

SOCIETAS ET IVRISPRVDENTIA

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

**Medzinárodný
internetový vedecký časopis
zameraný na právne otázky
v interdisciplinárnych súvislostiach**

**International
Scientific Online Journal
for the Study of Legal Issues
in the Interdisciplinary Context**

**Vydáva
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave**

**Issued by
Faculty of Law
Trnava University in Trnava**

**Vychádza štvrťročne
2019, ročník VII.**

**Issued Quarterly
2019, Volume VII.**

ISSN 1339-5467

2019

3

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Medzinárodný
internetový vedecký časopis
zameraný na právne otázky
v interdisciplinárnych súvislostiach

International
Scientific Online Journal
for the Study of Legal Issues
in the Interdisciplinary Context

Vydáva:
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Slovenská republika

Issued by:
Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Slovak Republic

Vychádza štvrt'ročne
2019, ročník VII.

Issued Quarterly
2019, Volume VII.

URL časopisu:
<http://sei.iuridica.truni.sk>

Journal's URL:
<http://sei.iuridica.truni.sk>

Poštová adresa redakcie:
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika

Editorial Office Postal Address:
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovak Republic

E-mailová adresa redakcie:
sei.journal@gmail.com

Editorial Office E-mail Address:
sei.journal@gmail.com

Hlavný redaktor:
Doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD.

Editor in Chief:
Doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD.

Výkonný redaktor:
Ing. Jana Koprlová, PhD.

Executive Editor:
Ing. Jana Koprlová, PhD.

© Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Slovenská republika

© Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Slovak Republic

ISSN 1339-5467

Redakčná rada

Hlavný redaktor

Doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave

Výkonný redaktor

Ing. Jana Koprlová, PhD.

 Trnavská univerzita v Trnave

Predseda redakčnej rady

Prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc.

 Trnavská univerzita v Trnave

Zahraniční členovia redakčnej rady

Doc. Dr. Christian Alunaru

 Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" din Arad, Rumunsko

Professor Emeritus Eileen Barker, OBE, FBA

 London School of Economics and Political Science, Veľká Británia

Prof. Daniel Barnhizer

 Michigan State University College of Law, Spojené štáty americké

Prof. Ing. JUDr. Mgr. Alexander Bělohávek, dr. h.c.

 VŠB TU Ostrava, Česká republika

 WSM Warszawa, Poľsko

Prof. Dr. Pavel Boyko

 Kubanskij gosudarstvennyj universitet, Ruská federácia

Prof. dr hab. Józef Ciągwa

 Uniwersytet Śląski w Katowicach, Poľsko

Prof. Elizabeth Clark

 Brigham Young University, Spojené štáty americké

Prof. Dr. Maximilian Fuchs

 Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt, Nemecko

Prof. Agnes Christian Chaves Faria Alexandrovna Dybova

 Pontificia Universidade Católica do Rio de Janeiro, Brazília

Professeur titulaire Louis-Léon Christians

✚ Université catholique de Louvain, Belgicko

Prof. Dr. Sc. Tatjana Josipović

✚ Sveučilište u Zagrebu, Chorvátsko

Prof. Valentina Dmitrijevna Laza, PhD.

✚ Pyatigorskij gosudarstvennyj lingvisticheskiy universitet, Ruská federácia

Doc. Dr. Sc. Aleksandra Maganić

✚ Sveučilište u Zagrebu, Chorvátsko

Assist. Prof. Nikos Maghioros

✚ Aristotelio Panepistimio Thessalonikis, Grécko

Doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph. D.

✚ Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Prof. Tsuyoshi Nakano

✚ Sōka University, Japonsko

Prof. Dr. Dušan Nikolić

✚ Univerzitet u Novom Sadu, Srbsko

Prof. Alberto Patiño Reyes

✚ Universidad Iberoamericana, Mexiko

Francisca Pérez Madrid, Profesora titular de universidad

✚ Universitat de Barcelona, Španielsko

Prof. Dr. Meliha Powlakić

✚ Univerziteta u Sarajevu, Bosna a Hercegovina

Prof. Michele Rosboch

✚ Università degli Studi di Torino, Taliansko

Assoc. Prof. Maria Serafimova, PhD.

✚ Yugozapaden universitet „Neofit Rilski“, Bulharsko

Prof. Balázs Schanda, Ph.D.

✚ Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Maďarsko

Prof. Charles Szymanski

✚ Vytauto Didžiojo universitetas, Litva

✚ Michigan State University College of Law, Spojené štáty americké

Doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

✚ Univerzita Karlova v Praze, Česká republika

Emmanuel Tawil, MC

✚ Université Panthéon-Assas, Francúzsko

Dr. Angelo Vigliani Ferraro

✚ Università degli Studi Mediterranea di Reggio Calabria, Taliansko

Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Manfred Weiss

✚ Goethe-Universität Frankfurt am Main, Nemecko

Em. o. Univ.-Prof. DDr. h.c. Dr. Rudolf Welsch

✚ Universität Wien, Rakúsko

Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, univ. dipl. prav.

✚ Univerza v Ljubljani, Slovinsko

Domáci členovia redakčnej rady

Doc. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Dr. h. c. prof. JUDr. Peter Mosný, CSc.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Prof. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.

✚ Ekonomická univerzita v Bratislave

Prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Doc. JUDr. PhDr. Adriána Švecová, PhD.

✚ Trnavská univerzita v Trnave

Zahraniční redaktori

Dr. Preeti D. Das

✚ Jawaharlal Nehru University, India

Thlic. Mgr. Monika Menke, Th.D.

 Univerzita Palackého v Olomouci, Česká republika

Prof. Mincho Petrov Minchev, Dr. Habil.

 Velikoturnovski universitet „Sv. Sv. Kiril i Metodii“, Bulharsko

Prof. Tatiana Aleksandrovna Senyushkina, Dr.

 Tavricheskaya akademija Krymskogo federalnogo universiteta imeni V. I. Vernadskogo, Krymská republika

---

Editorial Board

Editor in Chief

Doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD.

 Trnava University in Trnava, Slovakia

Executive Editor

Ing. Jana Koprlová, PhD.

 Trnava University in Trnava, Slovakia

Chairman of the Editorial Board

Prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc.

 Trnava University in Trnava, Slovakia

Foreign Members of the Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Christian Alunaru

 "Vasile Goldiș" Western University of Arad, Romania

Professor Emeritus Eileen Barker, OBE, FBA

 London School of Economics and Political Science, United Kingdom

Prof. Daniel Barnhizer

 Michigan State University College of Law, United States of America

Prof. Ing. JUDr. Mgr. Alexander Bělohávek, dr. h.c.

 VŠB TU Ostrava, Czech Republic

 WSM Warszawa, Poland

Prof. Dr. Pavel Boyko

 Kuban State University, Russian Federation

Prof. Agnes Christian Chaves Faria Alexandrovna Dybova

 Pontifical Catholic University of Rio de Janeiro, Brasil

Professeur titulaire Louis-Léon Christians

 Catholic University of Louvain, Belgium

Prof. dr hab. Józef Ciągwa

 University of Silesia in Katowice, Poland

Prof. Elizabeth Clark

 Brigham Young University, United States of America

Prof. Dr. Maximilian Fuchs

 Catholic University of Eichstätt-Ingolstadt, Germany

Prof. Dr. Sc. Tatjana Josipović

 University of Zagreb, Croatia

Prof. Valentina Dmitrijevna Laza, PhD.

 Pyatigorsk State Linguistic University, Russian Federation

Assoc. Prof. Dr. Sc. Aleksandra Maganić

 University of Zagreb, Croatia

Assist. Prof. Nikos Maghioros

 Aristotle University of Thessaloniki, Greece

Assoc. Prof. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph. D.

 Palacký University Olomouc, Czech Republic

Prof. Tsuyoshi Nakano

 Soka University, Japan

Prof. Dr. Dušan Nikolić

 University of Novi Sad, Serbia

Prof. Alberto Patiño Reyes

 Ibero-American University, Mexico

Francisca Pérez Madrid, Profesora titular de universidad

 University of Barcelona, Spain

Prof. Dr. Meliha Powlakić

 University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Prof. Michele Rosboch

 University of Turin, Italy

Prof. Balázs Schanda, Ph.D.

 Pázmány Péter Catholic University, Hungary

Assoc. Prof. Maria Serafimova, PhD.

 South-West University "Neofit Rilski", Bulgaria

Prof. Charles Szymanski

 Vytautas Magnus University, Lithuania

 Michigan State University College of Law, United States of America

Assoc. Prof. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

 Charles University in Prague, Czech Republic

Emmanuel Tawil, MC

✚ Panthéon-Assas University, France

Dr. Angelo Viglianisi Ferraro

✚ “Mediterranea” University of Reggio Calabria, Italy

Prof. Dr. Dr. h. c. mult. Manfred Weiss

✚ Goethe University Frankfurt am Main, Germany

Em. o. Univ.-Prof. DDr. h.c. Dr. Rudolf Welsch

✚ University of Vienna, Austria

Prof. dr. Viktorija Žnidaršič Skubic, univ. dipl. prav.

✚ University of Ljubljana, Slovenia

Internal Members of the Editorial Board

Assoc. Prof. JUDr. Juraj Jankuv, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. JUDr. Soňa Košičiarová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. JUDr. Ján Lazar, DrSc.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Dr. h. c. Prof. JUDr. Peter Mosný, CSc.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. PhDr. Miroslava Szarková, CSc.

✚ University of Economics in Bratislava, Slovakia

Prof. JUDr. Ivan Šimovček, CSc.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Prof. Assoc. Prof. JUDr. Marek Šmid, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Assoc. Prof. JUDr. PhDr. Adriána Švecová, PhD.

✚ Trnava University in Trnava, Slovakia

Foreign Editors

Dr. Preeti D. Das

✚ Jawaharlal Nehru University, India

Thlic. Mgr. Monika Menke, Th.D.

✚ Palacký University Olomouc, Czech Republic

Prof. Mincho Petrov Minchev, Dr. Habil.

 St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Turnovo, Bulgaria

Prof. Tatiana Aleksandrovna Senyushkina, Dr.

 Taurida Academy of Crimean Federal University named after V. I. Vernadsky, Republic of Crimea

Obsah

Jana Koprlová
Editoriál k jesennej edícii
SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2019 11

ŠTÚDIE

Rafał Adamus
Ineffectiveness of the Payment of Debt
under the Polish Law 19

Katarzyna Banasik
Theft of Cultural Property in the Context
of the Polish Criminal Law 35

Martin Štefko
Autonomie smluvní vůle na příkladu paušalizace
příplatků v kolektivní smlouvě 49

Marianna Novotná
Zásada zákazu zneužitia práva
v deliktných vzťahoch 64

Jakub Morávek
Communication and Notification
of Personal Data Breaches Pursuant
to the General Data Protection Regulation 77

Silvia Treľová
Telepráca ako forma organizácie práce 92

Informácie pre autorov 105

Etický kódex 115

Contents

Jana Koprlová
*Editorial for Autumn Edition
of the SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2019* 15

STUDIES

Rafał Adamus
*Ineffectiveness of the Payment of Debt
under the Polish Law* 19

Katarzyna Banasik
*Theft of Cultural Property in the Context
of the Polish Criminal Law*..... 35

Martin Štefko
*Freedom to Shape the Language of Collective Agreement
Analysed on a Case of Sum Payments*..... 49

Marianna Novotná
*Principle of Prohibition of Abuse of Law
in Tort Relations* 64

Jakub Morávek
*Communication and Notification
of Personal Data Breaches Pursuant
to the General Data Protection Regulation*..... 77

Silvia Trel'ová
Telework as a Form of Work Organization 92

Information for Authors 110

Code of Ethics..... 118

Editoriál k jesennej edícii **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2019**

Ctení čitatelia, vážení priatelia,

dovoľte, aby som Vám predstavila tretie číslo siedmeho ročníka **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, medzinárodného internetového vedeckého časopisu zameraného na právne otázky v interdisciplinárnych súvislostiach.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** vychádza pod záštitou Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a tematicky sa zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni, pričom prijíma a publikuje výhradne pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky.

Časopis vychádza v elektronickej on-line podobe pravidelne štyrikrát ročne, a to v termínoch 31. marec, 30. jún, 30. september a 31. december, pričom ponúka priestor pre publikáciu príspevkov v podobe samostatných vedeckých štúdií, ako aj cyklov vedeckých štúdií, esejí zamýšľajúcich sa nad aktuálnou spoločenskou témou alebo dianím, recenzií publikácií vzťahujúcich sa na hlavné zameranie časopisu, a taktiež informácií, ako aj správ súvisiacich so základným poslaním časopisu.

Webová stránka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka čitateľskej verejnosti informácie v bežnom grafickom rozhraní, a súběžne aj v grafickom rozhraní Blind Friendly pre zrakovo hendikepovaných čitateľov paralelne v slovenskom a anglickom jazyku. V oboch jazykoch zabezpečuje redakcia časopisu i spätnú komunikáciu prostredníctvom svojej osobitnej e-mailovej adresy. Zároveň webová stránka časopisu ponúka čitateľom vďaka uplatneniu dynamického responzívneho webdizajnu možnosť prístúpenia a prehliadania z akéhokoľvek zariadenia umožňujúceho prenos informácií prostredníctvom globálnej siete internet.

Aktuálne, tretie číslo siedmeho ročníka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka celkovo šesť samostatných vedeckých štúdií napísaných v troch rôznych jazykoch – v angličtine, češtine a slovenčine. V poradí prvá štúdia ponúka čitateľom veľmi komplexný a podrobný pohľad na problematiku aktuálnej právnej úpravy inštitútu neefektívnosti úhrady dlhu v právnom poriadku Poľskej republiky. Nasledujúca štúdia sa venuje veľmi podrobnému systematickému objasneniu, ako aj hĺbko-

vej analýze a interpretácii problematiky spájajúcej sa s krádežou kultúrnych hodnôt v kontexte poľského trestného práva. Tretia štúdia dôkladne analyzuje, sprehľadňuje a príkladne vysvetľuje právne otázky vzťahujúce sa na inštitút autonómie zmluvnej vôle vo svetle českého právneho poriadku, a to na príklade paušalizácie príplatkov v kolektívnej zmluve. V poradí ďalšia štúdia ponúka čitateľom systematické a hĺbkové vymedzenie a objasnenie kľúčových otázok zásady zákazu zneužitia práva v deliktých vzťahoch v slovenskom a európskych právnych poriadkoch. Piata štúdia podrobne predstavuje, sprehľadňuje, analyzuje a objasňuje problematiku aktuálnej českej právnej úpravy ohlasovania a oznamovania porušení ochrany osobných údajov podľa Všeobecného nariadenia o ochrane údajov. Posledná, šiesta štúdia sa zaoberá precíznou analýzou a dôkladným objasnením problematiky telepráce ako formy organizácie práce z pohľadu pracovného práva Slovenskej republiky.

V súvislosti s vydaním tretieho čísla siedmeho ročníka časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** by sme veľmi radi informovali všetkých jeho čitateľov, prispievateľov aj priaznivcov, že časopis bol úspešne zaregistrovaný v medzinárodných vedeckých databázach ERIH PLUS a Index-Copernicus International a požiadal o registráciu v ďalších medzinárodných vedeckých databázach. Súčasne by sme veľmi radi informovali aj o tom, že do okamihu vydania nového čísla časopisu zaznamenali jeho webové stránky celkom 132 krajín návštev (v abecednom poradí):

1. Afganistan	45. Indonézia	89. Pakistan
2. Albánsko	46. Irak	90. Palestína
3. Alžírsko	47. Irán	91. Panama
4. Angola	48. Island	92. Paraguaj
5. Argentína	49. Izrael	93. Peru
6. Arménsko	50. Írsko	94. Pobrežie slonoviny
7. Austrália	51. Jamajka	95. Poľsko
8. Azerbajdžan	52. Japonsko	96. Portoriko
9. Bangladéš	53. Južná Afrika	97. Portugalsko
10. Barbados	54. Južná Kórea	98. Rakúsko
11. Belgicko	55. Kambodža	99. Rumunsko
12. Benin	56. Kamerun	100. Rusko
13. Bielorusko	57. Kanada	101. Rwanda
14. Bolívia	58. Kazachstan	102. Saudská Arábia
15. Bosna a Hercegovina	59. Keňa	103. Senegal
16. Brazília	60. Kirgizsko	104. Seychely
17. Bulharsko	61. Kolumbia	105. Singapur

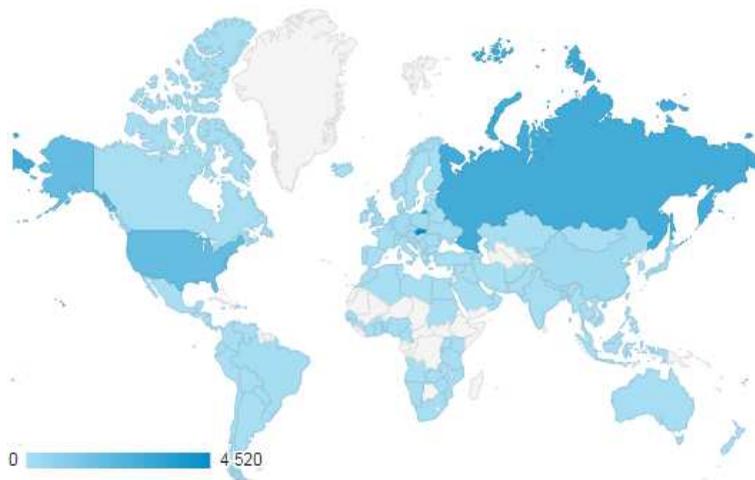
18. Burkina Faso	62. Kosovo	106. Sint Maarten
19. Burundi	63. Kostarika	107. Slovensko
20. Curaçao	64. Kuvajt	108. Slovinsko
21. Cyprus	65. Libanon	109. Spojené arabské emiráty
22. Česká republika	66. Litva	110. Spojené kráľovstvo
23. Čile	67. Líbya	111. Spojené štáty americké
24. Čína	68. Lotyšsko	112. Srbsko
25. Dánsko	69. Luxembursko	113. Sudán
26. Dominika	70. Macedónsko	114. Sýria
27. Dominikánska republika	71. Maďarsko	115. Španielsko
28. Egypt	72. Malajzia	116. Švajčiarsko
29. Ekvádor	73. Malta	117. Švédsko
30. Estónsko	74. Maroko	118. Taiwan
31. Fidži	75. Maurícius	119. Taliansko
32. Filipíny	76. Mexiko	120. Tanzánia
33. Fínsko	77. Mjanmarsko	121. Thajsko
34. Francúzsko	78. Moldavsko	122. Togo
35. Ghana	79. Mongolsko	123. Trinidad a Tobago
36. Grécko	80. Mozambik	124. Tunisko
37. Gruzínsko	81. Namíbia	125. Turecko
38. Guatemala	82. Nemecko	126. Uganda
39. Guinea	83. Nepál	127. Ukrajina
40. Holandsko	84. Nigéria	128. Urugvaj
41. Honduras	85. Nikaragua	129. Venezuela
42. Hongkong	86. Nórsko	130. Vietnam
43. Chorvátsko	87. Nový Zéland	131. Zambia
44. India	88. Omán	132. Zimbabwe

Pri príležitosti vydania tretieho čísla siedmeho ročníka časopisu by som sa veľmi rada úprimne poďakovala všetkým prispievateľom, ktorí doň aktívne prispeli a podelili sa tak s čitateľmi o svoje vedomosti, skúsenosti či nevšedné pohľady na problematiku právnych otázok, a rovnako tiež vedeniu Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, všetkým priateľom, kolegom, zamestnancom Právnickej fakulty i rektorátu Trnavskej univerzity v Trnave za ich podporu a podnetné rady, a napokon tiež členom redakčnej rady časopisu a redakčnému tímu.

Verím, že časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** poskytne podnetnú a inšpiratívnu platformu pre komunikáciu na úrovni odbornej aj občianskej verejnosti, a rovnako tiež pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych právnych otázok v kontexte ich najširších in-

terdisciplinárnych spoločenských súvislostí, a to nielen na národnej, ale aj na regionálnej a medzinárodnej úrovni.

Obrázok 1 Teritoriálny prehľad krajín návštev webových stránok časopisu SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA do okamihu vydania tretieho čísla siedmeho ročníka

Prameň: Nástroje Google Analytics uplatnené na webových stránkach časopisu SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA. Dostupné na internete: <http://www.google.com/analytics/>.
© Google Analytics.

V mene celej redakčnej rady a redakcie časopisu SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

s úctou,

Jana Koprlová

Trnava 30. september 2019

Editorial for Autumn Edition of the SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA 2019

Dear readers and friends,

let me introduce the third issue of the seventh volume of **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, an international scientific online journal for the study of legal issues in the interdisciplinary context.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is issued under the auspices of the Faculty of Law of the Trnava University in Trnava, Slovakia, and it thematically focuses mainly on socially relevant interdisciplinary relations connected with issues of public law and private law at the national, transnational and international levels, while accepting and publishing exclusively original, hitherto unpublished contributions.

The journal is issued in an electronic on-line version four times a year, regularly on March 31st, June 30th, September 30th and December 31st, and it offers a platform for publication of contributions in the form of separate papers and scientific studies as well as scientific studies in cycles, essays on current social topics or events, reviews on publications related to the main orientation of the journal and also information or reports connected with the inherent mission of the journal.

The website of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers the reading public information in the common graphical user interface as well as in the blind-friendly interface designed for visually handicapped readers, both parallel in the Slovak as well as English languages. In both languages the journal's editorial office provides also feedback communication through its own e-mail address. At the same time, the website of the journal offers readers due to the use of dynamic responsive web design accession and browsing by using any equipment that allows transmission of information via the global Internet network.

The current, third issue of the seventh volume of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers a total of six separate scientific studies written in three different languages – in the English, Czech and Slovak languages. The very first study offers readers a very complex and detailed view of the issue of current legal regulation of the institute of ineffectiveness of the payment of debt in the legal order of the Republic of Poland. The following study concentrates on a very detailed systematic clarification as well as in-depth analysis and interpretation of the issues

related to the theft of cultural property in the context of the Polish criminal law. The third study thoroughly analyses, streamlines and exemplarily explains the legal issues relating to the institute of freedom to shape the language of collective agreement in the light of the Czech legal order while analysing cases of sum payments. The next study offers readers systematic and thorough qualifying and clarifying of the key questions of the principle of prohibition of abuse of law in tort relations in the Slovak and European legal systems. The fifth study presents, streamlines, analyses in detail and clarifies the issues of regulation implemented in the current Czech legislation on communication and notification of personal data breaches pursuant to the General Data Protection Regulation. The final, sixth study deals with a precise analysis and deep clarification of the issues of telework as a form of work organization from the view of the labour law of the Slovak Republic.

In relation to the release of the third issue of the seventh volume of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** we are pleased to inform all its readers, contributors as well as fans that the journal has been successfully registered in the international scientific databases ERIH PLUS and IndexCopernicus International and applied for registration in other international scientific databases. At the same time, we would like to inform that till the date of the new issue, the journal's websites had recorded a total of 132 countries of visits (in alphabetical order):

1. Afghanistan	45. Greece	89. Palestine
2. Albania	46. Guatemala	90. Panama
3. Algeria	47. Guinea	91. Paraguay
4. Angola	48. Honduras	92. Peru
5. Argentina	49. Hong Kong	93. Philippines
6. Armenia	50. Hungary	94. Poland
7. Australia	51. Iceland	95. Portugal
8. Austria	52. India	96. Puerto Rico
9. Azerbaijan	53. Indonesia	97. Romania
10. Bangladesh	54. Iran	98. Russia
11. Barbados	55. Iraq	99. Rwanda
12. Belarus	56. Ireland	100. Saudi Arabia
13. Belgium	57. Israel	101. Senegal
14. Benin	58. Italy	102. Serbia
15. Bolivia	59. Jamaica	103. Seychelles
16. Bosnia and Herzegovina	60. Japan	104. Singapore
17. Brazil	61. Kazakhstan	105. Sint Maarten

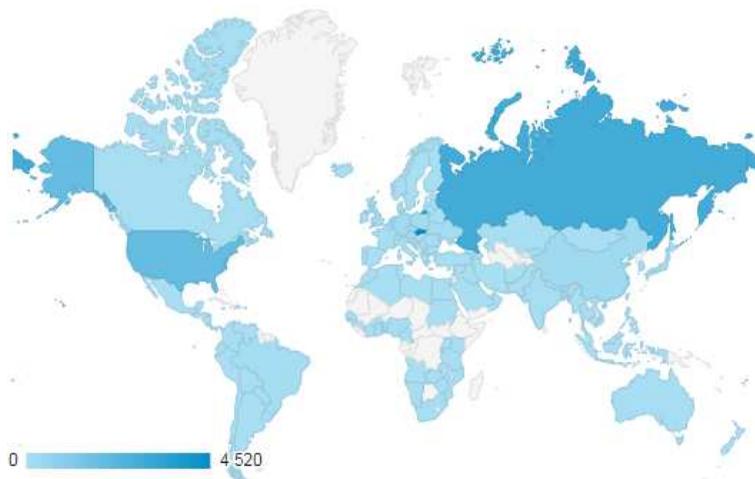
18. Bulgaria	62. Kenya	106. Slovakia
19. Burkina Faso	63. Kosovo	107. Slovenia
20. Burundi	64. Kuwait	108. South Africa
21. Cambodia	65. Kyrgyzstan	109. South Korea
22. Cameroon	66. Latvia	110. Spain
23. Canada	67. Lebanon	111. Sudan
24. Chile	68. Libya	112. Sweden
25. China	69. Lithuania	113. Switzerland
26. Colombia	70. Luxembourg	114. Syria
27. Costa Rica	71. Macedonia	115. Taiwan
28. Côte d'Ivoire	72. Malaysia	116. Tanzania
29. Croatia	73. Malta	117. Thailand
30. Curaçao	74. Mauritius	118. The Netherlands
31. Cyprus	75. Mexico	119. Togo
32. Czech Republic	76. Moldova	120. Trinidad and Tobago
33. Denmark	77. Mongolia	121. Tunisia
34. Dominica	78. Morocco	122. Turkey
35. Dominican Republic	79. Mozambique	123. Uganda
36. Ecuador	80. Myanmar	124. Ukraine
37. Egypt	81. Namibia	125. United Arab Emirates
38. Estonia	82. Nepal	126. United Kingdom
39. Fiji	83. New Zealand	127. United States of America
40. Finland	84. Nicaragua	128. Uruguay
41. France	85. Nigeria	129. Venezuela
42. Georgia	86. Norway	130. Vietnam
43. Germany	87. Oman	131. Zambia
44. Ghana	88. Pakistan	132. Zimbabwe

On the occasion of launching the third issue of the seventh volume of the journal, I would be delighted to sincerely thank all the contributors who have contributed in it actively and have shared with the readers their knowledge, experience or extraordinary views on legal issues as well as the top management of the Faculty of Law of the Trnava University in Trnava, all friends, colleagues, employees of the Faculty of Law, the rector's administration at the Trnava University in Trnava for all support and suggestive advices and, finally, also the members of journal's editorial board and the editorial team.

I believe that the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** provides a stimulating and inspirational platform for communication both on the professional level and the level of the civic society as well as for scientific

and society-wide beneficial solutions to current legal issues in context of their broadest interdisciplinary social relations, in like manner at national, regional and international levels.

Figure 1 Territorial View of Visitors' Countries in Relation to the Websites of the Journal SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA before Issuing the Third Issue of the Seventh Volume

Source: Tools of Google Analytics in Relation to Websites of the Journal SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA. Available at: <http://www.google.com/analytics/>. © Google Analytics.

On behalf of the entire editorial board and editorial office of the journal SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Yours faithfully,

Jana Koprlová

Trnava, Slovakia, September 30th, 2019

Ineffectiveness of the Payment of Debt under the Polish Law

Rafał Adamus

Abstract: *The aim of the presented study is to answer the following question: whether – according to the Polish law which is not *lex concursus* in the case – the payment of debt if other required legal conditions are fulfilled may be ineffective?*

Key Words: *Bankruptcy Law; Bankruptcy Law Act; Civil Code; Ineffectiveness; Bankruptcy; Payment; Debtor; Creditor; Poland.*

Ineffectiveness of the bankrupt's deeds and the scope of *lex concursus*

Article 7 Section 2 point m) of the Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on Insolvency Proceedings stipulates that the law of the State of the opening of proceedings shall determine the conditions for the opening of those proceedings, their conduct and their closure (*lex concursus*). In particular, it shall determine the rules relating to the voidness, voidability or unenforceability of legal acts detrimental to the general body of creditors.

Article 16 of the Regulation (EU) 2015/848 provides an exception of the above-mentioned rule. Point m) of the Article 7 Section 2 shall not apply where the person who benefited from an act detrimental to all the creditors provides proof that: the act is subject to the law of a Member State other than that of the State of the opening of proceedings; and the law of that Member State does not allow any means of challenging that act in the relevant case.

Ineffectiveness of the bankrupt's activity

In the Polish bankruptcy law, there are adopted classic civil law institutions which undergo numerous modifications to the general rules, due to the purposes of bankruptcy procedures. Such institutions include tradi-

tional civil construction of ineffectiveness¹ of the debtor's deeds. The ineffectiveness of the bankrupt's activity belongs to the wide range of effects of the declaration of bankruptcy.²

In the Polish legal system, the court ruling on the declaration of bankruptcy is of a constitutive nature. In the context of the construction of the ineffectiveness of the bankrupt's activities adopted by the Polish legislator, it should be noted that some legal systems are known for the construction of the so-called declaratory declaration of bankruptcy. In this case, the court declaring bankruptcy determines the existence of the debtor's insolvency in the past. The court ruling shall state the date of material bankruptcy, as a result of which the declaration of bankruptcy has a retroactive effect from the date of the court's decision and any debtor's actions performed after the stated date of insolvency are ineffective with respect to the bankruptcy estate by operation of law. The Polish legal system, however, is based on a different assumption. The court ruling on the declaration of bankruptcy is of a constitutive nature which means that only those bankrupt's activities concerning bankruptcy mass that were effected after the declaration of bankruptcy are deprived of legal force. However, because practical experience teaches that debtors even before bankruptcy carry out activities that unjustifiably charge their property, it is necessary to have legal instruments to protect creditors against such acts of creditors who will receive their claims from the bankruptcy estate.³

The ineffectiveness of the bankrupt's deeds may arise a) by virtue of law; b) by the constitutive judgment of the court; c) by the constitutive ruling of the judge – commissioner.

---

¹ See GUTOWSKI, M. *Bezskuteczność czynności prawnej*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2013, p. 149. ISBN 978-83-255-4810-0.

² See F. Zedler in JAKUBECKI, A. and F. ZEDLER. *Prawo upadłościowe i naprawcze: Komentarz*. 3. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010, p. 34. ISBN 978-83-264-0653-9; GURGUL, S. *Prawo upadłościowe i naprawcze: Komentarz*. 7. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2010, p. 54. ISBN 978-83-255-1183-8; and R. Adamus in WITOSZ, A. ed. et al. *Prawo upadłościowe i naprawcze: Komentarz*. 3. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2010, p. 60. ISBN 978-83-7620-445-1.

³ See ADAMUS, R. *Prawo upadłościowe: Komentarz*. 2. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2019. 1263 p. ISBN 978-83-8158-022-9.

Ineffectiveness regulated in the Polish Civil Code and the Bankruptcy Law Act

There are two sources of ineffectiveness of the debtor's deeds performed before declaration of bankruptcy: Articles 127 – 135 of the Bankruptcy and Rehabilitation Law Act from 28th February 2003 (hereinafter referred to as the "Bankruptcy Law Act") and Articles 527 – 534 of the Civil Code from 23rd April 1964 (hereinafter referred to as the "Civil Code"). If a deed of a debtor is not ineffective on the basis of the Bankruptcy Law Act, it can be considered ineffective on the provisions of the Civil Code. The provisions of the Civil Code on *actio Pauliana* are complementary to the regulations of the Bankruptcy Law Act. In some cases, a specific state of affairs may exhaust both the premises of the regulations of the Bankruptcy Law Act and the general principles of the Civil Code. However, it should be emphasized that the provisions of the Civil Code, in accordance of the Article 131 of the Bankruptcy Law Act, will apply only to those activities that are not ineffective by virtue of law. A good illustration of the above-stated theses is a fragment of the judgment of the Supreme Court of the Republic of Poland of 3rd October 2007⁴ which indicated that in the Article 131 of the Bankruptcy Law Act has been established the principle of subsidiary application of the provisions of the Articles 527 – 534 of the Civil Code. The provisions on the ineffectiveness of the bankrupt's deeds are a special regulation in relation to the provisions on the *actio Pauliana*, but this is not about the relationship *lex specialis derogat legi generali*, but about the complementarity of the norms.

There are a number of significant differences between the classic civil construction of the ineffectiveness of the debtor's activities regulated in the Articles 527 – 534 of the Civil Code⁵ and the construction of the ineffectiveness of the bankrupt's activities regulated in the Articles 127 – 135 of the Bankruptcy Law Act. These differences can be observed on several stages. First of all, significant difference occurs in relation to the construction of premises of the ineffectiveness of the debtor's and the bank-

---

⁴ See IV CSK 184/07, OSNC 2008, no. 12, item 142.

⁵ See M. Pyziak-Szafnicka in OLEJNICZAK, A. ed. et al. *System prawa prywatnego: Tom 6: Prawo zobowiązań – część ogólna*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, 2009, p. 1281. ISBN 978-83-255-0155-6; and M. Sychowicz in BIENIEK, G. ed. et al. *Komentarz do Kodeksu cywilnego: Księga trzecia: Zobowiązania: Tom 1*. 7. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2007. 698 p. ISBN 83-7334-644-9.

rupt's activities.⁶ Secondly, there is a serious difference with regard to the mechanism of ineffectiveness of the activity.⁷ Thirdly, the results of the ineffectiveness of the debtor's activities and the ineffectiveness of the bankrupt's activities are different.⁸ Finally, there are different rules for pursuing claims for ineffectiveness of the debtor's actions and for ineffectiveness of the bankrupt's deeds.

The provisions on the ineffectiveness of a bankrupt's activity in relation to the bankruptcy estate (Articles 127 – 135 of the Bankruptcy Law Act) are intended, in the assumption, to protect the bankrupt's estate and thus the bankrupt's creditors. Practical experience confirms that debtors – in the face of an imminent bankruptcy – often take steps to dispose of their property and do not satisfy creditors equally. As a consequence, it may turn out that some of the bankrupt's activities may lead to privileges of some chosen persons. Therefore, the Bankruptcy Law Act adopts the construction of an ex-post adjustment of certain activities of the debtor

---

⁶ See BABIARZ-MIKULSKA, K. Bezskuteczność czynności upadłego w stosunku do masy upadłości w świetle przepisów ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze: (próbą usystematyzowania i analizy przesłanek). *Przeegląd Sądowy*. 2004, vol. 14, nr 7/8, p. 113. ISSN 0867-7255; ZEDLER, F. *Prawo upadłościowe i naprawcze w zarysie*. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2004, p. 102. ISBN 83-7444-065-1; LEWANDOWSKI, R. and P. WOŁOWSKI. *Prawo upadłościowe i naprawcze*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, p. 128. ISBN 978-83-255-2563-7; PODEL, W. and M. OLSZEWSKA. *Upadłość w praktyce: Komentarz, orzecznictwo, piśmiennictwo, wzory, przykłady, przepisy*. 1. wyd. Warszawa: Difin, 2012, p. 167. ISBN 978-83-7641-678-6; CZECH, T. Bezskuteczność zabezpieczenia rzeczowego na podstawie art. 130 prawa upadłościowego i naprawczego. *Monitor Prawa Bankowego*. 2011, vol. 2, nr 9, p. 69. ISSN 2081-9021; ADAMUS, R. Bezskuteczność i zaskarżanie czynności upadłego w Prawie upadłościowym i naprawczym. In: A. WITOSZ, ed. *Instytucje prawa upadłościowego i naprawczego*. 1. wyd. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006, p. 70 and following. ISBN 83-226-1575-2; and ADAMUS, R. *Bezskuteczność i zaskarżanie czynności upadłego: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2010, p. 24. ISBN 978-83-255-1200-2.

⁷ See KORZONEK, J. *Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowem: Komentarz: Przepisy wprowadzające, przepisy wykonawcze, ustawy dodatkowe*. 1. wyd. Wrocław: Budaco, 1992 [reprint], pp. 221-222; ADAMUS, R. Dochodzenie roszczeń z tytułu czynności upadłego bezskutecznych z mocy prawa. *Monitor Prawniczy*. 2011, vol. 19, nr 16, p. 859. ISSN 1230-6509; and ALLERHAND, M. *Prawo upadłościowe: Postępowanie układowe: Orzecznictwo sądów polskich z lat 1936 – 1998: Wzory pism w postępowaniu upadłościowym: Przepisy wykonawcze i związkowe: Skorowidz: Komentarz*. 1. wyd. Bielsko-Biała: Park, 1998, p. 213. ISBN 83-87056-33-2.

⁸ See GNIEWEK, E. Sprzedaż nieruchomości przez syndyka masy upadłości w toku postępowania upadłościowego w razie bezskuteczności względnej wcześniejszego rozporządzenia przez upadłego. In: L. OGIEGŁO, W. POPIOŁEK and M. SZPUNAR, eds. *Rozprawy prawnicze: Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2005, p. 961. ISBN 83-7444-148-8.

in the event of the bankruptcy being declared. Some activities of the debtor – if bankruptcy has not been declared – could be effective. The design of the ineffectiveness of the bankrupt's deeds is, therefore, one of the instruments to improve the situation of all creditors as a result of the bankruptcy of their debtor. The construction of the ineffectiveness of the bankrupt operation, at the same time, gives the debtor some freedom of action in legal transactions before the declaration of bankruptcy.⁹

In the literature, the institute of the ineffectiveness of bankruptcy is aptly treated as an instrument to implement the debt collection function of the Bankruptcy Law Act.¹⁰

Premises of the ineffectiveness of the debtor's activities under the Civil Code are included in a more synthetic way than it is made in the Bankruptcy Law Act. In general, the legislator in the Civil Code refers to the "act performed to the detriment of the creditors" (Article 527 of the Civil Code). In the Bankruptcy Law Act, the regulation of ineffective operations is, in principle, more dispersed. For example, the ineffectiveness refers to free-of-charge activities, payment or securing of a debt not due yet to be paid, activities between related entities, free-of-charge security of someone else's personal debt, payment of rent or lease in advance, remuneration for the work of the bankrupt's representative higher than the average remuneration, etc. The ineffectiveness of the debtor's activities regulated in the Civil Code is based primarily on the premise of the action with the detriment of the creditors, expressed directly in the text. Acting against the detriment of the creditors is the main reason for tying negative effects to the debtor's activity. Meanwhile, the Bankruptcy Law Act does not form a legal fact of the creditors' injury in the content of its provisions. The complementary relationship between the construction of the ineffectiveness in the Civil Code and in the Bankruptcy Law Act allows for comprehensive protection of the creditors if some bankrupt's activity falls outside the type of activities indicated in the Bankruptcy Law Act or falls out the protection period (the protection period is, for

---

⁹ See JASIŃSKA, M. Nowe oblicze skargi pauliańskiej. *Fenix.pl* 2012, vol. 3, nr 4, p. 4. ISSN 2082-3398; and JASIŃSKA, M. *Skarga pauliańska: Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika: Komentarz do art. 527 – 534 KC i przepisów powiązanych (KRO, PrUpN, KPC, KK)*. 2. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2015, p. 287. ISBN 978-83-255-6953-2.

¹⁰ See KUŹNIK, M. Umowy powodujące przelew wierzycielności a bezskuteczność czynności upadłego z mocy prawa. In: A. WITOSZ, ed. *Instytucje prawa upadłościowego i naprawcze-go: Tom 2*. 1. wyd. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2008, p. 111. ISBN 978-83-226-1736-6.

example, “six months before the date of filing the bankruptcy petition” and the activity had been carried out earlier).

It should be pointed out that on the basis of the Civil Code, the issue of the knowledge (state of consciousness) of a third party is important for acting to the detriment of the creditors (for example, on the Articles 527 § 1, 528, 530 of the Civil Code). In the case of the Bankruptcy Law Act, however, the issue of the knowledge of a third party is of a vestigial character and refers to the knowledge of “grounds for declaring bankruptcy” (Article 127 Section 3 of the Bankruptcy Law Act).

The Bankruptcy Law Act states that the bankrupt’s activity is ineffective against the bankruptcy estate. Undoubtedly, the editorial abbreviation was used here. The debtor’s action is ineffective with respect to the creditors and, therefore, the right-holder. The bankruptcy estate is not a legal entity. The mass of bankruptcy is the estate of the bankrupt which is created on the date of declaration of bankruptcy (since 0.00 hour on the day on which the bankruptcy was declared) and acquired during the bankruptcy proceedings. Therefore, the mass of bankruptcy should not be seen in the rank of a legal entity that can be a party to legal relations, but only in the rank of the subject of legal relations. In other words, an act that is ineffective against the bankruptcy estate is ineffective for the creditors. According to the Article 189 of the Bankruptcy Law Act, a creditor in the meaning of the Bankruptcy Law Act is everybody who is entitled to satisfy from the bankruptcy estate, even if the claim did not require notification. The concept of a creditor under the Bankruptcy Law Act is not the same as the creditor’s concept under the civil law. The creditor on the basis of the Bankruptcy Law Act could be, for example, a creditor in respect of tax arrears.

Ineffectiveness and the invalidity of a legal transaction

The construction of the ineffectiveness of the bankrupt’s activity differs from the construction of the invalidity of the legal act (Article 58 § 1 and § 2 of the Civil Code). A legal act is invalid in the case of (a) the conflict of the legal action with the law; (b) the purpose of the legal act to circumvent the law; (c) the contradiction of the activities with the rules of social coexistence.¹¹ In the judgment of the Court of Appeal in Krakow of 16th

---

¹¹ See GUTOWSKI, M. *Bezskuteczność czynności prawnej*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2013, p. 41. ISBN 978-83-255-4810-0.

January 2015,¹² it was raised that annulment is the most severe sanction of a defective legal act, whereas construction of the ineffectiveness of a relative legal act is that which protects a person whose satisfaction of claims has been excluded by carrying out a legal action with a person who is not the owner of the thing. Such an action is, therefore, important because ineffectiveness is a sanction not so much due to an irregularity inherent in the legal act itself, which is the essence of absolute invalidity, but due to the intentions of people who took the action. Recognition of an activity as ineffective is determined by the conditions and circumstances in which the action was taken, not the irregularities inherent in it. Therefore, it is a sanction because the legal act was concluded in a specific situation, and not for the reason of the sanction of nullity that it was wrong and did not meet the conditions (premises) of regularity. The effect of the invalidation is that the party who received the benefit should issue the benefit in kind, and if it was not possible, then it is obliged to return its value (Article 410 of the Civil Code – *condictio sine causa*).¹³ The effect of the ineffectiveness of legal action in the area of the Bankruptcy Law Act is that “what is lost or not entered into by the bankruptcy estate is transferred to the bankruptcy estate, and when the transfer in nature is impossible, the equivalent in money should be paid to the bankruptcy estate” (Article 134 Section 1 of the Bankruptcy Law Act). In turn, the so-called “counter-performance” of a third party (and, in principle, the donation made by a third party) shall be reimbursed to the person if it is in the mass of bankruptcy separately from other property or if the mass is enriched. If the benefit is not refundable, the third party may claim a claim in the bankruptcy proceedings (Article 134 Section 2 of the Bankruptcy Law Act). It can be argued that the scheme of the construction of the effects of the nullity and the ineffectiveness of a legal act in the area of the Bankruptcy Law Act is similar.¹⁴ It should be further emphasized that an absolutely invalid legal act is null and void from the moment it was made; each court should automatically consider the state of nullity of the legal action. In the case of the ineffectiveness, the situation is slightly different.

---

¹² See I ACa 1493/14.

¹³ See P. Mostowik in OLEJNICZAK, A. ed. et al. *System prawa prywatnego: Tom 6: Prawo zobowiązań – część ogólna*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, 2009, p. 308. ISBN 978-83-255-0155-6.

¹⁴ See ADAMUS, R. Kilka uwag o zasadzie pierwszeństwa zaspokożenia wierzyciela na podstawie art. 532 KC. *Monitor Prawniczy*. 2013, vol. 21, nr 15, p. 799. ISSN 1230-6509.

Subject of ineffectiveness

Under the regulation of the Article 527 of the Civil Code, the subject of effectiveness is a legal action of the debtor. The legislator uses the term “legal action”. The main content of the legal action is the statement of the will. It is rather a common opinion of the Polish doctrine.¹⁵

As a rule, under the Bankruptcy Law Act, the subject of ineffectiveness are legal actions of the bankrupt (unilateral, bilateral or multilateral). Ineffectiveness does not apply to the bankrupt’s factual acts or torts.¹⁶ However, ineffectiveness may concern other phenomena than the bankrupt’s activities. Protection of the bankruptcy estate by using the construction of ineffectiveness is associated not only with the ineffectiveness of the bankrupt’s deeds, but also with the ineffectiveness of the other legal events, such as the effects of a court judgment (Article 125 Section 1 of the Bankruptcy Law Act). In the verdict of the Krakow Court of Appeal of 8th May 2015,¹⁷ it was aptly assumed that “the settlement constitutes a legal relationship and such a settlement may be the subject of a Pauliana complaint, even if it results in a material benefit in kind to replace of monetary obligation (*datio in solutum*).” In the resolution of the Supreme Court of the Republic of Poland of 8th October 2015,¹⁸ it was indicated that “the subject of the action specified in the Article 527 § 1 of the Civil Code may be the debtor’s procedural act in the form of a consent expressed in the proceedings for the abolition of the co-ownership of common property for granting property to the other co-owner without being equivalent to him/her.”

Ineffectiveness may refer to the activities that may include all assets of the bankrupt (material things, rights, etc.), and even a conglomerate of rights and obligations (the enterprise, organized part of the enterprise, etc.). However, if the act of the bankrupt has the object or right excluded

---

¹⁵ See J. Naczyńska in HABDAS, M. and M. FRAS, eds. et al. *Kodeks cywilny: Komentarz: Tom III: Zobowiązania: Część ogólna (art. 353 – 534)*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018, p. 1134. ISBN 978-83-8124-068-0; and P. Machnikowski in GNIEWEK, E. ed. et al. *Kodeks cywilny: Komentarz*. 4. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011, p. 967. ISBN 978-83-255-1942-1.

¹⁶ See MACHOWSKA, A. Ochrona wierzycieli przed skutkami niekorzystnych rozporządzeń majątkiem przez dłużnika i upadłego w kontekście nieważności i bezskuteczności czynności prawnych upadłego. *Problemy praktyki sądowej. Fenix.pl*. 2013, vol. 4, nr 2, p. 6. ISSN 2082-3398.

¹⁷ See I ACa 271/15.

¹⁸ See III CZP 56/15.

from the market (*res extra commercium*), then such activity will be invalid (Article 58 of the Civil Code), and not ineffective.

The law does not indicate in which order debts to many creditors should be paid by the debtor. The Civil Code introduces the conflict-of-law rules regarding the method of making payments to the same creditor (Article 451 of the Civil Code). The general assumption is the following: the debtor should settle all his/her obligations as soon as they become due. If the debtor has the ability to settle all his/her financial obligations, the order of their payment is in principle irrelevant. The problem arises when the debtor's funds are insufficient to cover existing liabilities (both matured and non-matured). However, in this case, if the debtor manages his/her own assets, the legislator does not introduce a general hierarchy of liabilities, as in the case of enforcement (Article 1025 of the Code of Civil Procedure) or the state of liquidation of the debtor (Article 342 of the Bankruptcy Law Act). The subject of the complaint – *actio Pauliana* – may be debtor's behaviour formally permitted by law (performance of an obligation). However, in some circumstances, a formally admitted behaviour may be subject to a negative assessment from the point of view of other provisions: offense regulations in the matter of favouring a creditor or provisions on actions with creditors' injury.

Ineffective by law is the payment of a non-due debt if it was made by the bankrupt within six months before the date of filing for bankruptcy (Article 127 Section 3 sentence 1 of the Bankruptcy Law Act).¹⁹

The Supreme Court of the Republic of Poland in its judgment of 13th April 2017²⁰ stressed that the *ratio legis* of the regulation of the Article 127 Section 3 of the Bankruptcy Law Act is the protection of all creditors against the depletion of the bankruptcy estate in the form of selective satisfaction of some creditors. If on the forefront of bankruptcy the debtor makes the payment in advance, even before the maturity date, the situation is suspicious. *Ratio legis* determines the interpretation of a legal norm. In the Polish Supreme Court's jurisprudence, the tendency was to consider all actions equivalent to payment in cash and resulting in redemption of liabilities for the repayment of an unpaid cash payment (with an effect in the form of ineffectiveness against the bankruptcy es-

---

¹⁹ As to the problem of the legal nature of the performance of the obligation, see SZEJNA, S. Charakter prawny wykonania zobowiązania. *Państwo i Prawo*. 2010, vol. 65, nr 12, p. 79. ISSN 0031-0980.

²⁰ See III CSK 125/16.

tate ex lege). The same applies to the use of legal structures on the foreland of bankruptcy in the form of a contract for a third party (Article 393 of the Civil Code) or a debt transfer (Article 921[4] of the Civil Code), thus reducing the value of the future bankruptcy estate.

The judgements of the Supreme Court of the Republic of Poland also expressed the view that the sanction of ineffectiveness of a legal action may also refer to a legal act consisting in the performance of an obligation by a bankrupt under a contract for the benefit of a third party. This position should also be referred to in the case of payment. As the Supreme Court of the Republic of Poland puts in its judgment of 13th April 2017, III CSK 125/16, “the ineffectiveness of the act of repaying non-due debt through the use of a contract for a third party (Article 393 of the Civil Code) or the remittance (Articles 921[1] and 921[4] of the Civil Code) cannot take place only within the payment relationship (transferred – recipient of the transfer), but must take into account the ratio of coverage (transferor – transferred), explaining that it is ready to provide the recipient of the transfer, wanting to release the debt against the transferor and the currency ratio the content of which is the debt of the transferor to the recipient of the transfer and the intention to make a transfer to the recipient of the transfer to release the transferor from the obligation [...]”

It is rather accepted that payment of a monetary debt is a legal action.²¹

There are several theories about the nature of the performance of the commitment.²² The contractual theory assumes that performance of the obligation is a separate legal act, consisting in a declaration of the both parties’ will – the debtor and the creditor. The argument for this theory is the fact that often to achieve the effect of remitting the obliga-

---

²¹ See T. Wiśniewski in BIENIEK, G. ed. et al. *Komentarz do Kodeksu cywilnego: Księga trzecia: Zobowiązania: Tom 1*. 2. wyd. Warszawa: LexisNexis, 1999, p. 49. ISBN 83-219-1028-9; and ruling of the Supreme Court of the Republic of Poland of 3. 4. 1992, I PZP 19/92, OSNCP 1992, no. 9, item 166. Contrary, see judgment of the Supreme Court of the Republic of Poland of 23. 4. 1976, III CRN 46/76, OSPiKA 1977, no. 2, item 29.

²² See SZPUNAR, A. Charakter prawny wykonania zobowiązania. *Rejent*. 1998, vol. 8, nr 5, p. 11. ISSN 1230-669X; T. Dybowski in RADWAŃSKI, Z. ed. *System prawa cywilnego: Tom III: Część 1: Prawo zobowiązań: Część ogólna*. Wrocław: Ossolineum, 1981, p. 77. ISBN 83-04-00741-X; SERDA, W. *Nienależne świadczenie*. 1. wyd. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1988, p. 20. ISBN 83-01-07962-2; and ENNECCERUS, L. and H. LEHMANN. *Lehrbuch des bürgerlichen Rechts: Band II: Recht der Schuldverhältnisse*. 15. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 1958, p. 249.

tion is not enough to actually fulfil the benefit. It is possible to conclude an agreement on the performance of an obligation implicitly.²³

The limited contractual theory consists in the fact that if the service takes the form of a legal act, a compliant agreement of the parties, even if implied, is necessary to perform the obligation. The performance is not a separate legal act.²⁴

The theory of a real benefit assumes that performance of the obligation only serves to fulfil the obligation of the debtor. Additional debtor and creditor agreements taking the form of a legal transaction are not required to perform the obligation. The commitment will be made if the creditor has the right to accept the benefit.²⁵ According to the theory of a real benefit, there is no need to look for the will to perform the service. All accidents of performance of the obligation obtain a uniform character. The adoption of this theory also removes the problem related to the search for the creditor's will to accept the benefit. The objective elements determine whether the commitment was made. The fulfilment of the obligation assumes the nature of a factual activity. It is not possible to give one answer to the question what effect the various irregularities have on the remission of the obligation when fulfilling the service. If it takes the form of a contract (transfer of ownership), it is necessary to meet the general requirements of a legal transaction. Therefore, these conditions do not have to be fulfilled if the performance of the obligation does not take the nature of a legal transaction.

According to Professor Adam Szpunar, in contemporary legislation there is a tendency in determining the conditions for the performance in the objective manner. It is, therefore, unnecessary to have the debtor's will in performing his/her performance. The matter of knowledge and the will to accept the benefit by the creditor is of little importance. In a mass society, the payment from hand to hand becomes a phenomenon quite unique. It is connected with the development of modern forms of

---

²³ See ZOLL, F. *Zobowiązania w zarysie: Według polskiego Kodeksu zobowiązań*. 2. wyd. Warszawa: Gebethner i Wolff, 1948, p. 7; and SZPUNAR, A. *Charakter prawny wykonania zobowiązania. Rejent*. 1998, vol. 8, nr 5, p. 14. ISSN 1230-669X.

²⁴ See SERDA, W. *Nienależne świadczenie*. 1. wyd. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1988, p. 21. ISBN 83-01-07962-2; and FIKENTSCHER, W. *Schuldrecht*. 7. neu bearb. Aufl. Berlin; New York: De Gruyter, 1985, p. 157. ISBN 3-11-007158-4.

²⁵ See HECK, Ph. *Grundriss des Schuldrechts*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 1929, p. 169; and LARENZ, K. *Lehrbuch des Schuldrechts: I. Band: Allgemeiner Teil*. 9. Aufl. München: C. H. Beck, 1968, p. 160.

payment. The agreement of the creditor and the debtor parties becomes a fiction, and even proponents of the contractual theory admit that statements of the parties' will may be made implicitly. The case is even more obvious when it comes to the performance of obligations relating to the provision of services. The provision often takes the form of a legal transaction. The form of the benefit that should take shape should not determine the legal nature of the performance of the obligation. The performance of an obligation means that the debtor has fulfilled his/her task.²⁶

In the opinion of Sławomir Szejna, the provisions of the Civil Code do not determine the uniform nature of the performance of the obligation. Therefore, the general rule that performing obligations is always a factual act or a legal act, or even a contract cannot be accepted. Each time, the legal nature of the enforcement activity should be examined on the basis of the content of a specific obligation.²⁷

Conclusions

As a rule, payment of a monetary debt performed by the debtor can be considered as a legal action in the meaning of the Article 527 of the Polish Civil Code. Such a payment can be treated as a legal phenomenon including statement of the will of the debtor (it depends on particular circumstances of the case). The Polish Civil Code does not exclude payment of the debt as a subject of *actio Pauliana*. It is important to stress that payment of an undue debt is an ineffective deed of the bankrupt under the clear provisions of the Article 127 Section 3 of the Bankruptcy Law Act.

References

- ADAMUS, R. *Bezskuteczność i zaskarżanie czynności upadłego w Prawie upadłościowym i naprawczym*. In: A. WITOSZ, ed. *Instytucje prawa upadłościowego i naprawczego*. 1. wyd. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006, pp. 70-105. ISBN 83-226-1575-2.
- ADAMUS, R. *Bezskuteczność i zaskarżanie czynności upadłego: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2010. 93 p. ISBN 978-83-255-1200-2.

---

²⁶ See SZPUNAR, A. Charakter prawny wykonania zobowiązania. *Rejent*. 1998, vol. 8, nr 5, pp. 21-22. ISSN 1230-669X.

²⁷ See SZEJNA, S. Charakter prawny wykonania zobowiązania. *Państwo i Prawo*. 2010, vol. 65, nr 12, pp. 79-91. ISSN 0031-0980.

- ADAMUS, R. Dochodzenie roszczeń z tytułu czynności upadłego bezskutecznych z mocy prawa. *Monitor Prawniczy*. 2011, vol. 19, nr 16, pp. 859-865. ISSN 1230-6509.
- ADAMUS, R. Kilka uwag o zasadzie pierwszeństwa zaspokojenia wierzyciela na podstawie art. 532 KC. *Monitor Prawniczy*. 2013, vol. 21, nr 15, pp. 799-804. ISSN 1230-6509.
- ADAMUS, R. *Prawo upadłościowe: Komentarz*. 2. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2019. 1263 p. ISBN 978-83-8158-022-9.
- ALLERHAND, M. *Prawo upadłościowe: Postępowanie układowe: Orzecznictwo sądów polskich z lat 1936 – 1998: Wzory pism w postępowaniu upadłościowym: Przepisy wykonawcze i związkowe: Skorowidz: Komentarz*. 1. wyd. Bielsko-Biała: Park, 1998. 799 p. ISBN 83-87056-33-2.
- BABIARZ-MIKULSKA, K. Bezskuteczność czynności upadłego w stosunku do masy upadłości w świetle przepisów ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze: (próba usystematyzowania i analizy przesłanek). *Przeгляд Sądowy*. 2004, vol. 14, nr 7/8, pp. 98-117. ISSN 0867-7255.
- BIENIEK, G. ed. et al. *Komentarz do Kodeksu cywilnego: Księga trzecia: Zobowiązania: Tom 1*. 7. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2007. 698 p. ISBN 83-7334-644-9.
- BIENIEK, G. ed. et al. *Komentarz do Kodeksu cywilnego: Księga trzecia: Zobowiązania: Tom 1*. 2. wyd. Warszawa: LexisNexis, 1999. 579 p. ISBN 83-219-1028-9.
- CZECH, T. Bezskuteczność zabezpieczenia rzeczowego na podstawie art. 130 prawa upadłościowego i naprawczego. *Monitor Prawa Bankowego*. 2011, vol. 2, nr 9, pp. 69-83. ISSN 2081-9021.
- ENNECCERUS, L. and H. LEHMANN. *Lehrbuch des bürgerlichen Rechts: Band II: Recht der Schuldverhältnisse*. 15. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 1958. 1084 p.
- FIKENTSCHER, W. *Schuldrecht*. 7. neu bearb. Aufl. Berlin; New York: De Gruyter, 1985. 857 p. ISBN 3-11-007158-4.
- GNIEWEK, E. ed. et al. *Kodeks cywilny: Komentarz*. 4. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011. 1759 p. ISBN 978-83-255-1942-1.
- GNIEWEK, E. Sprzedaż nieruchomości przez syndyka masy upadłości w toku postępowania upadłościowego w razie bezskuteczności wz-

- głędnej wcześniejszego rozporządzenia przez upadłego. In: L. OGIEGŁO, W. POPIOŁEK and M. SZPUNAR, eds. *Rozprawy prawnicze: Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2005. 1612 p. ISBN 83-7444-148-8.
- GURGUL, S. *Prawo upadłościowe i naprawcze: Komentarz*. 7. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2010. 1357 p. ISBN 978-83-255-1183-8.
- GUTOWSKI, M. *Bezskuteczność czynności prawnej*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2013. 484 p. ISBN 978-83-255-4810-0.
- HABDAS, M. and M. FRAS, eds. et al. *Kodeks cywilny: Komentarz: Tom III: Zobowiązania: Część ogólna (art. 353 – 534)*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018. 1384 p. ISBN 978-83-8124-068-0.
- HECK, Ph. *Grundriss des Schuldrechts*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 1929. 492 p.
- JAKUBECKI, A. and F. ZEDLER. *Prawo upadłościowe i naprawcze: Komentarz*. 3. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010. 1054 p. ISBN 978-83-264-0653-9.
- JASIŃSKA, M. Nowe oblicze skargi pauliańskiej. *Fenix.pl*. 2012, vol. 3, nr 4, pp. 4-8. ISSN 2082-3398.
- JASIŃSKA, M. *Skarga pauliańska: Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika: Komentarz do art. 527 – 534 KC i przepisów powiązanych (KRO, PrUpN, KPC, KK)*. 2. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2015. 509 p. ISBN 978-83-255-6953-2.
- KORZONEK, J. *Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowem: Komentarz: Przepisy wprowadzające, przepisy wykonawcze, ustawy dodatkowe*. 1. wyd. Wrocław: Budaco, 1992 [reprint]. 1094 p.
- KUŹNIK, M. Umowy powodujące przelew wierzytelności a bezskuteczność czynności upadłego z mocy prawa. In: A. WITOSZ, ed. *Instytucje prawa upadłościowego i naprawczego: Tom 2*. 1. wyd. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2008, p. 111 and following. ISBN 978-83-226-1736-6.
- LARENZ, K. *Lehrbuch des Schuldrechts: I. Band: Allgemeiner Teil*. 9. Aufl. München: C. H. Beck, 1968. 401 p.
- LEWANDOWSKI, R. and P. WOŁOWSKI. *Prawo upadłościowe i naprawcze*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2011. 321 p. ISBN 978-83-255-2563-7.

- MACHOWSKA, A. Ochrona wierzycieli przed skutkami niekorzystnych rozporządzeń majątkiem przez dłużnika i upadłego w kontekście nieważności i bezskuteczności czynności prawnych upadłego. Problemy praktyki sądowej. *Fenix.pl*. 2013, vol. 4, nr 2, pp. 4-10. ISSN 2082-3398.
- OLEJNICZAK, A. ed. et al. *System prawa prywatnego: Tom 6: Prawo zobowiązań – część ogólna*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck; Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, 2009. 1309 p. ISBN 978-83-255-0155-6.
- PODEL, W. and M. OLSZEWSKA. *Upadłość w praktyce: Komentarz, orzecznictwo, piśmiennictwo, wzory, przykłady, przepisy*. 1. wyd. Warszawa: Difin, 2012. 729 p. ISBN 978-83-7641-678-6.
- RADWAŃSKI, Z. ed. *System prawa cywilnego: Tom III: Część 1: Prawo zobowiązań: Część ogólna*. Wrocław: Ossolineum, 1981. 992 p. ISBN 83-04-00741-X.
- SERDA, W. *Nienależne świadczenie*. 1. wyd. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1988. 275 p. ISBN 83-01-07962-2.
- SZEJNA, S. Charakter prawny wykonania zobowiązania. *Państwo i Prawo*. 2010, vol. 65, nr 12, pp. 79-91. ISSN 0031-0980.
- SZPUNAR, A. Charakter prawny wykonania zobowiązania. *Rejent*. 1998, vol. 8, nr 5, pp. 9-22. ISSN 1230-669X.
- The Bankruptcy and Rehabilitation Law Act of 28th February 2003, as amended.*
- The Civil Code of 23rd April 1964, as amended.*
- WITOSZ, A. ed. et al. *Prawo upadłościowe i naprawcze: Komentarz*. 3. wyd. Warszawa: LexisNexis, 2010. 1048 p. ISBN 978-83-7620-445-1.
- ZEDLER, F. *Prawo upadłościowe i naprawcze w zarysie*. 1. wyd. Kraków: Zakamycze, 2004. 272 p. ISBN 83-7444-065-1.
- ZOLL, F. *Zobowiązania w zarysie: Według polskiego Kodeksu zobowiązań*. 2. wyd. Warszawa: Gebethner i Wolff, 1948. 469 p.

Prof. UO dr hab. Rafał Adamus

Faculty of Law and Administration
University of Opole
Katowicka 87a

45-060 Opole
Poland
radamus@uni.opole.pl

Theft of Cultural Property in the Context of the Polish Criminal Law¹

Katarzyna Banasik

Abstract: *The aim of this paper is to examine whether the Republic of Poland guarantees cultural property appropriate protection against theft under the criminal law. The author begins by analysing the 1972 Paris Convention Concerning the Protection of World Cultural and Natural Heritage and presenting the relevant regulations. In the next part of the paper, she analyses the legal grounds for classifying cultural property theft as a felony or a misdemeanour. Moreover, the author explains the term “cultural property” and its relationship with the term “cultural relic”. She also provides an exhaustive analysis of two particular elements of this category of theft: “property of considerable value” and “property of significant cultural value”. She concludes by assessing the current state of the Polish criminal law from the perspective of the protection of cultural property against theft.*

Key Words: *Criminal Law; Cultural Property; Property of Significant Cultural Value; Cultural Relics; Theft as a Felony; Theft as a Misdemeanour; the 1972 Paris Convention Concerning the Protection of World Cultural and Natural Heritage; Poland.*

Introduction

Cultural property has value for the entire international community and not only the state in which it is located. Criminal acts committed against cultural property are international in character. It may happen that the theft of a cultural property in one state was ordered by citizens of another state. The protection provided for cultural property under the criminal law is an important and still relevant topic. One of the more frequent crimes committed against cultural property is theft. Guaranteeing cultural property protection against theft by means of appropriate provisions in the criminal law is in the interest not only of individual states, but of the entire international community.

---

¹ The research was co-financed with funds earmarked for financing of the statutory activities of the Faculty of Law, Administration and International Relations at the Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University, research task no. WPAiSM/DS/22/2018-KON.

Poland is a party to the 1972 Paris Convention Concerning the Protection of World Cultural and Natural Heritage (hereinafter referred to as the “Convention”). Poland ratified this Convention on 6 May 1976,² thereby committing itself to guaranteeing protection of its cultural and natural heritage. Cultural heritage is defined in the Article 1 of the Convention as follows: “monuments: architectural works, works of monumental sculpture and painting, elements or structures of an archaeological nature, inscriptions, cave dwellings and combinations of features which are of outstanding universal value from the point of view of history, art or science; groups of buildings: groups of separate or connected buildings which, because of their architecture, their homogeneity or their place in the landscape, are of outstanding universal value from the point of view of history, art or science; sites: works of man or the combined works of nature and man, and areas including archaeological sites which are of outstanding universal value from the historical, aesthetic, ethnological or anthropological point of view”. Natural heritage is defined in the Article 2 of the Convention as follows: “natural features consisting of physical and biological formations or groups of such formations which are of outstanding universal value from the aesthetic or scientific point of view; geological and physiographical formations and precisely delineated areas which constitute the habitat of threatened species of animals and plants of outstanding universal value from the point of view of science or conservation; natural sites or precisely delineated natural areas of outstanding universal value from the point of view of science, conservation or natural beauty”.

The obligations of each State Party to the Convention are set out in the Articles 4 – 6 of the Convention. They include the obligation to take appropriate legal measures necessary to protect its heritage (Article 5 states: “To ensure that effective and active measures are taken for the protection, conservation and presentation of the cultural and natural heritage situated on its territory, each State Party to this Convention shall endeavour, in so far as possible and as appropriate for each country: [...] d) to take the appropriate legal, scientific, technical, administrative and financial measures necessary for the identification, protection, conservation, presentation and rehabilitation of this heritage; [...]”). Bearing in mind the topic of this paper, it should be stressed that moveable things

---

² See *The Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage* [1976]. Journal of Laws, no. 32, item 190, appendix.

are also classified as cultural heritage. Things such as, for example, sculptures or paintings may be the subject of theft.

Discussion

In the case of Poland, the legal protection provided for cultural property is regulated mainly by the Protection and Preservation of Cultural Relics Act of 2003.³ This statute does not employ the terms “cultural heritage” and “cultural property”, but does define the term “cultural relic”. According to its Article 3 (1), a cultural relic is an “immovable or movable thing, its parts or units, being man’s work or connected with his/her activity and constituting a testimony of a past epoch or event, the protection of which lies in the public interest in view of its historical, scientific or artistic value”. This statute also classifies certain acts committed against cultural relics as either felonies or misdemeanours, such as, for instance, the destruction or damaging of a cultural relic (Chapter 11, Articles 108 – 120). However, theft is not included among them. In the case of theft, the general provisions apply, i.e. the provisions of the Penal Code and the Code of Misdemeanours. Hence, the protection provided for cultural property in Poland under the criminal law comprises the provisions of the Protection and Preservation of Cultural Relics Act, the Penal Code and the Code of Misdemeanours. In the case of cultural property theft, the appropriate category of criminal offence should be sought either in the Penal Code or in the Code of Misdemeanours.

Under the Polish criminal law, theft is treated as a “hybrid” crime. This means that theft can be either a felony or a misdemeanour, depending on the value of the thing stolen. The boundary between those types of theft that are categorised as a felony and those deemed to be misdemeanour is determined by the Code of Misdemeanours.⁴ Article 119 § 1 of the Code of Misdemeanours states: “Whoever steals or appropriates someone else’s moveable thing, if its value does not exceed PLN 500, shall be subject to detention, deprivation of liberty or a fine”. Thus, theft of a moveable thing with a value of up to PLN 500 is a misdemeanour. Theft of a moveable thing with a value exceeding PLN 500 is deemed a felony.

---

³ See *The Protection and Preservation of Cultural Relics Act of 23 July 2003* [2003]. Journal of Laws, no. 162, item 1568, as amended.

⁴ See *Statute of 20 May 1971 – The Code of Misdemeanours* [1971]. Journal of Laws, no. 12, item 114, as amended.

It is important to note that in Poland there is an essential difference between the status of a person convicted of a felony and that of a person convicted of a misdemeanour. The conviction of a felony usually involves social condemnation, while the conviction of a misdemeanour does not entail such condemnation. Of course, social condemnation also depends on the nature of the prohibited act and its mental element. It should be pointed out here that in Poland felonies and misdemeanours are traditionally treated as separate and different categories of prohibited acts. However, the basic difference between them lies in the degree of social harm caused by the act. In the case of theft, it is very significant whether the perpetrator is convicted of a felony or a misdemeanour, not only in view of the severity of the imposed penalty, but also because of the different waiting periods for the expunction of a conviction. The waiting period for the expunction of a conviction of theft as a felony is obviously much longer than the waiting period for the expunction of a conviction of theft as a misdemeanour. The problem consists not only in the stigma of a conviction attached to a perpetrator until the moment of the expunction, but also in the real day-to-day obstacles to getting a job. One consequence of a conviction for an intentional felony is that the accused is legally barred from performing many professions or functions or from holding many positions (the formal requirements – including a legal obstacle in the form of a conviction for a kind of felony, depending sometimes on the mode of prosecution of this felony – are specified in the regulations governing a particular profession, function or position). On the other hand, a conviction in the case of an intentional misdemeanour does not constitute a formal obstacle to performing important functions or high positions or professions of public trust. The above-mentioned also, of course, applies to a perpetrator convicted of cultural property theft. *In abstracto*, classifying the theft of a particular cultural property as a misdemeanour implies that the latter is afforded less protection under the criminal law.

At this juncture, an analysis of cultural property theft is necessary, beginning with the question of whether such theft should be categorised as a felony. If a given theft of cultural property cannot be recognised as a felony, then it may be categorised as a misdemeanour. A few categories of theft are recognised as felonies under the Polish law: basic theft, privileged theft in the form of a minor felony and certain qualified categories of theft. In this paper, we will analyse basic theft of cultural property, i.e. theft without, for example, the use of force. In the case of this category of

theft, definitions of basic theft stated in the Article 278 § 1 of the Penal Code⁵ and of qualified types of theft specified in the Article 294 § 1 and 2 of the Penal Code come into play. The basic provision in the Penal Code criminalizing theft reads as follows: “Who, with the purpose of appropriating, takes someone else’s movable thing, is liable to imprisonment for a period of between 3 months and 5 years” (Article 278 § 1). Article 294 of the Penal Code provides for two qualifying elements of theft: “§ 1: Whoever commits the felony specified in the Article 278 § 1 or § 2, Article 284 § 1 or § 2, Article 285 § 1, Article 286 § 1, Article 287 § 1, Article 288 § 1 or § 3 or in the Article 291 § 1, with regard to property of considerable value is liable to imprisonment for a period of between 1 year and 10 years; § 2: The same punishment shall be imposed on a perpetrator who commits the felony specified in § 1, with regard to property of significant cultural value”. In this way, Article 294 of the Penal Code creates two categories of qualified theft as felonies. From the provisions cited above, it follows *expressis verbis* that the felony of qualified theft is punishable by a more severe penalty than the felony of basic theft.

The above-mentioned definitions also clearly indicate that a cultural relic can be either a moveable thing or an immoveable thing. Both movable things and immoveable things can form part of a cultural heritage. However, only a moveable thing can be an object of theft, since it is not possible to take away an immoveable thing. Article 278 § 1 of the Penal Code clearly penalizes the taking-away of a moveable thing. Article 294 § 1 of the Penal Code refers to “property of considerable value”. “Property” is a general term which also includes movable things. The interest protected by these provisions is property. The Penal Code includes a definition of “property of considerable value” in the Article 115 § 5: “A property of considerable value means a property the value of which at the time of the commission of a prohibited act exceeds PLN 200 000”. Hence, the theft of a moveable thing with a value exceeding PLN 200 000 is punishable by the penalty specified in the Article 294 § 1 of the Penal Code, i.e. the penalty of imprisonment for a period of between 1 year and 10 years. The theft of a moveable thing with a value exceeding PLN 500, but not more than PLN 200 000 is punishable by the penalty specified in the Article 278 § 1 of the Penal Code, i.e. the penalty of imprisonment for a period of between 3 months and 5 years. If a stolen thing has a value of PLN 500 or less, the perpetrator is deemed to have committed the mis-

---

⁵ See *Statute of 6 June 1997 – The Penal Code* [1997]. *Journal of Laws*, no. 88, item 553, as amended.

demeanour specified in the Article 119 § 1 of the Code of Misdemeanours and is punishable by a period of detention (for a period of between 5 days and 30 days according to the Article 19 of the Code of Misdemeanours), a deprivation of liberty or a fine. The material value of a thing is the only criterion used to distinguish between the above-stated provisions. Thus, criminal responsibility for a theft of cultural property would depend exclusively on the material value of a particular cultural property unless the Polish Penal Code did not include Article 294 § 2 which introduces the term “property of significant cultural value”. The interpretation of this term gives rise to many controversies.

It should also be mentioned that the Polish law includes a variety of terms regarding cultural property. This results in terminological chaos. The Constitution of the Republic of Poland⁶ provides two terms: “cultural heritage” (Article 5) and “cultural property” (Articles 6 and 73). The provisions in the Penal Code dealing with felonies against property contain the terms “property of significant cultural value” (Article 294 § 2) and “a thing having significant cultural value” (Article 295 § 1), while the chapter entitled “Crimes against Peace, Humanity and War Crimes” features the term “cultural property” (Articles 125 § 1 and 126 § 2). The Protection and Preservation of Cultural Relics Act of 2003 currently in force does not make use of the term “cultural property”. The previously applicable statute, i.e. the Protection of Cultural Property Act of 1962,⁷ defined “cultural property” in the Article 2 in the following way: “Cultural property in the meaning of the statute is anything, whether movable or immovable, whether old or contemporary, which has significance for cultural heritage and development in view of its historical, scientific or artistic value”. It is important to note that the term “cultural property” was introduced into the Polish law by following the ratification⁸ of the Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict of 1954. Article 1 of the above-stated Convention contains the following definition of cultural property: “For the purposes of the present Convention, the term ‘cultural property’ shall cover, irrespective of origin

⁶ See *The Constitution of the Republic of Poland of 2 April 1997* [1997]. Journal of Laws, no. 78, item 483, as amended.

⁷ See *The Protection of Cultural Property Act of 15 February 1962* [1962]. Journal of Laws, no. 10, item 48, as amended.

⁸ Poland ratified the Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict of 1954 on 16 July 1956. See *The Convention of 14 May 1954 for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict* [1957]. Journal of Laws, no. 46, item 212, appendix.

or ownership: (a) movable or immovable property of great importance to the cultural heritage of every people, such as monuments of architecture, art or history, whether religious or secular; archaeological sites; groups of buildings which, as a whole, are of historical or artistic interest; works of art; manuscripts, books and other objects of artistic, historical or archaeological interest; as well as scientific collections and important collections of books or archives or of reproductions of the property defined above; (b) buildings the main and effective purpose of which is to preserve or to exhibit the movable cultural property defined in the sub-paragraph (a), such as museums, large libraries and depositories of archives, and refuges intended to shelter, in the event of armed conflict, the movable cultural property defined in the sub-paragraph (a); (c) centres containing a large amount of cultural property as defined in the sub-paragraphs (a) and (b), to be known as ‘centres containing monuments.’” During the period when the statute of 1962 was in force, the term “cultural property” was criticized for being too general and highly abstract.⁹ As a consequence, the statute of 2003 introduced the term “cultural relic” in its place. The Penal Code and the Constitution of the Republic of Poland have not been amended and this has given rise to a problem of terminological inconsistency.

Interpretation of the phrase “property of significant cultural value”, and thus answer to the question of when a theft of cultural property with a value not exceeding PLN 200 000 is punishable by imprisonment for a period of up to 10 years, first require an explanation of the mutual relationship between the above-mentioned terms. The terms used in those provisions of the Polish law applicable in the event of armed conflict remain beyond the scope of these deliberations, since the object of analysis in this paper is the legal classification of theft of cultural property committed in peacetime. The term “cultural heritage” is broader than the term “national heritage” which concerns the heritage of only one nation.¹⁰ “Cultural heritage” refers to the heritage of the entire international community. In the meaning given in the provisions of the Polish Penal Code, not only the Polish cultural property, but also foreign cultural property (created by or being in other states) should be recognised as

---

⁹ See GERECKA-ŻOŁYŃSKA, A. W kwestii definicji dobra kultury i dzieła sztuki. *Prokuratura i Prawo*. 1999, nr 9, pp. 104-109. ISSN 1233-2577; and TRZCIŃSKI, M. Przeszłość przeciwko zabytkom. *Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 6, pp. 43-44. ISSN 1233-2577.

¹⁰ See TRZCIŃSKI, M. Przeszłość przeciwko zabytkom. *Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 6, p. 42. ISSN 1233-2577.

“cultural property”. The term “cultural property” is broader than the term “cultural relic”. Every cultural relic is a cultural property, but not every cultural property is a cultural relic.¹¹ A cultural relic is connected in some way with the past, while a cultural property can be, for example, a painting recently completed by a contemporary renowned artist. It is obvious that every “property of significant cultural value” is “cultural property”. In the case of theft, the difference between the term “property of significant cultural value” and the term “a thing having significant cultural value” is unimportant, because a stolen property can only be a thing (a moveable thing).

When interpreting what is meant by a “property of significant cultural value”, it should first be established whether a given property is a cultural property, and after this, whether this stolen cultural property has significant cultural value (it does not have to be of significant value to the Polish culture). Determining the latter is not always easy and incontestable. The element “property of significant cultural value” has a highly evaluative character. Admittedly, significant value is not identical with high material value.¹² Significant cultural value may result from the high historical, scientific or artistic value of a given cultural property. In the Polish literature, it has been correctly stated that a “property of significant cultural value” should have a unique character.¹³ Examples of this kind of property include, for instance, archive materials or a natural specimen, such as the “Bartek” oak that grows in Poland.¹⁴ Other exam-

---

¹¹ See ZEIDLER, K. *Prawo ochrony dziedzictwa kultury*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2007, p. 42. ISBN 978-83-7526-423-4; TRZCIŃSKI, M. *Przestępczość przeciwko zabytkom. Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 6, p. 47. ISSN 1233-2577; and KULIK, M. and A. SZCZEKALA. *Odpowiedzialność karna za przestępstwo zniszczenia lub uszkodzenia zabytku*. In: T. GARDOCKA and J. SOBCZAK, eds. *Prawna ochrona zabytków*. 1. wyd. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2010, p. 139. ISBN 978-83-7611-770-6.

¹² See similarly M. Dąbrowska-Kardas and P. Kardas in ZOLL, A. ed. *Kodeks karny: Część szczególna: Tom III: Komentarz do art. 278 – 363*. 4. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2016, p. 471. ISBN 978-83-264-9949-4; E. W. Pływaczewski and E. M. Guzik-Makaruk in FILAR, M. ed. *Kodeks karny: Komentarz*. 5. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2016, p. 1544. ISBN 978-83-264-9966-1; and L. Wilk in KRÓLIKOWSKI, M. and R. ZAWŁOCKI, eds. *Kodeks karny: Część szczególna: Tom II: Komentarz do art. 222 – 316*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2013, p. 694. ISBN 978-83-255-5088-2.

¹³ See GÓRAL, R. *Kodeks karny: Praktyczny komentarz*. 5. wyd. Warszawa: Zrzeszenia Prawników Polskich, 2007, p. 508. ISBN 978-83-87218-39-3; and M. Kulik in MOZGAWA, M. ed. *Kodeks karny: Komentarz*. 6. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2014, p. 734. ISBN 978-83-264-3375-7.

¹⁴ See RADECKI, W. *Ochrona dóbr kultury w nowym kodeksie karnym. Prokuratura i Prawo*. 1998, nr 2, pp. 13-14. ISSN 1233-2577; KACZMAREK, J. and M. KIERSZKA. *Pojęcia „mienie*

ples include cultural relics entered in the Polish Register of Cultural Relics, immovable property regarded as a historical memorial in Poland as well as any object inscribed on the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization's List of World Heritage Sites, which should be recognised as a property of significant cultural value.¹⁵ However, recognition of a cultural relic that has not been entered in the Register of Cultural Relics should not *in abstracto* be excluded.¹⁶ Obviously, when it comes to interpreting the provision on theft, only moveable things or their parts are relevant. At this juncture, attention should be paid to theft from an object inscribed as a whole on the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization's List of World Heritage Sites. Objects of this kind situated in the Polish territory include the Krakow's Historic Old Town, the Wieliczka Salt Mine and the Nazi German Concentration Camp at Auschwitz. Obviously, it is not possible to steal the whole concentration camp, but it is possible to steal a thing from this camp. Such a case occurred in year 2009 when the metal sign with the inscription "*Arbeit macht frei*" spanning the entrance gate to the camp was stolen. A Polish court and public prosecutor rightly recognised that a property of significant cultural value had been stolen.¹⁷

A property of significant cultural value can, at the same time, be a property of considerable value. In such a case, it is protected by two qualified categories of theft as felony, i.e. Article 294 § 1 of the Penal Code and Article 294 § 2 of the Penal Code. A property of significant cultural value can have a high material value, but not a considerable value (in the meaning given in the Polish Penal Code). In this case, it would be protected by the Article 294 § 2 of the Penal Code. There is also such a thing as

---

w wielkich rozmiarach", „zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach" oraz „dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury" w kodeksie karnym. *Prokuratura i Prawo*. 2000, nr 3, p. 119. ISSN 1233-2577; and MAREK, A. *Kodeks karny: Komentarz*. 5. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010, p. 622. ISBN 978-83-264-0275-3.

¹⁵ See RADECKI, W. Ochrona dóbr kultury w nowym kodeksie karnym. *Prokuratura i Prawo*. 1998, nr 2, p. 16. ISSN 1233-2577; and TRZCIŃSKI, M. Przestępczość przeciwko zabytkom. *Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 6, p. 44. ISSN 1233-2577.

¹⁶ See KOWALSKA-BENASIEWICZ, E. Zbieg przepisów art. 108 – 109b ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z innymi przepisami typizującymi przestępstwa i wykroczenia. In: K. ZEIDLER, ed. *Prawo ochrony zabytków*. 1. wyd. Warszawa; Gdańsk: Wolters Kluwer; Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2014, p. 494. ISBN 978-83-7865-175-8.

¹⁷ On this case of theft see BŁAŻEJCZYK, P. To tylko metalowy napis czy zabytek o szczególnym znaczeniu dla kultury?. In: K. ZEIDLER, ed. *Prawo ochrony zabytków*. 1. wyd. Warszawa; Gdańsk: Wolters Kluwer; Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2014, pp. 551-557. ISBN 978-83-7865-175-8.

a property of significant cultural value which is of little material value and is not worth more than the amount of PLN 500. In this case, the legal classification of the act committed by the perpetrator is open to debate and is a source of controversy in the Polish literature. The problem lies in the fact that the Penal Code does not provide for a category of basic theft of cultural property regardless of its material value, and the felony specified in the Article 294 § 2 is a qualified category of the theft specified in the Article 278 § 1 of the Penal Code. Some authors are of the view that a transition from misdemeanour to a qualified felony is not possible.¹⁸ In our opinion, the opposite view is accurate.¹⁹ Namely, it is legally acceptable to classify a theft of a moveable thing of a low material value, but, at the same time, of a significant cultural value as a felony under the Article 294 § 2 of the Penal Code.

The above-mentioned analysis also proved the existence of “common” cultural property which is not protected by the Article 294 § 2 of the Penal Code. The value of this kind of property may not exceed PLN 500 at the moment of the commission of the act, and thus it is not protected by the Article 278 § 1 of the Penal Code. There is also the question of how to classify the act of taking for the purpose of appropriating a moveable thing with a value not exceeding PLN 500 that is a “common” cultural property. Such an act is treated as a misdemeanour, as defined and penalized in the Article 119 § 1 of the Code of Misdemeanours. The harshest punishment imposed for such an act is a 30-day detention period. At the first glance, this legal classification may cause some indignation. However, it should be stressed that though *in abstracto* such a classification of theft of cultural property is possible, *in concreto* it happens only rarely, since the vast majority of cultural property has a material value in excess of PLN 500. Of course, one possible option would be to amend the Penal Code so that it includes a separate basic category of theft involving cultural property (theft of cultural property would be classified as a felony, irrespective of the material value of this property). Another approach might be to establish theft of cultural property as a separate felony in the Protection and Preservation of Cultural Relics

---

¹⁸ See for example TRZCIŃSKI, M. *Przestępczość przeciwko zabytkom. Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 6, p. 48. ISSN 1233-2577; and MICHALAK, A. and A. GINTER. *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2016, p. 414. ISBN 978-83-264-9618-9.

¹⁹ See for example M. Dąbrowska-Kardas and P. Kardas in ZOLL, A. ed. *Kodeks karny: Część szczególna: Tom III: Komentarz do art. 278 – 363*. 4. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2016, pp. 473-474. ISBN 978-83-264-9949-4.

Act, since some types of felony are already in it. It seems, however, that creating such a new category of felony would be unwise. Even if stolen “common” cultural property has little material value, the perpetrator would not go unpunished, but he or she would still be prosecuted for a misdemeanour. In general, introducing additional types of felonies is not advisable without strong justification, since it leads to an unnecessary increase in legal regulations. Excessive casuistry in law, including criminal law, is not desirable.

The final issue to be addressed in this paper is whether the element of felony theft specified in the Article 294 § 2 of the Penal Code (“a property of significant cultural value”) should be replaced by another term. The element in question is highly evaluative and the criminal law should avoid evaluative elements in its description of felonies. This follows from the widely accepted principle of the criminal law *“nullum crimen sine lege certa”*. Nevertheless, eliminating all evaluative elements in the criminal law is, simply, not possible. In some cases, such instruments are unavoidable in the criminal law. And such, in our opinion, is the case here. A more accurate term, one moreover that is transparent and not evaluative, simply does not exist in the Polish language. The problem would also not be resolved by providing a definition in the Penal Code (Article 115: “Explanation of Legal Terms”), since it would not be possible to create a satisfactory and indisputable definition. Of course, it is also not possible to establish a catalogue of properties of significant cultural value. Thus, the task of interpreting this term should be left to the court issuing a ruling on such matters. Such a court can – although it does not have to – call expert witnesses or refer to opinions expressed in the literature.

Final Conclusions

Under the Polish law, there are many terms regarding cultural property, including “cultural heritage”, “property of significant cultural value”, “cultural property” and “cultural relic”. A variety of terms results in terminological chaos. In the context of theft, the Polish Penal Code employs the element “property of significant cultural value” which has a highly evaluative character and makes it difficult to appropriately classify a case of cultural property theft. In the area of the criminal law protection of cultural property, the main legal problem lies in the fact that the Penal Code does not provide for a category of basic theft of cultural property regardless of its material value. However, this problem can be solved by employing the above-given solution created in the doctrine and does not in-

volve a need to amend the Penal Code. It is worth mentioning that cases of cultural property of low material value are not often, i.e. a cultural property has usually a high material value. It should also be stressed that all cases of cultural property theft, regardless of its material value, are penalized by the Polish law.

Bearing in mind the above-mentioned analysis of the current state of the law in Poland and the obligation of a State Party resulting from the Article 5 of the 1972 Paris Convention Concerning the Protection of World Cultural and Natural Heritage, in conclusion should be stated that in the aspect of theft of cultural property Poland has fulfilled this obligation. In Poland, the current level of the criminal law protection of cultural property from theft is good.

References

- BŁAŻEJCZYK, P. To tylko metalowy napis czy zabytek o szczególnym znaczeniu dla kultury?. In: K. ZEIDLER, ed. *Prawo ochrony zabytków*. 1. wyd. Warszawa; Gdańsk: Wolters Kluwer; Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2014, pp. 551-557. ISBN 978-83-7865-175-8.
- FILAR, M. ed. *Kodeks karny: Komentarz*. 5. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2016. 1818 p. ISBN 978-83-264-9966-1.
- GERECKA-ŻOŁYŃSKA, A. W kwestii definicji dobra kultury i dzieła sztuki. *Prokuratura i Prawo*. 1999, nr 9, pp. 104-109. ISSN 1233-2577.
- GÓRAL, R. *Kodeks karny: Praktyczny komentarz*. 5. wyd. Warszawa: Zrzeszenia Prawników Polskich, 2007. 678 p. ISBN 978-83-87218-39-3.
- KACZMAREK, J. and M. KIERSZKA. Pojęcia „mienie w wielkich rozmiarach”, „zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach” oraz „dobra o szczególnym znaczeniu dla kultury” w kodeksie karnym. *Prokuratura i Prawo*. 2000, nr 3, pp. 113-119. ISSN 1233-2577.
- KOWALSKA-BENASIEWICZ, E. Zbieg przepisów art. 108 – 109b ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z innymi przepisami typizującymi przestępstwa i wykroczenia. In: K. ZEIDLER, ed. *Prawo ochrony zabytków*. 1. wyd. Warszawa; Gdańsk: Wolters Kluwer; Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2014, pp. 486-507. ISBN 978-83-7865-175-8.

- KRÓLIKOWSKI, M. and R. ZAWŁOCKI, eds. *Kodeks karny: Część szczególna: Tom II: Komentarz do art. 222 – 316*. 1. wyd. Warszawa: C. H. Beck, 2013. 998 p. ISBN 978-83-255-5088-2.
- KULIK, M. and A. SZCZEKALA. Odpowiedzialność karna za przestępstwo zniszczenia lub uszkodzenia zabytku. In: T. GARDOCKA and J. SOB-CZAK, eds. *Prawna ochrona zabytków*. 1. wyd. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2010, pp. 125-145. ISBN 978-83-7611-770-6.
- MAREK, A. *Kodeks karny: Komentarz*. 5. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2010. 770 p. ISBN 978-83-264-0275-3.
- MICHALAK, A. and A. GINTER. *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: Komentarz*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2016. 450 p. ISBN 978-83-264-9618-9.
- MOZGAWA, M. ed. *Kodeks karny: Komentarz*. 6. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2014. 885 p. ISBN 978-83-264-3375-7.
- RADECKI, W. Ochrona dóbr kultury w nowym kodeksie karnym. *Prokuratura i Prawo*. 1998, nr 2, pp. 7-20. ISSN 1233-2577.
- Statute of 6 June 1997 – The Penal Code* [1997]. *Journal of Laws*, no. 88, item 553, as amended.
- Statute of 20 May 1971 – The Code of Misdemeanours* [1971]. *Journal of Laws*, no. 12, item 114, as amended.
- The Constitution of the Republic of Poland of 2 April 1997* [1997]. *Journal of Laws*, no. 78, item 483, as amended.
- The Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage* [1976]. *Journal of Laws*, no. 32, item 190, appendix.
- The Convention of 14 May 1954 for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict* [1957]. *Journal of Laws*, no. 46, item 212, appendix.
- The Protection and Preservation of Cultural Relics Act of 23 July 2003* [2003]. *Journal of Laws*, no. 162, item 1568, as amended.
- The Protection of Cultural Property Act of 15 February 1962* [1962]. *Journal of Laws*, no. 10, item 48, as amended.
- TRZCIŃSKI, M. Przestępczość przeciwko zabytkom. *Prokuratura i Prawo*. 2011, nr 6, pp. 36-52. ISSN 1233-2577.

- ZEIDLER, K. *Prawo ochrony dziedzictwa kultury*. 1. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2007. 325 p. ISBN 978-83-7526-423-4.
- ZOLL, A. ed. *Kodeks karny: Część szczególna: Tom III: Komentarz do art. 278 – 363*. 4. wyd. Warszawa: Wolters Kluwer, 2016. 1276 p. ISBN 978-83-264-9949-4.

Dr Hab. Katarzyna Banasik, Assoc. Prof.

Faculty of Law, Administration and International Relations
Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University
Gustawa Herlinga-Grudzińskiego 1
30-705 Kraków
Poland
kbanasik@afm.edu.pl

Autonomie smluvní vůle na příkladu paušalizace příplatků v kolektivní smlouvě¹

Freedom to Shape the Language of Collective Agreement Analysed on a Case of Sum Payments

Martin Štefko

Abstract: Lump-sums payments are used as a touchstone to consider current statutory rules on extra payments for services which were performed outside scheduled work hours, rendered on Saturdays or Sundays or done throughout nights. In his paper, the author claims that respective rules are morally ambiguous and legally complex. They seem to privilege trade unions to harm non-unionized workers. However, trade unions are not able to secure their financial interests as well; they cannot opt out “free riders”.

Key Words: Labour Law; Labour Code; Wage; Statutory Bonuses; Freedom to Shape Contract; the Czech Republic.

Abstrakt: Paušalizace zákonných příplatků za práci přesčas, práci v sobotu či v neděli a práci v noci představuje pomyslný zkušební kámen autonomie smluvní vůle, jak je regulována v Zákoníku práce. Autor ve svém příspěvku zpochybňuje udržitelnost stávajícího řešení, kdy vedle nejasného jazykového znění Zákoníku práce mohou odborové organizace jednat k tíži třetího a nejsou se schopny bránit proti „černým pasažérům“.

Klíčová slova: Pracovní právo; Zákoník práce; odměna; zákonné příplatky; autonomie smluvní vůle; Česká republika.

Úvod

Mezinárodní standardy ujednané na úrovni Mezinárodní organizace práce ukládají, aby podpora kolektivnímu vyjednávání byla jedním z klíčo-

¹ Autor působí na Katedře pracovního práva a práva sociálního zabezpečení na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a je advokátem v Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s.r.o. Příspěvek vznikl za podpory a v rámci grantového projektu Grantové agentury České republiky reg. č. 17-03398S „Mezinárodní organizace práce a její význam pro rozvoj sociálního práva v Evropě“. Autor děkuje za cenné podněty a konzultace poskytnuté k tomuto tématu ze strany odborníka Miloše Lacka z Právnické fakulty Trnavské univerzity.

vých úkolů Mezinárodní organizace práce.² V souladu s tímto cílem Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 98 o provádění zásad práva organizovat se a kolektivně vyjednávat³ ukládá členským státům i České republice přijmout „opatření přiměřená vnitrostátním podmínkám pro povzbuzení a podporování co nejširšího rozvoje a využití metody dobrovolného vyjednávání mezi zaměstnavateli a organizacemi zaměstnavatelů na jedné straně a organizacemi pracovníků na druhé straně, tak, aby byly upraveny podmínky zaměstnání pomocí kolektivních smluv.“⁴

Základním přesvědčujícím nástrojem ve všech zemích zůstává, pochopitelně, úspěšná stávka. Zaměstnavatel je veden právě hrozbou stávky ke sjednání kolektivních smluv s cílem dosáhnout sociálního smíru v závodu i v odvětví. Česká republika přiznává kolektivním smlouvám právní závaznost,⁵ a tak se po roce 1989⁶ opět stala klíčovou otázkou, jakou právní sílu má kolektivní smlouva ve vztahu k zákonné úpravě pracovních podmínek, respektive ve vztahu k individuální pracovní smlouvě. Téma o to významnější, že kolektivní smlouva zavazuje i odborově neorganizované zaměstnance, čímž ambivalentně jednak neumožňuje odborům bojovat proti „neplaticím pasažérům“, a jednak posiluje postavení odborů rozhodovat o nečlenech k jejich tíži.

Cílem příspěvku je zamyslet se nad tím, zda je či není umožněno smluvním stranám kolektivní smlouvy sjednat pracovní podmínky odchýlně od zákona, a to na příkladu paušalizace (tj. zprůměrování, či též snížení/krácení) zákonných příplatků za práci přesčas, v sobotu, v neděli a v noci u členů i nečlenů odborové organizace, která působí u zaměstnavatele. Jakkoliv ustanovení § 4a Zákoníku práce⁷ podporuje větší rozměr

---

² Článek 3 Deklarace o účelech a cílech Mezinárodní organizace práce, tzv. Filadelfské deklarace. Srovnej Závěr č. 933. In: *Svoboda sdružování: Přehled rozhodnutí a zásad svobodného sdružování formulovaných Výborem pro svobodu sdružování Správní rady MOP, 5. upravené vydání, 2006*. 1. vyd. Praha: Českomoravská konfederace odborových svazů, 2017, s. 259. ISBN 978-80-86809-64-9.

³ Úmluva byla publikována pod č. 489/1990 Sb.

⁴ Článek 4 Úmluvy č. 98 o provádění zásad práva organizovat se a kolektivně vyjednávat, publikované Sdělením č. 470/1990 Sb. i v úmluvě č. 154 o podpoře kolektivního vyjednávání z roku 1981.

⁵ V zemích, kde kolektivní smlouva není považována za smlouvu zavazující zaměstnance, je dodržování této kolektivní smlouvy i vůči zaměstnancům vynucováno donucením ze strany odborové organizace.

⁶ Před rokem 1989 musela i dle zákonné dikce kolektivní smlouva odpovídat nejen právní úpravě, ale též zájmům společnosti. Srovnej ustanovení § 20 zákona č. 65/1965 Sb. ve znění do 31. ledna 1991.

⁷ Blíže viz *Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce, v platném znění*.

autonomie smluvní vůle i v případě kolize s dispozitivními, či dokonce kogentními ustanoveními pracovněprávních předpisů, je zde též ustanovení § 23 odst. 1 druhá věta Zákoníku práce, které stíhá krácení práv zaměstnanců nicotností. V rámci odpovědi na vytčenou aplikační otázku bude nejprve analyzována úprava odměňování za práci a autonomie smluvní vůle u kolektivních smluv. Následně bude přikročeno ke zkoumání paušalizace zákonných příplatků včetně praktických doporučení.

1 Odměna za práci

Mzda je dle Zákoníku práce peněžité plnění a plnění peněžité hodnoty (naturální mzda) poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci za práci. Mzda náleží těm zaměstnancům, kterým nenáleží plat. Mzda se sjednává v kolektivní smlouvě, pracovní smlouvě nebo jiné smlouvě, popřípadě ji zaměstnavatel může stanovit vnitřním předpisem nebo mzdovým výměrem. Při sjednání mzdy musí být respektovány Zákoníkem práce stanovené limity.

Zaměstnavatel je povinen dodržovat minimální mzdu, která tak je nejnižší přípustnou výší odměny za práci v pracovněprávním vztahu. Mzda nesmí být nižší než minimální mzda, a to ani v případě nekvalitního výkonu práce. Do mzdy se pro tento účel nezahrnuje mzda ani plat za práci přesčas, příplatek za práci ve svátek, za noční práci, za práci ve ztíženém pracovním prostředí a za práci v sobotu a v neděli. Základní sazba minimální mzdy je stanovena v Nařízení vlády č. 567/2006 Sb. o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, v platném znění.

Zaměstnavatel je povinen dodržovat též nejnižší úroveň zaručené mzdy, ledaže kolektivní smlouva obsahuje mzdovou úpravu.⁸ Posledním limitem, který je nutno dodržovat, je zásada, že za stejnou práci nebo za práci stejné hodnoty přísluší všem zaměstnancům u zaměstnavatele stejná mzda, plat nebo odměna z dohody. Stejnou prací nebo prací stejné hodnoty se rozumí práce stejné nebo srovnatelné složitosti, odpovědnosti a namáhavosti, která se koná ve stejných nebo srovnatelných pracov-

---

⁸ Srovnej například Kolektivní smlouva vyššího stupně na rok 2017 – 2020 mezi Odborovým svazem ECHO a Svazem chemického průmyslu České republiky. In: *Odborový svaz ECHO* [online]. 2019. 13 s. [cit. 2019-07-04]. Dostupné z: <https://www.os-echo.cz/uplo-ads/KSVS-chemie-2017-2020.pdf>.

ních podmínkách, při stejné nebo srovnatelné pracovní výkonnosti a výsledcích práce.

Zaměstnavatel musí dále zaměstnanci přiznat mzdu v souladu se zavedeným mzdovým systémem. Pro zaměstnance je důležité, že zaměstnavatel je povinen v den nástupu do práce vydat zaměstnanci písemný mzdový výměr, který obsahuje údaje o způsobu odměňování, o termínu a místě výplaty mzdy, jestliže tyto údaje neobsahuje smlouva nebo vnitřní předpis (ustanovení § 113 odst. 4 Zákoníku práce). Zaměstnavatel je dále povinen zaměstnance písemně informovat, a to nejpozději do 1 měsíce od vzniku pracovního poměru, o způsobu odměňování (ustanovení § 37, a dále ustanovení § 287 odst. 1 písm. a) a odst. 2 písm. d) ve spojení s § 276 odst. 1 Zákoníku práce). Mzda je splatná po vykonání práce, a to nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém vzniklo zaměstnanci právo na mzdu nebo některou její složku.

Je na zaměstnavateli, jaký mzdový systém a mzdovou formu pro odměňování zaměstnanců zvolí. Zaměstnavatel je však omezen při určování mzdového systému pěti povinnými příplatky, které musí poskytovat. Jedná se o příplatek za práci přesčas, ve svátek, v noci, v sobotu a v neděli a za práci ve ztíženém pracovním prostředí (v základním uspořádání se zaměřením na vyšší příplatků):

- ✚ příplatek za práci přesčas činí 25 % průměrného výdělku;
- ✚ příplatek za práci ve svátek činí 100 % průměrného výdělku;
- ✚ příplatek za práci v noci činí 10 % průměrného výdělku;
- ✚ příplatek za práci v sobotu a v neděli činí 10 % průměrného výdělku.

Příplatek za práci ve ztíženém pracovním prostředí činí nejméně 10 % částky, kterou stanoví Zákoník práce v ustanovení § 111 odst. 2 jako základní sazbu minimální mzdy.

Za dobu práce přesčas přísluší zaměstnanci mzda, na kterou mu vzniklo za tuto dobu právo, a příplatek nejméně ve výši 25 % průměrného výdělku, pokud se zaměstnavatel se zaměstnancem nedohodli na poskytnutí náhradního volna v rozsahu práce konané přesčas místo příplatku. Náhradní volno je možné na základě výslovné dohody poskytnout v pozdější lhůtě než 3 měsíce (nejvýše doporučujeme 12 měsíců). Celkový rozsah práce přesčas nesmí činit v průměru více než 8 hodin týdně v období, které může činit nejvýše 26 týdnů po sobě jdoucích. Jen kolektivní smlouva může vymezit toto období nejvýše na 52 týdnů po sobě jdoucích. Do počtu hodin nejvýše přípustné práce přesčas ve vyrovnáva-

cím období se nezahrnuje práce přesčas, za kterou bylo zaměstnanci poskytnuto náhradní volno.

Za dobu práce ve svátek přísluší zaměstnanci dosažená mzda a náhradní volno v rozsahu práce konané ve svátek, které mu zaměstnavatel poskytne nejpozději do konce třetího kalendářního měsíce následujícího po výkonu práce ve svátek nebo v jinak dohodnuté době. Za dobu čerpání náhradního volna přísluší zaměstnanci náhrada mzdy ve výši průměrného výdělku. Zákoník práce již nepřevzal úpravu, dle které náhrada mzdy za svátek nepřisluší zaměstnanci, který neomluveně zameškal směnu bezprostředně předcházející svátku nebo bezprostředně po něm následující nebo směnu nařízenou zaměstnavatelem na svátek, popřípadě část některé z těchto směn.

Noční prací je práce konaná v noční době; noční doba je doba mezi 22. a 6. hodinou.

2 Kolektivní smlouva a autonomie smluvní vůle

Kolektivní smlouva je výsledkem kolektivního vyjednávání, procesu vymezeného v Úmluvě č. 154 o podpoře kolektivního vyjednávání.⁹ Ve smyslu článku 1 odst. 2 Listiny je tento pojmový přístup respektován též Českou republikou. Kolektivní smlouva byla již prvorepublikovou československou doktrínou a následně též judikaturou klasifikována jako smlouva soukromoprávní. Důvodem byl, a i dnes zůstává majetkový předmět kolektivní smlouvy. Smluvní stranou jsou jen odborové organizace a zaměstnavatelé, respektive jejich spolky.¹⁰ Preference odborových organizací jako výlučného zástupce zaměstnanců není jediné mezinárodně uznávané legitimní řešení, je však v souladu s mezinárodními standardy. Odborové organizace nesmí být znevýhodněny oproti jiným volným zástupcům.¹¹

⁹ Úmluva byla publikována pod č. 54/2018 Sb.m.s.

¹⁰ Dle ustanovení § 23 odst. 2 Zákoníku práce může být účastníkem kolektivní smlouvy zaměstnavatel nebo více zaměstnavatelů, nebo jedna nebo více organizací zaměstnavatelů a jedna nebo více odborových organizací. Podle kategorie smluvních stran (nikoliv obsahu) pak Zákoník práce rozlišuje kolektivní smlouvu podnikovou a kolektivní smlouvu vyššího stupně. Srovnej *Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 6. 2004, sp. zn. 21 Cdo 223/2004*. Dále srovnej *Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 10. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 493/04*.

¹¹ Srovnej Závěr č. 945 a násl. In: *Svoboda sdružování: Přehled rozhodnutí a zásad svobodného sdružování formulovaných Výborem pro svobodu sdružování Správní rady MOP, 5. upravené vydání, 2006*. 1. vyd. Praha: Českomoravská konfederace odborových svazů, 2017, s. 263. ISBN 978-80-86809-64-9.

Pokud se jedná o normativní ustanovení, pak smluvní strany kolektivní smlouvy v soukromoprávním ujednání regulují vzájemné vztahy, na které se, dle našeho názoru, podpůrně použije obecná úprava smlouvy ve prospěch třetího. Uvedené soukromoprávní pojetí platí i pro kolektivní dohodu dle stávající aplikační praxe k Zákonu o státní službě. Dojde-li však k extenzi kolektivní smlouvy vyššího stupně, pak vzniká veřejnoprávní opatření obecné povahy. I když se svou podstatou stále jedná o soukromoprávní smlouvu, extenze probíhá ve správním řízení a opatření jako takové je přezkoumatelné v soudním řízení správním.

Mezinárodní organizace práce již od počátku ve svých úvodních inštruktážních materiálech považuje za akceptovatelný jak přístup, kdy zákonodárce kolektivní smlouvy ignoruje, tak případ, kdy kolektivní smlouvy musí respektovat zákonnou úpravu pracovních podmínek.¹²

Pro české země je tradiční přístup takový, že kolektivní smlouva je považována za právně závaznou, byť v době nesvobody a po roce 1945 tento poznatek platil jen omezeně, jak může platit v totalitním systému. Pro ilustraci lze zmínit Vládní nařízení č. 330/1939 Sb. o státním řízení mzdové politiky¹³ či vysvětlení podané v Důvodové zprávě k ustanovení § 20 zákona č. 65/1965 Sb. ve znění zákona 153/1969 Sb. Je zde uvedeno: „Obsah kolektivních smluv má být podřízen hlavním úkolům oboru, podniku a závodu. Zákoník práce předpokládá, že v kolektivních smlouvách budou podle jeho ustanovení, popřípadě podle předpisů a směrnic ústředních orgánů upraveny též některé pracovní a mzdové podmínky.“¹⁴

2.1 Obecná pracovníprávní úprava autonomie smluvní vůle

Český zákonodárce zaujal v souvislosti s rekonfigurací soukromého práva v zásadě stejný postoj jako po roce 1989, tedy kolektivní smlouva měla být i nadále právně závazným právním jednáním s povahou formálního pramene práva. Tento postoj však byl legislativně-technicky upraven ja-

¹² Srovnej *Collective Bargaining: A Worker's Education Manual*. 1st ed. Geneva: International Labour Office, 1960, s. 74 a násled.

¹³ Dle ustanovení § 5 Vládního nařízení č. 330/1939 Sb. platilo: „Nároky zaměstnancovy, plynoucí z tohoto nařízení, z vyhlášky nebo schválené úpravy, nesmějí býti jednotlivou smlouvou na újmu zaměstnancovu zkráceny, leč by k takové změně dalo souhlas Ministerstvo sociální a zdravotní správy nebo úřad jím k tomu určený.“ V podrobnostech lze odkázat na KÖSTER, W. *Sociální a pracovní právo v Čechách a na Moravě: Nejdůležitější mzdové a pracovní podmínky dělníků a zaměstnanců*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidé práce, 1943, s. 27 a násled.

¹⁴ Srovnej *Zákoník práce a předpisy související*. 7. uprav. vyd. Praha: Práce, 1976, s. 52-53.

ko postoj kombinovaný, a nutno říci, příliš komplikovaný. Hlavním cílem zákonodárce bylo implementovat zásadu, že kolektivní smlouva se může odchylovat obecně od zákona v co největším rozsahu.¹⁵ Současně ovšem zákonodárce zamýšlel chránit zaměstnance pro případ, že odborová organizace by zaměstnavateli příliš ustoupila. Nakonec bylo sice přijato standardní pravidlo, že kolektivní smlouva se může odchýlit od Zákoníku práce (i jiných předpisů), pokud to není zakázáno; zákonodárce ovšem současně upravil ustanovení § 2 Zákoníku práce v původním znění četné výjimky. Ústavní soud České republiky ve svém nálezu následně považoval postoj zákonodárce za obecně správný, nicméně ustanovení § 2 odst. 1 za „*pro adresáty komplikované a do značné míry i neurčité.*“ Ústavní soud zákonodárci vyčetl, že smluvní strany „*jsou nuceny nově zkoumat právo z hlediska, zda v obecné rovině připuštěné odchýlení se od konkrétního ustanovení zákona není zakázáno, a co víc, zda je tento případný zákaz paušální, či zda existuje toliko zákaz odchýlení se v neprospěch zaměstnance.*“¹⁶

Zákonodárce dále experimentoval v koncepční novele z roku 2011 a v souvislosti s přípravou na nový Občanský zákoník též v doprovodném zákoně.¹⁷ U platné právní úpravy tato možnost (autonomie smluvní vůle) vychází z ustanovení § 1 odst. 2 a § 9 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník v platném znění. Pokud se jedná o provedení zásady v pracovněprávních předpisech, pak se úprava nakonec ustálila v podobě zachycené v ustanovení § 4, § 4a, § 23, § 28 a § 363 Zákoníku práce. Dle ustanovení § 4a odst. 1 Zákoníku práce: „*Odchylná úprava práv nebo povinností v pracovněprávních vztazích nesmí být nižší nebo vyšší, než je právo nebo povinnost, které stanoví tento zákon nebo kolektivní smlouva jako nejméně nebo nejvýše přípustné.*“

Zákoník práce tedy autonomii smluvní vůle aplikovatelnou na základy obecného soukromého práva v ustanovení § 4a omezuje tím, že ani kolektivní smlouvou se v pracovněprávních vztazích nelze odchýlit od práva v tom rozsahu, v jakém jej zákon upravuje jako nejnižší nebo nejvyšší. I když se lze ku prospěchu zaměstnance odchýlit od ustanovení vypočtených v ustanovení § 363 Zákoníku práce, ustanovení upravující příplatky za práci přesčas, v noci, v sobotu a v neděli a ve svátek (ustanovení

¹⁵ Šlo o snahu se jednoznačně vymezit proti totalitnímu restriktivnímu přístupu v zákonu č. 65/1965 Sb. ve znění do 31. prosince 2005.

¹⁶ Blíže viz bod 194. *Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06.*

¹⁷ Stalo se tak v zákoně č. 303/2013 Sb.

§ 114, § 116 a § 118 Zákoníku práce) zde uvedeny nejsou. V našem případě lze oba limity demonstrovat jako minimální mzdu (kterou nesmí zaměstnavatel podkročit) a stanovenou týdenní pracovní dobu a limity práce přesčas (které zaměstnavatel nesmí navyšovat). Předmětná ustanovení lze vnímat primárně jako regulaci zákazu odchýlení se od zákona. I když zákaz odchýlení se je pojímán v poměrně značném rozsahu, jde o úpravu, která je v souladu se standardy vyplývajícími z úmluv Mezinárodní organizace práce.

Velmi problematické je však ustanovení § 23 odst. 1 druhá věta Zákoníku práce. V předmětném ustanovení Zákoník práce stanoví: „*K ujednáním v kolektivní smlouvě, která zaměstnancům ukládá povinnosti nebo zkracují jejich práva stanovená tímto zákonem, se nepřihlíží.*“ Toto velmi tvrdé pravidlo nahradilo původní normu (obsaženou na stejném místě v původním znění Zákoníku práce), že kolektivní smlouva nemůže ukládat povinnosti jednotlivým zaměstnancům, u níž právní následky ujednání kolektivní smlouvy v rozporu s kogentní úpravou Zákoník práce explicitně neřešil a snad ponechával regulaci obecnému soukromému právu.¹⁸ Máme za to, že se jedná o opakování zásady, že kolektivní smlouva nemůže být k tíži zaměstnanců, kteří nejsou sdružení v odborové organizaci, která takovou kolektivní smlouvu vyjednala.

Z pozice zákonodárce (z pohledu subjektivně historického výkladu) je vidět snahu chápat kolektivní smlouvu jako právní úkon, a tedy nepřednostnit ji v případě kolize s kogentním ustanovením pracovníprávních předpisů. Tak se vyslovil zákonodárce¹⁹ i odborná praxe.²⁰ Na tomto základě lze uzavřít, že české kolektivní pracovní právo obecně neuznává teorii, že by se kolektivní smlouva mohla odchylovat od kogentního ustanovení zákona, ať už ve prospěch, či v neprospěch zaměstnanců. Německou teorii výhodnosti (německy *Günstigkeitsprinzip* či anglicky *Favourability Principle*) zatím české pracovní právo nepochopilo.

---

¹⁸ Zákoník práce tedy neobsahuje českou obdobu slovenského pravidla: „Neplatná je kolektivní zmluva v tej časti, ktorá je v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi.“ Blíže viz ustanovení § 4 odst. 2 písm. a) *Zákona č. 2/1991 Zb. o kolektivním vyjednávání, v platném znění.*

¹⁹ Srovnej Hlavní zásady Zákoníku práce in obecné části Důvodové zprávy – bod II v kombinaci s komentářem ve zvláštní části k bodu 23, Důvodová zpráva, tisk č. 1153, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2005.

²⁰ Například PICHRT, J. et al. *Zákoník práce: Zákon o kolektivním vyjednávání*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 59-60. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-609-0; a ŠUBRT, B. *Kolektivní smlouvy podle nového zákoníku práce. Práce a mzda*. 2006, roč. 54, č. 7-8, s. 18 a násl. ISSN 0032-6208.

Aplikovat nicotnost na soukromoprávní ustanovení kolektivní smlouvy, jež zkracují práva zaměstnance, například právě právo na příplatek za práci v noci, je však nepřiměřené. Vhodnější se zdá dikce ustanovení § 231 slovenského Zákonníku práce,²¹ která dává možnost smluvním stranám se dohodnout odchylně ohledně práv „ako ich upravuje tento zákon alebo iný pracovnoprávny predpis, ak to tento zákon alebo iný pracovnoprávny predpis výslovne nezakazuje, alebo ak z ich ustanovení nevyplýva, že sa od nich nemožno odchyliť.“²² Předmětné ustanovení je slovenskou doktrínou označováno za implementaci principu výhodnosti.²³ Slovenský Zákonník práce pak v ustanovení § 231 odst. 3 stíhá krácení nároků zaměstnanců neplatností.

Pokud jde o kolizi s pracovní smlouvou, pak zákonodárce navíc ne zcela jasně implementoval Doporučení Mezinárodní organizace práce č. 91 z roku 1951 v článku 3, které ukládá povinnost preferovat kolektivní smlouvu též v případě kolize s pracovní smlouvou, ledaže se jedná o úpravu, která je pro zaměstnance výhodnější.

3 Speciální úprava práva paušalizovat u některých příplatků

Na rozdíl od předchozích předpisů již Zákonník práce výslovně nestanoví, že zaměstnavatel může příplatky paušalizovat. Obecná úprava v Zákonníku práce, naopak, skrze ustanovení § 4a, § 23 odst. 1 a § 363 Zákonníku práce vzbuzuje důvodné pochybnosti ohledně odchýlení se od dispozitivních ustanovení upravujících odměňování. Zákonodárce se tak nakonec chopil iniciativy dílčími kompetenčními úpravami vystavěnými kazuisticky.

Paušalizace příplatků je tedy řešena Zákonníkem práce a je dovolena výslovně pouze na individuální bázi, jednotlivě pro některé příplatky.

²¹ Blíže viz *Zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce, v platném znění*.

²² Předmětné ustanovení doslova zní: „Odborový orgán uzatvára so zamestnávateľom kolektívnu zmluvu, ktorá upravuje pracovné podmienky vrátane mzdových podmienok a podmienky zamestnávania, vzťahy medzi zamestnávateľmi a zamestnancami, vzťahy medzi zamestnávateľmi alebo ich organizáciami a jednou organizáciou alebo viacerými organizáciami zamestnancov výhodnejšie, ako ich upravuje tento zákon alebo iný pracovnoprávny predpis, ak to tento zákon alebo iný pracovnoprávny predpis výslovne nezakazuje alebo ak z ich ustanovení nevyplýva, že sa od nich nemožno odchyliť.“

²³ Blíže viz ŠVEC, M. *Kolektivná zmluva*. 1. vyd. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung, 2016, s. 111. ISBN 978-80-89149-51-3.

Paušalizace je upravena u příplatku za práci přesčas, příplatku za práci v noci a příplatku za práci v sobotu a v neděli.²⁴

Příplatek za práci přesčas je možné zcela rozpustit do mzdy za podmínky, že to bude sjednáno s konkrétním zaměstnancem a bude vymezen rozsah hodin práce přesčas, které jsou takto „rozpuštěny do mzdy“. Pro řadové zaměstnance však lze takto sjednat nejvýše 150 hodin, u vedoucích zaměstnanců, tedy zaměstnanců, kteří kontrolují, organizují a hodnotí práci alespoň jednoho zaměstnance (či v blízké budoucnosti budou vést) lze sjednat až 208 hodin a při vhodném ujednání v kolektivní smlouvě lze sjednat až 416 hodin.

Za dobu noční práce přísluší zaměstnanci dosažená mzda a příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku. V původním znění Zákoník práce umožňoval sjednat jinou minimální výši tohoto příplatku pouze v kolektivní smlouvě. Následující novelizace umožnila sjednat též jiný způsob určení příplatku v kolektivní smlouvě a další novela vypuštěním „pouze v kolektivní smlouvě“ umožnila tak sjednávat v individuálních dohodách se zaměstnanci (a, bohužel, znejasnila, zda tak lze i nadále sjednávat v kolektivní smlouvě bez individuální dohody s dotčenými zaměstnanci).

Výši příplatku za dobu práce v sobotu a v neděli (10 % průměrného výdělku) lze rovněž upravit, a to tak, že bude sjednána jiná minimální výše a/nebo způsob určení příplatku. V původní edici Zákoníku práce toto odlišné ujednání nebylo možné. Následná novelizace jej umožnila pouze pro kolektivní smlouvu, teprve poslední platné znění umožňuje takovéto ujednání učinit též v individuální dohodě se zaměstnancem; nevýhodou zvoleného zákonného znění je však opět znejasnění možnosti sjednat tuto úpravu v kolektivní smlouvě.

---

²⁴ Zmínit lze odborníci na Ministerstvu práce a sociálních věcí České republiky v sekci mzdové legislativy Evu Rothovou, která tak píše v BĚLINA, M. et al. *Zákoník práce: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 397. ISBN 978-80-7179-607-7, kolegu odborníka na Ministerstvu zahraničních věcí České republiky – KAHLE, B. Co novela zákoníku práce nevyřešila. *Práce a mzda*. 2009, roč. 57, č. 3, s. 32. ISSN 0032-6208. Z dalších příkladů lze výběrově uvést VYBÍHAL, V. et al. *Mzdové účetnictví 2018: Praktický průvodce*. 21. vyd. Praha: Grada Publishing, 2018, s. 92. ISBN 978-80-271-0871-8; ŠUBRT, B. *Obsluha mzdy a platu*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2014, s. 43. ISBN 978-80-7263-887-1; ŠUBRT, B. Změna výpočtu srážek ze mzdy od ledna 2006. *Práce a mzda*. 2006, roč. 54, č. 1, s. 2 a násl. ISSN 0032-6208; a Stanovisko Asociace pro rozvoj kolektivního vyjednávání a pracovních vztahů. Výkladová stanoviska AKV (V.). *Práce a mzda*. 2011, roč. 59, č. 5, s. 53 a násl. ISSN 0032-6208.

Některé svazy, typicky Odborový svaz KOVO, v jimi vyjednaných kolektivních smlouvách vyššího stupně paušalizaci příplatků neumožňují.²⁵ Uváděným důvodem je, pochopitelně, hlavně ochrana zaměstnanců. Jiné odborové svazy s paušalizací zákonných příplatků v kolektivních smlouvách souhlasí. S paušalizací se tak lze setkat například v kolektivních smlouvách sjednaných Českomoravským svazem zemědělských podnikatelů a Odborovým svazem pracovníků zemědělství a výživy Asociace svobodných odborů České republiky nebo Odborovým svazem zaměstnanců sklářského, keramického, bižuterního průmyslu a porcelánu a Asociací sklářského a keramického průmyslu České republiky.²⁶ Jiné odborové svazy sice rovněž s paušalizací vyslovili souhlas, ale umožňují ji provést, jen pokud tak stanoví podniková kolektivní smlouva.

Pokud se jedná o pozici zaměstnavatelů, pak se lze setkat s přístupem, kdy někteří zaměstnavatelé nejsou regulárními členy určitého zaměstnavatelského svazu, mají pouze postavení pozorovatele, a proto se na ně sjednaná kolektivní smlouva vyššího stupně nevztahuje. Jiní zaměstnavatelé sice řádnými členy zaměstnavatelského svazu jsou, pro konkrétní kolektivní smlouvu vyššího stupně jsou však vyloučeni (obvykle v příloze dané kolektivní smlouvy), protože touto kolektivní smlouvou nechťejí být vázáni.

Oblastní inspektorát práce ani Státní úřad inspekce práce nejsou oprávněny přezkoumávat platnost kolektivní smlouvy, mohou však zahájit kontrolu, pokud jde o dodržování povinností na úseku odměňování dle ustanovení § 26 Zákona o inspekci práce. Jako přestupek je kvalifikováno protiprávní jednání zaměstnavatele, který neposkytne zaměstnanci mzdu za práci přesčas a příplatek za práci v noci. Zákon o inspekci práce explicitně neupravuje postih za neposkytnutí příplatku za práci přesčas a příplatku za práci v sobotu či v neděli. Oblastní inspektorát práce však běžně takové jednání sankcionuje na základě obecnějších skutkových podstat.

---

²⁵ Blíže viz Kolektivní smlouvy vyššího stupně závazné pro další zaměstnavatele. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2019 [cit. 2019-07-04]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/kolektivni-smlouvy-vyssiho-stupne-zavazne-pro-dalsi-zamestnavatele>.

²⁶ Srovnej například článek 14 kolektivní smlouvy vyššího stupně sjednané Českomoravským svazem zemědělských podnikatelů a Odborovým svazem pracovníků zemědělství a výživy Asociace svobodných odborů České republiky pro roky 2012 až 2014 či v bodě 2.8 kolektivní smlouvy vyššího stupně uzavřené na léta 2005 a 2006 Odborovým svazem zaměstnanců sklářského, keramického, bižuterního průmyslu a porcelánu a Asociací sklářského a keramického průmyslu České republiky. Srovnej kolektivní smlouvu vyššího stupně uzavřenou pro roky 2017 až 2020 s Českým svazem zaměstnavatelů v energetice.

4 Praktická doporučení k postupu při výpočtu paušální částky

V kolektivní smlouvě vyššího stupně Odborového svazu textilního, oděvního a kožedělného průmyslu a Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu²⁷ se sjednává pevná výše příplatků za práci v noci (12 Kč za hodinu) a za práci v sobotu či v neděli (11 Kč za hodinu). Takovouto úpravu však máme za nedostatečnou. Při paušalizaci je klíčové totiž dodržet určité základní minimální požadavky/podmínky. Nejprve je nutno vymezit okruh zaměstnanců, na něž se paušalizace bude vztahovat. Paušalizovat lze příplatky za práci přesčas, v noci a v sobotu a v neděli, naopak, nelze podporovat porušování bezpečnostních předpisů či bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

Pro paušalizaci by měl být zvolen přezkoumatelný jednotný výpočetní vzorec (přitom je ovšem nutno zohlednit, že jednotlivé příplatky vznikají za rozdílných podmínek a právní úprava umožňuje jejich paušalizaci rovněž za různých podmínek). Paušální částka by měla v průměru krýt veškeré skutečné příplatky za práci přesčas, v noci a v sobotu a v neděli, na které by zaměstnanci v daném období vzniklo právo, pokud by paušalizace provedena nebyla. Právní úprava však nestanoví, z jak dlouhého předchozího období musí zaměstnavatel tyto průměrné výše příplatků zjišťovat, záleží proto na zaměstnavatelem zvoleném období. Výpočet paušální částky bude nutno průběžně kontrolovat a případně ji bude nutno zvýšit, pokud by již nekryla výši příplatků zaměstnance u každého konkrétního zaměstnance, u něhož bude paušalizace aplikována. V případě žádosti zaměstnance je zaměstnavatel povinen prokázat, z jakých pravidelných a průměrných poskytovaných příplatků paušální částku stanovil a z jakých podmínek určitých skupin zaměstnanců vycházel.

Závěr

Posílením možnosti odchýlit se od zákona, což byla hlavní zásada sledovaná při tvorbě druhého Zákoníku práce, se ještě více odhalily rozpory v českém kolektivním pracovním právu. Jestliže má dojít k posílení smluvních stran kolektivní smlouvy sjednat vlastní pracovní podmínky,

---

²⁷ Kolektivní smlouva vyššího stupně Odborového svazu textilního, oděvního a kožedělného průmyslu a Asociace textilního, oděvního a kožedělného průmyslu pro rok 2018. Blíže viz Kolektivní smlouvy vyššího stupně závazné pro další zaměstnavatele. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2019 [cit. 2019-07-04]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/kolektivni-smlouvy-vyssiho-stupne-zavazne-pro-dalsi-zamestnavatele>.

musí být umožněno sjednat podmínky, které se budou lišit od zákonem standardizované úrovně. Praxe prokázala, že zákonodárce není schopen na celostátní úrovni regulovat současně flexibilní a sociálně bezpečnou práci. I když konkrétní ustanovení Zákoníku práce, které upravují odměňování za práci přesčas, práci v sobotu či v neděli nebo práci v noci, dávají smluvním stranám kolektivní smlouvy poměrně široký prostor odchýlit se od zákonem garantované výše odměny v neprospěch jednotlivého zaměstnance, ustanovení § 4a a § 23 odst. 1 Zákoníku práce dávají oporu dvěma naprosto rozdílným výkladům, dle kterých je i není možné snížit zákonné příplatky zaměstnancům, kteří nejsou členy odborové organizace, která takovou kolektivní smlouvu sjednala.

Uvedená sféra musí zůstat vyhrazena sociálním partnerům, kteří znají podstatu svého oboru, konkurenci i místní sociální podmínky. Ani rovnost nelze garantovat obecně všem ve všech pracovních a mzdových podmínkách. To je jednoznačné poselství úpravy paušalizace zákonných příplatků.

Zvyšování či snižování pracovních a mzdových podmínek (výměnou například za ekonomické přežití zaměstnavatele) však současně nelze odůvodnit u nečlenů odborové organizace, která takovou kolektivní smlouvu sjedná. Stejně tak ovšem také nelze tolerovat, aby odborová organizace musela jednat jménem zaměstnanců, kteří nejsou jejími členy, nežijí spolkovým životem a nehradí náklady spojené s jejím fungováním. Jak má hájit práva těch, které nezná?

Právě v současné době, kdy odborová organizovanost klesá pod 10 procent, by zákonodárce měl opětovně posoudit, zda odborové organizace jsou schopny chránit práva zaměstnanců. Pikantní se v této souvislosti zdá Závěr č. 947 Výboru pro svobodu sdružování Správní rady Mezinárodní organizace práce, který zní: „*Možnost delegátů zaměstnanců, kteří zastupují 10 procent zaměstnanců, uzavřít kolektivní smlouvu [...] neprospívá rozvoji kolektivního vyjednávání...*“²⁸ Dle našeho názoru, odborové

---

²⁸ Srovnej Závěr č. 947. In: *Svoboda sdružování: Přehled rozhodnutí a zásad svobodného sdružování formulovaných Výborem pro svobodu sdružování Správní rady MOP, 5. upravené vydání, 2006*. 1. vyd. Praha: Českomoravská konfederace odborových svazů, 2017, s. 263. ISBN 978-80-86809-64-9. Přiznáváme se, že citovanou pasáž jsme cíleně zjednodušili pro dosažení žádoucího efektu, který se však, dle našeho názoru, rámcově shoduje se smyslem tohoto závěru. V zájmu předejití nedorozumění uvádíme zde doslovný přepis celé relevantní pasáže: „Možnost delegátů zaměstnanců, kteří zastupují 10 procent zaměstnanců, uzavřít kolektivní smlouvu se zaměstnavatelem, i pokud již existuje jedna nebo více

organizace mají stále stejný potenciál jako v době průmyslové revoluce. Musí však získat rozsáhlejší kompetence; nebýt svázány rigidní úpravou, která jim neumožňuje vyjednávat za své (a jenom své) členy, aniž by čelily ustanovení § 23 odst. 1 druhá věta Zákoníku práce, které krácení práv zaměstnanců na zákonné příplatky stíhá, možná, nicotností. Zvýhodnění členů odborové organizace v činnosti odborové organizace je Mezinárodní organizací práce ověřený nástroj pro zvýšení odborové organizovanosti.²⁹

Seznam bibliografických odkazů

- BĚLINA, M. et al. *Zákoník práce: Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 1063 s. ISBN 978-80-7179-607-7.
- Collective Bargaining: A Worker's Education Manual*. 1st ed. Geneva: International Labour Office, 1960. 158 s.
- KAHLE, B. Co novela zákoníku práce nevyřešila. *Práce a mzda*. 2009, roč. 57, č. 3, s. 32-35. ISSN 0032-6208.
- Kolektivní smlouva vyššího stupně na rok 2017 – 2020 mezi Odborovým svazem ECHO a Svazem chemického průmyslu České republiky. In: *Odborový svaz ECHO* [online]. 2019. 13 s. [cit. 2019-07-04]. Dostupné z: <https://www.os-echo.cz/uploads/KSVS-chemie-2017-2020.pdf>.
- Kolektivní smlouvy vyššího stupně závazné pro další zaměstnavatele. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2019 [cit. 2019-07-04]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/kolektivni-smlouvy-vyssiho-stupne-zavazne-pro-dalsi-zamestnavatele>.
- KÖSTER, W. *Sociální a pracovní právo v Čechách a na Moravě: Nejdůležitější mzdové a pracovní podmínky dělníků a zaměstnanců*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidé práce, 1943. 300 s.
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06*.
- PICHRT, J. et al. *Zákoník práce: Zákon o kolektivním vyjednávání*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 1157 s. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-609-0.

---

odborových organizací zaměstnanců, neprospívá rozvoji kolektivního vyjednávání ve smyslu článku 4 Úmluvy 98;...”

²⁹ Srovnej *Collective Bargaining: A Worker's Education Manual*. 1st ed. Geneva: International Labour Office, 1960, s. 78.

- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 6. 2004, sp. zn. 21 Cdo 223/2004.*
- Svoboda sdružování: Přehled rozhodnutí a zásad svobodného sdružování formulovaných Výborem pro svobodu sdružování Správní rady MOP, 5. upravené vydání, 2006. 1. vyd. Praha: Českomoravská konfederace odborových svazů, 2017. 360 s. ISBN 978-80-86809-64-9.*
- ŠUBRT, B. Kolektivní smlouvy podle nového zákoníku práce. *Práce a mzda*. 2006, roč. 54, č. 7-8, s. 18-21. ISSN 0032-6208.
- ŠUBRT, B. *Obsluha mzdy a platu*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 551 s. ISBN 978-80-7263-887-1.
- ŠUBRT, B. Změna výpočtu srážek ze mzdy od ledna 2006. *Práce a mzda*. 2006, roč. 54, č. 1, s. 2. ISSN 0032-6208.
- ŠVEC, M. *Kolektivní smlouva*. 1. vyd. Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung, 2016. 133 s. ISBN 978-80-89149-51-3.
- Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 10. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 493/04.*
- VYBÍHAL, V. et al. *Mzdové účetnictví 2018: Praktický průvodce*. 21. vyd. Praha: Grada Publishing, 2018. 472 s. ISBN 978-80-271-0871-8.
- Výkladová stanoviska AKV (V.). *Práce a mzda*. 2011, roč. 59, č. 5, s. 53 a násl. ISSN 0032-6208.
- Zákon č. 2/1991 Zb. o kolektivním vyjednávání, v platném znění.*
- Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce, v platném znění.*
- Zákon č. 311/2001 Z.z. Zákoník práce, v platném znění.*
- Zákoník práce a předpisy související. 7. uprav. vyd. Praha: Práce, 1976, s. 52-53.*

Doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.

Právnická fakulta
Univerzita Karlova v Praze
Náměstí Curieových 901/7
116 40 Praha 1
Česká republika
stefkom@prf.cuni.cz

Zásada zákazu zneužitia práva v deliktých vzťahoch¹

Principle of Prohibition of Abuse of Law in Tort Relations

Marianna Novotná

Abstract: *The paper deals with the principle of prohibition of abuse of law as a special case of acting in violation of good morals in the tort law (especially in relation to § 424 of the Slovak Civil Code). Breach of good morals is being manifested here externally either within the institute of prohibition of abuse of law or within the institute of abusive execution of the subjective rights, where such a breach (conduct that is not in accordance with good morals) constitutes the criterion of assessment of abuse of law, i.e. of such realisation of subjective rights which is not leading towards the purpose pursued by legal regulation.*

Key Words: *Civil Law; Civil Code; Abuse of Law; Good Morals; Tort Law; Damages; Abusive Realisation of Subjective Rights; the Slovak Republic.*

Abstrakt: *Príspevok je v rámci riešenia grantovej úlohy skúmania širšej reflexie sociálnej funkcie práva v jednotlivých subsystemoch súkromného práva venovaný zásade zákazu zneužitia práva ako osobitného prípadu konania v rozpore s dobrými mravmi v deliktnej práve (najmä vo vzťahu k § 424 slovenského Občianskeho zákonníka). Rozpor s dobrými mravmi sa v tomto prípade prejavuje navonok buď v rámci inštitútu zákazu zneužitia práva, alebo inštitútu šikanózneho výkonu práva, pričom takýto rozpor (konanie, ktoré nie je v súlade s dobrými mravmi) tvorí v uvedených prípadoch kritérium posúdenia zneužitia práva, t.j. takeého výkonu práva, ktorý nesmeruje k účelu sledovaného právnym predpisom.*

Kľúčové slová: *Občianske právo; Občiansky zákonník; zneužitie práva; dobré mravy; deliktne právo; zodpovednosť za škodu; šikanózneho výkon práva; Slovenská republika.*

¹ Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu Agentúry na podporu výskumu a vývoja č. APVV-14-0061 „Rozširovanie sociálnej funkcie slovenského súkromného práva pri uplatňovaní zásad európskeho práva“, zodpovedný riešiteľ doc. JUDr. Monika Jurčová, PhD.

Úvod

Zásada zákazu zneužitia subjektívneho práva (anglicky *abuse of rights*, francúzsky *abus de droit*, nemecky *Rechtsmissbrauch*) je zásadou vlastnou prakticky všetkým súkromnoprávnym európskym poriadkom; samozrejme, myšlienka zneužitia práva a právnych následkov takéhoto výkonu práva môže byť z komparatívneho hľadiska v jednotlivých štátoch uchopená vzhľadom na pôsobnosť tohto inštitútu alebo vzhľadom na predpoklady nastúpenia tejto zásady rôzne.² Niektorí autori rámujú tento inštitút ako konflikt medzi právom a morálkou, iní zasa vidia jeho obsah v takom výkone práva, ktorý prekročil určité hranice toho, čo je prirodzené vzhľadom na hospodársky a spoločenský účel sledovaný daným právom. Veľmi často sa v súvislosti s vymedzením obsahu inštitútu zneužitia práva objavuje (najmä vo vzťahu k súkromnému právu) odkaz na citát francúzskeho profesora práva Marcela Planiola „*Le droit cesse ou l'abus commence*“. Z uvedenej tézy, podľa ktorej právo končí tam, kde začína zneužitie, možno vyabstrahovať rozlišovanie medzi formálnym obsahom práva a jeho skutočným účelovým obsahom, ktoré ešte aj dnes určujúcim spôsobom ovplyvňuje definíciu zneužitia práva. A to i napriek tomu, že pôvodným zmyslom tohto citátu bolo práve odmietnutie inštitútu zneužitia práva z dôvodu, že konštrukt zneužitia práva predstavuje sám osebe logický rozpor, keďže právo a neprávo nemôžu koexistovať v jednom.³

V súčasnosti možno normatívne vyjadrenie zásady zákazu zneužitia práva nájsť vo väčšine civilnoprávných kodifikácií jednotlivých európskych štátov, ktoré nepriznávajú právnu ochranu takému výkonu práva, ktorým dochádza k jeho zneužitiu, pričom koncepcne sa tieto ustanovenia opierajú predovšetkým o všeobecnú zásadu ochrany dobrej viery (nemecky a švajčiarsky koncept).

Úniové právo tiež pracuje s konceptom zákazu zneužitia práva, pričom však nerozlišuje striktné medzi zneužitím práva a porušením zásady dôvery (ochrany dobrej viery). V rámci svojej rozhodovacej praxe vyvinul Súdny dvor Európskej únie v záujme harmonizovaného prístupu k posudzovaniu zásady zákazu zneužitia práva tzv. dvojzložkový test posúdenia

---

² Bližšie pozri ZIMMERMANN, A. *Das Rechtsmissbrauchsverbot im Recht der Europäischen Gemeinschaften*. 1. Aufl. Münster: LIT Verlag, 2002, s. 64. ISBN 978-3-8258-5696-0.

³ Porovnaj RANIERI, F. *Rechtsmissbrauch*. In: J. BASEDOW, K. J. HOPT a R. ZIMMERMANN, Hrsg. *Handwörterbuch des Europäischen Privatrechts: Band II*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2009, s. 1259-1261. ISBN 978-3-16-149918-0.

zneužitia práva.⁴ Podstatou testu je, aby pre identifikáciu zneužitia práva došlo k naplneniu prvkov zneužitia práva tak z objektívneho hľadiska, ako i subjektívneho hľadiska. Objektívnym prvkom v dvojzložkovom teste je posúdenie, či došlo k rozporu s predvídateľným cieľom a účelom pravidiel zakotvených úniovým právom. Subjektívnym prvkom, ktorý musí byť rovnako naplnený v prípade ustálenia zneužitia práva, je vôľa konajúceho získať svojím konaním neoprávnenú výhodu. Obe podmienky, tvoriace subjektívnu a objektívnu zložku testu identifikácie zneužitia práva, musia byť naplnené kumulatívne; podľa rozhodovacej praxe Súdneho dvora Európskej únie⁵ nestačí iba existencia a ustálenie jednej z nich. Podmienky uplatňovania dvojzložkového testu posúdenia zneužitia práva boli v ďalších rozhodnutiach Súdneho dvora Európskej únie detailnejšie rozpracované a ich použitie bolo rozširované z oblasti súkromného práva, v rámci ktorého sa primárne zásada zákazu zneužitia práva vyvinula a ďalej špecifikovala, i na oblasť verejného práva.

Dobré mravy ako metaprávny korektív v deliktnom práve

Vo všeobecnosti platí, že každý subjekt práva, t.j. tak fyzické osoby, ako aj právnické osoby môžu svoje subjektívne práva, ktorých sú nositeľmi, vykonávať slobodne, v súlade so zásadou autonómie vôle. K reprobovaniu, respektíve neuznaniu výkonu práva právnym poriadkom dochádza až v prípade, ak sa uskutočňuje mimo hraníc, ktoré právo pre takýto výkon práva predvída, či už priamo v rámci normatívnych príkazov a zákazov alebo nepriamo prostredníctvom metaprávnych korektívov správania sa subjektov. V deliktnom práve sa metaprávne korektívy prejavujú ako súčasť skutkovej podstaty zodpovednosti za škodu spôsobenú úmyselným konaním proti dobrým mravom,⁶ v rámci ktorej vystupujú do popredia dva atribúty formujúce následne samotný charakter a právne následky. Prvým atribútom je zaradenie inštitútu dobrých mravov do kategórie neurčitých (vágnych) právnych pojmov, spoločným menovateľom ktorých je vysoká miera neurčitelnosti (respektíve vysoká miera názorovej odlišnosti k vymedzeniu pojmu), v dôsledku ktorej nemá definícia (bližšie vy-

⁴ Bližšie pozri *Case of Emsland-Stärke GmbH v. Hauptzollamt Hamburg-Jonas* [2000-12-14]. Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie, 2000, C-110/99.

⁵ Bližšie pozri *Case of Angelo Alberto Torresi (C-58/13) and Pierfrancesco Torresi (C-59/13) v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Macerata* [2014-07-17]. Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie, 2014, C-58/13 a C-59/13.

⁶ Bližšie pozri ustanovenie § 424 Zákona č. 40/1964 Zb. *Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov*.

medzenie) tohto pojmu svoje vyjadrenie v právnom predpise.⁷ Druhým atribútom je práve vo vzťahu k zodpovednostným aspektom skutočnosť, že rozpor s dobrými mravmi nie je v dôsledku mimoprávnej povahy dobrých mravov úplne totožný s protiprávnosťou (rozporom so zákonom).⁸ Absencia právne relevantnej definície dobrých mravov prináša skutkovej podstate zodpovednosti za škodu spôsobenú konaním proti dobrým mravom širšiu mieru flexibility, umožňujúcu prispôbiť sa v rámci jej aplikácie a s ňou spojenej interpretácie nielen okolnostiam konkrétneho prípadu, zohľadňujúc všetky jeho jednotlivosti a osobitosti, ale v historickom a teritoriálnom kontexte aj rozhodujúcim spoločenským premenám v nahliadaní na *boni mores* v danom čase, mieste a vo vzťahu k určitým kategóriám subjektov (v uvedenom kontexte je zrejmé, že existujú dobré mravy spoločné pre celú spoločnosť a dobré mravy určitých profesných alebo teritoriálnych oblastí).⁹ Fakt, že nedochádza k úplnému prekryvu rozporu s dobrými mravmi s rozporom so zákonom má za následok, že v porovnaní s inými predpismi deliktneho práva má táto skutková podstata na jednej strane obmedzujúcu, a na druhej strane rozširujúcu funkciu.¹⁰

Skutková podstata zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením dobrých mravov je obvykle chápaná ako tretí pilier, na ktorom je vybudovaná koncepcia zodpovednosti založenej na zavinení, pričom prvý pilier tvorí zavinené protiprávne porušenie zmluvnej povinnosti a druhý pilier zavinené protiprávne porušenie povinnosti vyplývajúcej z právneho predpisu.¹¹

⁷ Bližšie pozri NOVOTNÁ, M. Hodnota slušnosti premietnutá v deliktnejprávnej rovine inštitútu dobrých mravov. In: A. OLŠOVSKÁ, M. LACLAVÍKOVÁ a M. MORAVČÍKOVÁ, eds. *Ethica et aequitas in iure*. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2017, s. 83-92. ISBN 978-80-568-0034-8.

⁸ Bližšie pozri TICHÝ, L. a J. HRÁDEK. *Deliktnej právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 329. ISBN 978-80-7400-625-8.

⁹ Bližšie pozri HAVEL, B. Dobré mravy a poctivý obchodný styk. *Právnik*. 2000, roč. 139, č. 1, s. 37-85. ISSN 0231-6625.

¹⁰ Bližšie pozri DEUTSCH, E. a H.-J. AHRENS. *Deliktsrecht: Unerlaubte Handlungen, Schadensersatz, Schmerzensgeld*. 6. überarb. Aufl. München: Verlag Franz Vahlen, 2014, s. 109. ISBN 978-3-8006-4758-3.

¹¹ V slovenskom civilnom práve plní § 424 Občianskeho zákonníka obdobnú doplnkovú funkciu vo vzťahu k § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorý ukladá povinnosť k náhrade škody tomu, kto porušil právnu povinnosť. Porovnaj *Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 31. 1. 2007, sp. zn. 25 Cdo 874/2005*: „Za škodu zodpovedá podľa ustanovenia § 424 Občianskeho zákonníka aj ten, kto ju spôsobil úmyselným konaním proti dobrým mravom. Aplikácia § 424 Občianskeho zákonníka nevyžaduje, aby zo strany škodcu došlo priamo k porušeniu zmluvného záväzku, teda k porušeniu právnej povin-

Právna úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením dobrých mravov má pôsobiť ako korektív postihujúci prípady vzniku škody, ktoré nemožno subsumovať pod žiadny z prvých dvoch pilierov. V danom ohľade plní (v súlade s rímskoprávnou tradíciou tohto inštitútu) funkciu vyplňania medzier a zmierňovania tvrdosti dopadu zákona spočívajúcej v neposkytnutí kompenzácie v dôsledku nemožnosti identifikácie porušenia zákonnej alebo zmluvnej povinnosti.¹² Takto podľa Luboša Tichého a Jiřího Hrádeka plní táto špecifická deliktná zodpovednosť vývojovú funkciu, ktorá je dôsledkom skutočnosti, že nemravnosť predstavuje vlastne budúcu protiprávnosť, kedy konanie, ktoré zodpovednosť za nemravnosť postihuje, môže byť s ohľadom na doterajšiu prax úplne nové a zatiaľ nekvalifikované ako protiprávne.¹³

Zneužitie práva – šikanóznny výkon práva

Zneužitie práva ako konanie aktivujúce zásadu zákazu zneužitia práva, rovnako ako i šikanóznny výkon práva ako jedna z parciálnych súčastí (forma) zneužitia práva sú osobitnými prípadmi rozporu s dobrými mravmi (na ktorý nadväzuje § 424 Občianskeho zákonníka).

Zásada zákazu zneužitia práva je vo veľmi výraznej miere ovplyvnená francúzskou náukou „*abus de droits*“,¹⁴ pričom v mnohých štátoch našla aj svoje normatívne zakotvenie. Napríklad článok 7 ods. 2 španielskeho Código Civil umožňuje požadovať odškodnenie v prípade, ak konanie alebo opomenutie, ktoré úmyslom konajúceho, svojím účelom alebo na základe okolností, za ktorých k nemu došlo, očividne prekračuje bežné

---

nosti vyplývajúcej zo zmluvy, pretože v takom prípade nastupuje zodpovednosť za porušenie právnej povinnosti podľa § 420 Občianskeho zákonníka. Zodpovednosť za úmyselné konanie proti dobrým mravom zahŕňa tak prípady konania neupraveného právom, ako aj prípady oprávneného výkonu práva, ktorý smeruje k poškodeniu iného, neodporuje síce priamo zákonu a nedosahuje intenzitu protiprávnosti, ale je v rozpore s dobrými mravmi.“

¹² Bližšie pozri NOVOTNÁ, M. Zodpovednosť za škodu spôsobenú úmyselným konaním proti dobrým mravom. In: M. ŠTEVČEK, A. DULAK, J. BAJÁNKOVÁ, M. FEČÍK, F. SEDLAČKO, M. TOMAŠOVIČ, et al. *Občiansky zákonník I: § 1 – 450: Komentár*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1395-1403. ISBN 978-80-7400-597-8.

¹³ Bližšie pozri TICHÝ, L. a J. HRÁDEK. *Deliktní právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 331. ISBN 978-80-7400-625-8.

¹⁴ Predpoklady zneužitia práva (*abus de droits*) sú vo francúzskej judikatúre a náuke sporné. Bližšie pozri FERID, M. a H.-J. SONNENBERGER. *Das französische Zivilrecht: Allgemeine Lehren des französischen Zivilrechts: Einführung und allgemeiner Teil des Zivilrechts: Band 1/1*. 2. Aufl. Heidelberg: Recht und Wirtschaft, 1994, s. 156 a nasl. ISBN 3-8005-6750-4.

hranice výkonu práva na ujmu iného. V niektorých krajinách (napríklad Taliansko alebo Rakúsko)¹⁵ je zásada zákazu zneužitia práva normovaná relatívne reštriktívne, obmedzujúc svoje pôsobenie na prípady šikanózneho výkonu práva.¹⁶

Šikanózný výkon práva je tradične charakterizovaný ako výkon práva smerujúci k poškodeniu (ujme) práv druhého účastníka, prípadne tretej osoby alebo k porušeniu podmienok výkonu subjektívneho práva ustanovených všeobecne alebo osobitne príslušnými zákonmi pri výkone vlastného subjektívneho práva (t.j. zneužitie subjektívneho práva, ktoré objektívne právo určitému subjektu priznáva).¹⁷

Východiskovým ustanovením zásady zákazu zneužitia práva v slovenskom právnom poriadku je § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi. Rozpor s dobrými mravmi je v tomto prípade kritériom posúdenia zneužitia práva, t.j. takého výkonu práva, ktorého cieľom nie je dosiahnutie účelu sledovaného právnym predpisom.

Právnym následkom výkonu práva v rozpore s dobrými mravmi je v súlade s interpretáciou § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka odopretie právnej ochrany. Uvedený právny následok sa uplatní pre prípady zneužitia práva v dôsledku rozporu s dobrými mravmi, pri ktorom nedošlo k vzniku škody, respektíve pri ktorom síce došlo k vzniku škody, avšak nezavinene alebo iba z nedbanlivosti (v poslednom menovanom prípade nedbanlivostného zneužitia práva možno uvažovať o aplikácii § 420, pričom za zákonnú povinnosť, k porušeniu ktorej došlo, sa bude považovať § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

---

¹⁵ V Taliansku článok 833 Codice civile zakazuje vlastníčkovi vykonávať svoje právo s úmyslom spôsobiť inému škodu. V rakúskom súkromnom práve je koncept zneužitia práva obmedzený v § 1295 ods. 2 ABGB na povinnosť náhrady škody spôsobenej šikanóznym konaním. Bližšie pozri RYBARZ, J. C. *Billigkeitserwägungen im Kontext des Europäischen Privatrechts*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2011, s. 171-172. Studien zum ausländischen und internationalen Privatrecht, Nr. 262. ISBN 978-3-16-150818-9.

¹⁶ Bližšie pozri RYBARZ, J. C. *Billigkeitserwägungen im Kontext des Europäischen Privatrechts*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2011, s. 171 a nasl. Studien zum ausländischen und internationalen Privatrecht, Nr. 262. ISBN 978-3-16-150818-9.

¹⁷ Bližšie pozri PRUSÁK, J. Teoretické otázky zákazu zneužitia práva. In: P. BLAHO, J. LAZAR a J. PRUSÁK, eds. *Zákaz zneužitia práva*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2001, s. 65. ISBN 80-89047-00-9.

Ak by niekto vykonával svoje právo spôsobom, ktorým zámerne (úmyselne) poškodzuje iného, pričom poškodenie iného je motívom takéhoto výkonu práva, pôjde o šikanóznny výkon práva (napriek tomu, že by sa takýto výkon práva mohol javiť vo svojej podstate oprávnený). Konanie, ktorým niekto pri výkone svojho práva sleduje vlastný prospech, nie však poškodenie iného, za šikanóznny výkon práva, teda za konanie v rozpore s dobrými mravmi považovať nemožno.¹⁸ Väzba šikanózneho výkonu práva na podmienku poškodenia iného ako jediného motívu výkonu práva bez toho, aby ním konajúci sledoval svoje vlastné záujmy, nebude však, podľa nášho názoru, dostačujúca pre zachytenie širokého okruhu do úvahy prichádzajúcich konaní. Uvedená podmienka by neprímerane striktne vylučovala taký výkon práva, pri ktorom je úmysel uškodiť „iba“ prevažujúcim dôvodom výkonu práva (judikatúra obdobne priznáva relevanciu takému výkonu práva, pri ktorom je úmysel poškodiť „aspoň prevažujúcou motiváciou“),¹⁹ prípadne taký, pri ktorom existuje hrubý nepomer medzi vlastnými záujmami, ktoré sleduje konajúci, a záujmami iného, do ktorých bolo zasiahnuté (t.j. ak nepoctivý motív výkonu práva jednoznačne prevláda nad poctivým motívom konania). K obdobnému široko formulovanému chápaniu šikanózneho výkonu práva sa postupne (najmä od počiatku 90-tych rokov minulého storočia) prepracovala napríklad aj judikatúra rakúskych súdov, ktorá za šikanóznny považuje taký výkon subjektívneho práva, pri ktorom stojí motív poškodiť tak zjavne v popredí, že iné ciele výkonu práva úplne ustupujú do úzadia.²⁰ Nepomer záujmov ako kritérium šikanózneho výkonu práva (napríklad ak vlastník na svojom pozemku vybuduje vysokú stavbu s preňho minimálnou využitelnosťou na takom mieste a z dôvodu, aby zabránil preniknutiu svetla do susediaceho obydľia) bude však pravdepodobne potrebné posudzovať veľmi citlivo, keďže použitím tohto kritéria možno zásadným spôsobom zasahovať do výkonu práv oprávneného, pričom relevanciu možno priznať iba takému nepomeru, ktorý má zjavne hrubý charakter. Otázne je, či možno pripustiť i výklad, v súlade s ktorým sa za

¹⁸ Bližšie pozri Vážný č. 11141.

¹⁹ Bližšie pozri *Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 29. 3. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2895/99; Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 18. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 807/2002; Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 26. 4. 2012, sp. zn. 33 Cdo 1030/2011; Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 17. 12. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2247/2013; opačne pozri napríklad Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 7. 9. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1567/2004.*

²⁰ Bližšie pozri BYDLINSKI, F. Skizzen zum Verbot des Rechtsmissbrauchs im österreichischen Privatrecht. In: P. BLAHO, J. LAZAR a J. PRUSÁK, eds. *Zákaz zneužitia práva*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2001, s. 91. ISBN 80-89047-00-9.

šikanózný výkon práva považuje tiež také konanie, ktoré síce nesmeruje k poškodeniu toho, voči ktorému sa dané právo vykonáva, ale motívom takéhoto výkonu práva je poškodenie tretej osoby. Odpoveď by pravdepodobne mala byť pozitívna.

Právne následky šikanózneho výkonu práva v deliktnej práve

Právne následky šikanózneho výkonu práva civilnoprávna úprava osobitným spôsobom nenormuje, preto (ak sú splnené ďalšie predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu) možno (keďže šikanózný výkon práva je v našom príspevku predmetom skúmania vo výseku deliktnej práva) takéto konanie subsumovať pod ustanovenie § 424 Občianskeho zákonníka.

Ustanovenie § 424 Občianskeho zákonníka tak umožňuje priznať postavenie právne relevantného úkonu nielen konaniu, ktoré porušuje právom konkrétne stanovenú alebo z práva vyplývajúcu povinnosť (v zmysle chápania práva ako „*law in books*“), ale aj konaniu, ktoré je v rozpore s prevládajúcou predstavou o hodnotách spoločnosti. Na druhej strane však právny poriadok kladie hranice vyvodenia zodpovednosti za škodu z takéhoto konania sprísnením požiadaviek pre jej vznik, ktoré spočívajú v nevyhnutnosti preukázania úmyslu ako rigoróznejšej formy zavinenia.²¹ Keďže pravidlá naplňajúce pojem dobrých mravov nie sú tak pregnantne formulované ako právne normy²² a podliehajú zmenám v priestore a čase, právny poriadok sankcionuje povinnosťou nahradiť spôsobenú škodu iba prípady ich úmyselného porušenia, čím zároveň vytvára limit prestupovania do určitej miery metaprávneho naplnenia obsahu pojmu dobrých mravov do právneho systému.

Východiskom na účely aplikácie ustanovenia § 424 Občianskeho zákonníka je posúdenie, či určité konanie škodcu naplňa znaky rozporu s dobrými mravmi (*contra bonos mores*). Konanie škodcu musí predstavovať porušenie dobrých mravov z objektívneho hľadiska, pričom za takýto rozpor s dobrými mravmi možno považovať stav, ktorý sa prieči morálnym normám všeobecne uznávaným v spoločnosti presadzujúcej slušnosť, ohľaduplnosť, porozumenie a vzájomný rešpekt. Konanie v roz-

²¹ Bližšie pozri NOVOTNÁ, M. Hodnota slušnosti premietnutá v deliktnej právnej rovine inštitútu dobrých mravov. In: A. OLŠOVSKÁ, M. LACLAVÍKOVÁ a M. MORAVČÍKOVÁ, eds. *Ethica et aequitas in iure*. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2017, s. 83-92. ISBN 978-80-568-0034-8.

²² Bližšie pozri LUBY, Š. *Prevenencia a zodpovednosť v občianskom práve I*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1958, s. 521.

pore s dobrými mravmi môže zahŕňať veľmi široký diapazón rôznych činností, kritériá posúdenia ktorých sú relatívne ťažko identifikovateľné. Oscilujú od posúdenia sociálnej morálky cez identifikáciu rozporu s dobrými mravmi prostredníctvom mimoprávných konvenčných noriem alebo prostredníctvom nepísaných právnych zásad alebo *ordre public*, ktorý je vlastný danému právnemu poriadku.

Zo strany škodcu teda ide o porušenie spoločensky viac-menej všeobecne akceptovaného štandardu správania sa, ktoré svojou povahou síce nie je v rozpore s právnou normou stanovujúcou konkrétny príkaz alebo zákaz, ale nenapĺňa však očakávaný štandard súladu s minimálnymi právnoetickými a sociálnoetickými požiadavkami spoločenského správania sa. Takéto správanie sa je následne z právnej sily normy, ktorá odkazuje na rozpor s dobrými mravmi, sankcionované aj právnymi prostriedkami (v rámci § 424 Občianskeho zákonníka povinnosťou nahradiť spôsobenú škodu).²³

Konanie v rozpore s dobrými mravmi zahŕňa tak aktívne konanie (faktické alebo právne), ako aj opomenutie konať, pričom obe tieto formy môžu byť realizované vo forme zneužitia práva, prípadne šikanózneho výkonu práva. V prípade opomenutia možno zodpovednosť podľa § 424 Občianskeho zákonníka vyvodiť len vtedy, ak by na konanie bol škodca v súlade so spoločnosťou vytvorenými a uznávanými pravidlami slušnosti (morálnymi pravidlami) povinný. Na vznik zodpovednosti sa nevyžaduje, aby mal škodca vedomosť o tom, že jeho konanie je v rozpore s dobrými mravmi, t.j. škodca sa zodpovednosti nemôže zbaviť poukázaním na skutočnosť, že nevedel o tom, že jeho konanie porušuje dobré mravy. Ak by sme pripustili opačný výklad, dochádzalo by k neodôvodnenému zvýhodneniu tých subjektov, ktorým nie sú pravidlá slušnosti a vzájomného rešpektu (morálneho cítenia) vlastné, respektíve takáto požiadavka vedomosti o rozpore ich konania s dobrými mravmi by viedla k subjektivizácii objektívneho kritéria posudzovania morálky (úroveň svedomia jednotlivca nemôže byť rozhodujúca pri určovaní, čo mu je v práve dovolené, a čo nie). V tomto smere sa žiada prisvedčiť nemeckej judikatúre a jurisprudencii, ktorá od škodcu požaduje iba vedomosť

---

²³ Bližšie pozri NOVOTNÁ, M. Hodnota slušnosti premietnutá v deliktnejprávnej rovine inštitútu dobrých mravov. In: A. OLŠOVSKÁ, M. LACLAVÍKOVÁ a M. MORAVČÍKOVÁ, eds. *Ethica et aequitas in iure*. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2017, s. 83-92. ISBN 978-80-568-0034-8.

(znalosť) o skutočných okolnostiach (skutočnostiach), z ktorých následne možno vyvodit' rozpor s dobrými mravmi.²⁴

Ustanovenie § 424 Občianskeho zákonníka viaže vznik zodpovednosti za škodu na porušenie pravidla správania sa, ktoré má metaprávny pôvod. Napriek tomu, že inkorporáciou takéhoto mimoprávneho pravidla do právnych vzťahov náhrady škody nedochádza k jeho transformácii na pravidlo právnej povahy, nedochádza v tomto prípade ani k prelomeniu zásady, že právnym dôvodom vzniku subjektívnej zodpovednosti za škodu je porušenie právnej povinnosti. Aj z ustanovenia § 424 Občianskeho zákonníka možno vyabstrahovať právne pravidlo správania sa, ktorým je z uvedeného ustanovenia implicitne vyplývajúca povinnosť nekonať v rozpore s dobrými mravmi.²⁵ Pravidlo metalegálneho pôvodu, ktoré bolo porušené (a takéto konanie bolo vyhodnotené ako rozpor s dobrými mravmi), iba naplní právny zákaz konania proti dobrým mravom jeho konkrétnym obsahom. Konanie v rozpore s dobrými mravmi teda indikuje protiprávnosť, ktorá je po posúdení ďalších relevantných faktorov (napríklad okolností vylučujúcich protiprávnosť) ustálená. Posudzovanie protiprávnosti sa v uvedenom prípade neviaže na samotný vznik škody, t.j. vznik škody nie je kritériom protiprávnosti, ale iba jedným z predpokladov vzniku zodpovednostného právneho vzťahu. Na protiprávny charakter konania v rozpore s dobrými mravmi možno usudzovať vzhľadom na porušenie právnej povinnosti nekonať proti dobrým mravom aj pred vznikom škody, obdobne ako možno za protiprávne považovať už samotné porušenie konkrétnej právnej povinnosti (napríklad povinnosti starostlivo opatrovať uschovanú vec) bez toho, aby muselo dôjsť k vzniku škody.

Konaním v rozpore s dobrými mravmi nebude také správanie sa, pri ktorom by sa na porušenie dobrých mravov malo usudzovať iba z toho, že dané konanie takmer porušilo konkrétne právne pravidlo správania sa, t.j. ak takéto správanie sa *per se* nespĺňa atribúty rozporu s dobrými mravmi, samotný fakt „skoroporušenia“ právnej povinnosti neodôvodňuje aplikáciu § 424 Občianskeho zákonníka.

---

²⁴ Bližšie pozri NOVOTNÁ, M. Hodnota slušnosti premietnutá v deliktnoprávnej rovine inštítútu dobrých mravov. In: A. OLŠOVSKÁ, M. LACLAVÍKOVÁ a M. MORAVČÍKOVÁ, eds. *Ethica et aequitas in iure*. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2017, s. 83-92. ISBN 978-80-568-0034-8.

²⁵ Explicitne vyjadrený príkaz konať v súlade s dobrými mravmi možno identifikovať v § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Pravdepodobne je nevyhnutné pripustiť, že aplikácia § 424 Občianskeho zákonníka sa nebude vzťahovať na šikanózný výkon práva povahy hrubého nepomeru medzi záujmami konajúceho a záujmami iného, do ktorých bolo zasiahnuté, keďže v tomto prípade je síce daný úmysel konať tak, aby došlo k hrubej nerovnováhe záujmov (čo v konečnom dôsledku odôvodňuje povahu daného konania ako šikanózneho výkonu práva), avšak absentuje úmysel konajúceho viažuci sa na vznik škody ako podmienka pre použitie § 424 Občianskeho zákonníka.

Záver

Zneužitie práva je vo všeobecnosti charakterizované ako také spoliehanie sa na právo, ktoré je určitým spôsobom závadné, pričom zákaz zneužitia práva je prostriedkom, ktorý určitým spôsobom bráni takejto závadnosti, či už je závadnosť prítomná v spoliehaní sa na právo, vo výsledku realizácie práva alebo v samotnej existencii práva.²⁶

V deliktnej práve (t.j. v rámci úvah s následkom spôsobenia škody) nachádza zásada zneužitia práva svoje vyjadrenie najmä vo vzťahu k metaprávnejmu inštitútu dobrých mravov, v tomto kontexte vyjadrenom v tradičnej skutkovej podstate uloženia povinnosti k náhrade škody spôsobenej nemravným (v rozpore s dobrými mravmi) konaním, prípadne opomenutím konania (typicky, ak niekto vykonáva právo tak, že zámerne spôsobuje ujmu inému, pričom práve spôsobenie ujmy tejto osobe, prípadne tretej osobe je motívom daného výkonu práva, pôjde o šikanózný výkon práva). Nie je však vylúčené, aby sa v prípade zneužitia práva, ktoré malo nedbanlivostný charakter, uvažovalo i o aplikácii § 420 Občianskeho zákonníka (zodpovednosť za škodu spôsobenú zavineným protiprávnym konaním), pričom za zákonnú povinnosť, k porušeniu ktorej došlo, sa bude považovať § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka ako generálna klauzula zákazu zneužitia práva, pričom nedbanlivosť vo vzťahu k spôsobeniu ujmy pri výkone práva sa prezumuje.

Zoznam bibliografických odkazov

BYDLINSKI, F. Skizzen zum Verbot des Rechtsmissbrauchs im österreichischen Privatrecht. In: P. BLAHO, J. LAZAR a J. PRUSÁK, eds. *Zákaz zneužitia práva*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2001, s. 83-103. ISBN 80-89047-00-9.

²⁶ Bližšie pozri PULKRÁBEK, Z. *Zákaz zneužití práva v rozpore s jeho účelem*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. 158 s. ISBN 978-80-86861-93-7.

- Case of Angelo Alberto Torresi (C-58/13) and Pierfrancesco Torresi (C-59/13) v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Macerata* [2014-07-17]. Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie, 2014, C-58/13 a C-59/13.
- Case of Emsland-Stärke GmbH v. Hauptzollamt Hamburg-Jonas* [2000-12-14]. Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie, 2000, C-110/99.
- DEUTSCH, E. a H.-J. AHRENS. *Deliktsrecht: Unerlaubte Handlungen, Schadensersatz, Schmerzensgeld*. 6. überarb. Aufl. München: Verlag Franz Vahlen, 2014. 277 s. ISBN 978-3-8006-4758-3.
- FERID, M. a H.-J. SONNENBERGER. *Das französische Zivilrecht: Allgemeine Lehren des französischen Zivilrechts: Einführung und allgemeiner Teil des Zivilrechts: Band 1/1*. 2. Aufl. Heidelberg: Recht und Wirtschaft, 1994. 652 s. ISBN 3-8005-6750-4.
- HAVEL, B. Dobré mravy a poctivý obchodní styk. *Právnick*. 2000, roč. 139, č. 1, s. 37-85. ISSN 0231-6625.
- LUBY, Š. *Prevenca a zodpovednosť v občianskom práve I*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1958. 661 s.
- NOVOTNÁ, M. Hodnota slušnosti premietnutá v deliktnoprávnej rovine inštitútu dobrých mravov. In: A. OLŠOVSKÁ, M. LACLAVÍKOVÁ a M. MORAVČÍKOVÁ, eds. *Ethica et aequitas in iure*. 1. vyd. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2017, s. 83-92. ISBN 978-80-568-0034-8.
- NOVOTNÁ, M. Zodpovednosť za škodu spôsobenú úmyselným konaním proti dobrým mravom. In: M. ŠTEVČEK, A. DULAK, J. BAJÁNKOVÁ, M. FEČÍK, F. SEDLAČKO, M. TOMAŠOVIČ, et al. *Občiansky zákonník I: § 1 – 450: Komentár*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1395-1403. ISBN 978-80-7400-597-8.
- PRUSÁK, J. Teoretické otázky zákazu zneužitia práva. In: P. BLAHO, J. LAZAR a J. PRUSÁK, eds. *Zákaz zneužitia práva*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2001, s. 53-67. ISBN 80-89047-00-9.
- PULKRÁBEK, Z. *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. 158 s. ISBN 978-80-86861-93-7.
- RANIERI, F. Rechtsmissbrauch. In: J. BASEDOW, K. J. HOPT a R. ZIMMERMANN, Hrsg. *Handwörterbuch des Europäischen Privatrechts: Band II*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2009, s. 1259-1261. ISBN 978-3-16-149918-0.

- Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 7. 9. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1567/2004.
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 17. 12. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2247/2013.
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 18. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 807/2002.
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 26. 4. 2012, sp. zn. 33 Cdo 1030/2011.
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 29. 3. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2895/99.
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 31. 1. 2007, sp. zn. 25 Cdo 874/2005.
- RYBARZ, J. C. *Billigkeitserwägungen im Kontext des Europäischen Privatrechts*. 1. Aufl. Tübingen: Mohr Siebeck, 2011. 210 s. Studien zum ausländischen und internationalen Privatrecht, Nr. 262. ISBN 978-3-16-150818-9.
- TICHÝ, L. a J. HRÁDEK. *Deliktní právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2017. 496 s. ISBN 978-80-7400-625-8.
- Zákon č. 40/1964 Zb. *Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov*.
- ZIMMERMANN, A. *Das Rechtsmissbrauchsverbot im Recht der Europäischen Gemeinschaften*. 1. Aufl. Münster: LIT Verlag, 2002. 248 s. ISBN 978-3-8258-5696-0.

Doc. JUDr. Marianna Novotná, PhD.

Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
marianna.novotna@gmail.com

Communication and Notification of Personal Data Breaches Pursuant to the General Data Protection Regulation¹

Jakub Morávek

Abstract: *The paper focuses primarily on the communication and notification of personal data breaches pursuant to the General Data Protection Regulation. The author discusses the issue in the context of the nemo tenetur principle and the related constitutional aspects.*

Key Words: *Labour Law; Personal Data Protection; Data Breach; General Data Protection Regulation; nemo tenetur Principle; the Czech Republic.*

Introduction

The adoption of the General Data Protection Regulation² was referred to as a “revolution”. Yet the reality is different. The General Data Protection Regulation does not change the basic regulatory scheme in terms of the principles and obligations governing personal data protection and the status of the entities involved (controller, processor, data subject).³ Re-

---

¹ The author of the presented paper is a secretary and senior lecturer at the Department of Labour Law and Social Security Law of the Faculty of Law of the Charles University in Prague. He is a vice-chairman of the Czech Association for Labour Law and Social Security Law and an attorney at law in Prague. The paper reflects the legal status as of 10 May 2019. The paper was drafted within and under the support of the research project “*Private Law and the Challenges of Today*” (in the Czech original “*Soukromé právo a výzvy dneška*”), project ID PROGRES Q03 at the Charles University in Prague, the Czech Republic, and the University Research Centres (UNCE) project UNCE/HUM/034 “*Dependent Work in the 21st Century – Issues and Challenges*” (in the Czech original “*Závislá práce v 21. století – otázky a výzvy*”).

² See *Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and Repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)*. OJ EU L 119, 2016-05-04, pp. 1-88.

³ Cf. MORÁVEK, J. *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů nejen z hlediska právní úpravy pracovněprávních vztahů*. In: Z. GREGOROVÁ, ed. *Pracovní právo 2017: Ochrana osobních údajů, služební zákon a sociální souvislosti zaměstnávání cizinců* [online]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2018, pp. 13-47 [cit. 2019-04-26]. Acta Universitatis Brunensis, Iuridica, Volume 609. ISBN 978-80-210-8930-3. Available at: <https://www.law.muni.cz/sborniky/pracpravo2017/files/PracovniPravo2017.pdf>.

flecting on the existing case law, particularly the decisions of the Court of Justice of the European Union, and the methodical recommendations and interpretation opinions of the Article 29 Data Protection Working Party⁴ (now transformed into the European Data Protection Board), the General Data Protection Regulation has deepened certain principles and broadened certain obligations. In addition, the General Data Protection Regulation has introduced some new or fairly new concepts. From the local law perspective, these include the personal data protection officers, the codes of conduct or approved consistency mechanisms, the explicitly anchored mechanism of engaging sub-processors and creating processing chains, or the explicit formulation of binding corporate rules. Another novelty is the concept of communication and notification of personal data breaches.

The term “novelty” is nevertheless relative, as the concept is not completely unknown. For quite some time, Section 88 of the Act No. 127/2005 Coll. on Electronic Communications, building on the European legislation, has contained a similar concept. Our considerations on and objections against the constitutionality of the concept presented below also apply to the Act on Electronic Communications, except that, with regards to the position of the obligated entities pursuant to the aforementioned Act and the level of risk to the protected interests of the persons concerned, the rationale behind the concept can be understood. In the context of the General Data Protection Regulation, however, the situation is much more complicated.⁵

Personal data breach

Pursuant to the Article 4(12) of the General Data Protection Regulation, a security breach means a breach of security leading to the accidental or unlawful destruction, loss, alteration, unauthorized disclosure of, or access to, personal data transmitted, stored or otherwise processed; in other words, it is a disruption of the confidentiality, integrity or availability of the personal data being processed.

---

⁴ See Data Protection Working Party pursuant to the Article 29 of the *Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data*. OJ EC L 281, 1995-11-23, pp. 31-50.

⁵ See *Act No. 127/2005 Coll. on Electronic Communications*.

In the context of the Article 29 Data Protection Working Party, recommendation of 3 October 2017,⁶ e.g. the loss of a storage medium containing personal data, the sending of an e-mail containing personal data to an incorrect e-mail address, the destruction of personal data media, the unauthorized deletion or modification of the personal data being processed, the access to personal data by an unauthorized person or the unauthorized disclosure of personal data constitute a personal data breach.

Based on the likely level of risk to the rights and freedoms of the data subjects or third parties arising from a personal data breach, the General Data Protection Regulation requires the data controller:

- ✚ to document the data breach;⁷
- ✚ to document the data breach and to notify it to the supervisory authority;
- ✚ to document the data breach, to notify it to the supervisory authority and to communicate it to the data subject.

The objective of the concept is to respond to a situation where a failure to notify the data breach or a delayed notification could have a significant negative impact on the rights and freedoms of natural persons. In addition, consultation with the Office for Personal Data Protection should ensure adequate resolution of the situation (selection of the appropriate technical or organizational measures, etc.) which the controller may not be able to achieve without the assistance (advice).

The rights and freedoms are not limited to merely the right to privacy or the right to the protection of personal data. In this context, the rights cover the full spectrum of fundamental rights and freedoms, including the right to the protection of life and health or the right to the protection of property – e.g. a loss of contact data, identification data, birth number and signature specimen (identity theft) may involve a risk to the data subject's property; a loss, long-term unavailability or unauthorized alteration of medical records may involve a risk to human life and health; etc.

---

⁶ On the notification of personal data breaches pursuant to the *Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and Repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)*. OJ EU L 119, 2016-05-04, pp. 1-88.

⁷ For example, the destruction of a personal data medium if other copies exist of the personal data being processed.

The risk to the rights and freedoms may concern not only the data subjects, but also other people (e.g. the data subject's family members, etc.; such situation may arise upon interference with the data subject's property that constitutes part of the community property of spouses).

Notification of a personal data breach

In the event of a personal data breach that is likely to result in a risk to the rights and freedoms of natural persons, the data controller shall notify the personal data breach to the Office for Personal Data Protection. The Office for Personal Data Protection requests⁸ that the notification be made via a data box or the e-mail address provided by the Office for Personal Data Protection. In addition to the preferred channels, a written submission can be made to the Office for Personal Data Protection. The written submission is subject to compliance with the notification deadline.

The obligation to notify the Office for Personal Data Protection arises when the controller becomes aware of the circumstances that imply, with adequate certainty, that there was a personal data breach and allow to assess the seriousness of the personal data breach in terms of the level of risk to the rights and freedoms of the persons concerned. The obligation must be fulfilled without undue delay after the information that has to be included in the notification pursuant to the Article 33(3) is available to the controller.

In connection with the personal data breach, the controller is expected to implement certain internal processes and, in particular, to ensure the security of processing and/or to implement measures to eliminate or to minimize the related risks. For this reason, the notification deadline was set out more specifically as follows: the controller should notify a data breach not later than 72 hours after having become aware of the breach.

Exceeding the 72-hour deadline does not necessarily constitute an infringement by the controller, since the primary obligation is to notify the personal data breach without undue delay. Depending on the circumstances, the corresponding deadline may be longer than 72 hours (see also Recital 85). Where the 72-hour deadline is not met, the reasons for

---

⁸ See *Úřad pro ochranu osobních údajů* [online]. 2019 [cit. 2019-07-08]. Available at: <https://www.uoou.cz/>.

the delay (being legitimate reasons) have to be included in the notification by the controller.

The General Data Protection Regulation prefers (in order to protect the rights and freedoms of the persons concerned) the earliest possible communication between the controller and the Office for Personal Data Protection. The notification duty may, therefore, be fulfilled in phases, as separate facts that should be included in the notification (Article 33(3) of the General Data Protection Regulation) become available to the controller. Fulfilment of the notification duty in several phases may not be an exception. The controller may generally be able to assess the security incident in terms of the risks to the rights and freedoms within 72 hours; nevertheless, the controller may be unable to adequately respond by implementing measures to address the personal data breach within the same deadline. The “without undue delay” deadline shall apply to each individual piece of information that is to be included in the notification, even if the notification is made in phases.

The notification shall contain at least the information stipulated in the Article 33(3) of the General Data Protection Regulation.

Communication of a personal data breach

Where a personal data breach is likely to result in a high risk to the rights and freedoms of natural persons, the controller shall notify (Article 34 of the General Data Protection Regulation) the personal data breach to the Office for Personal Data Protection as described above. In addition, the personal data breach shall also be communicated, without undue delay, to the data subjects concerned. No framework deadline is stipulated for the communication of a data breach, as in the case of the notification to the Office for Personal Data Protection. In principle, the communication to the data subjects should precede the notification to the Office for Personal Data Protection and should be made immediately after the personal data breach has been detected. The aim is to immediately alert the data subjects to the risk and to provide them with information (and time) necessary to eliminate or at least to minimize the risk to their rights and freedoms.

An example of a personal data breach is the loss of the data subject's medical records, where the knowledge of previous therapy, medications, test results, etc. is necessary for further treatment of the data subject. Another example is the loss of the data subject's personal data which al-

low to manipulate with/to dispose of the data subject's assets. In such case, the rights and freedoms of third parties may also be jeopardized (e.g. if the assets constitute part of the community property of spouses).

The communication shall use clear and plain language so that the content can be understood by the addressee. Special attention should be paid to formulating the information if the recipient is a child. If the recipient's capacity is unknown, he/she will be presumed to have the intellect of an average individual (Section 4(1) of the Civil Code). In addition to the nature of the breach, the communication shall include at least the information and the description of measures pursuant to the Article 33(3) of the General Data Protection Regulation (see above).

With respect to the personal data controller's obligation to ensure security of the personal data being processed and the obligation to minimize the risks to the rights and freedoms of the data subject, the communication should also include (see Recital 86) a recommendation of effective measures whereby the person concerned can eliminate or at least minimize the risks to the rights and freedoms (e.g. immediate change of the login information upon loss of mailbox login data, etc.).

If the controller is reluctant to comply with the communication obligation toward data subjects, the Office for Personal Data Protection may, pursuant to the Article 34(4) of the General Data Protection Regulation, require fulfilment of the obligation by the controller (having considered the likelihood of the level of risk the personal data breach may result in). The Office for Personal Data Protection may also decide that the communication obligation does not have to be fulfilled on the grounds that certain requirements for exemption have been met. Given the absence of detailed provisions governing the process, the general provisions contained in the Code of Administrative Procedure should be followed.

The communication to the data subject shall not be required if any of the following conditions are met:

- (a) *The controller has implemented appropriate technical and organizational protection measures, and those measures were applied to the personal data affected by the personal data breach, in particular those that render the personal data unintelligible to any person who is not authorized to access it, such as encryption.*

The above-mentioned condition may relate to two situations:

1. either the controller implemented the appropriate measures before the personal data breach; the controller has encrypted or thoroughly pseudonymised the data and, under normal circumstances, it is impossible for an unauthorized person to read the data. In addition, the controller has a copy of the stolen data;

2. or a technical solution was adopted after the personal data breach, but has the same effect and, in the light of circumstances, it is impossible that a high risk to the data subject's rights and freedoms may have arisen in the meantime.

As in the first case the obligation to notify and to communicate the personal data breach does not arise at all (there is no high risk to the rights and freedoms), the exemption should, in fact, relate to the latter. In the context of the exemption stipulated under letter (b), however, which would then be deprived of any content, the exemption under letter (a) cannot but relate to the first case described. The exemption under letter (b) can, therefore, relate to the second case.

(b) The controller has taken subsequent measures which ensure that the high risk to the rights and freedoms of data subjects is no longer likely to materialize.

(c) It would involve disproportionate effort. In such a case, there shall instead be a public communication or similar measure whereby the data subjects are informed in an equally effective manner.

The concept of disproportionate effort must be interpreted in the context of the proportionality principle (test). In measuring the interests concerned, both the potential interference with the data subjects' interests and the costs incurred by the data controller need to be considered, as well as the risk arising from possible delay if contacting the data subjects would require tracing the contact details which are currently unavailable to the data controller. Account must also be taken of the controller's position and responsibilities.

In these cases, the controller is required to inform the data subjects at least by a public statement (on the website, in the media, by the bulk e-mail messages, etc.).

Section 12 of the Act No. 110/2019 Coll. on the Processing of Personal Data (hereinafter referred to as the "Data Processing Act") derogates from the general statutory provisions. Pursuant to the above-stated Section, the data controller may fulfil the communication obligation to a lim-

ited extent only or to postpone its fulfilment (i.e. to communicate the data breach, yet not without undue delay) if it is necessary and adequate in scope to secure the protected interest stipulated in the Section 6(2) of the Data Processing Act; Section 6(2) of the Data Processing Act stipulates among protected interests, inter alia, the protection of rights and freedoms of persons or the enforcement of private law claims.⁹

Such case (in relation to labour relations) may involve the destruction of media containing the data on data subjects (employees) who are deemed to have been involved in causing damage to the employer's property; if there are multiple liable employees, such situation may, subject to individual personal liability of employees, result in a potentially high risk to the rights and freedoms of at least some of the employees concerned, while communicating the incident to the employees concerned may frustrate the employer's enforcement of claims.

The controller shall report to the Office for Personal Data Protection the non-communication or limited communication of a personal data breach, pursuant to the provision of the Section 12 of the Data Processing Act, without undue delay. Section 11(2) of this Act shall apply to the reporting to the Office for Personal Data Protection accordingly.

Communication and notification of a personal data breach and documentation of the same

The obligation to notify and to communicate personal data breaches solely lies with the controller. This does not exclude that, under the authority of the personal data controller, the obligation to the Office for Personal Data Protection or to the data subjects may be fulfilled by the personal data processor or by another authorized representative on the controller's behalf. Pursuant to the General Data Protection Regulation (Article 33(2)), the processor only has the obligation to notify the controller without undue delay after becoming aware of a personal data breach.

In relation to the controller's obligation to ensure security of the personal data being processed, the obligation to safeguard the interests and rights and freedoms of data subjects and the liability to duly and timely discharge the obligations pursuant to the Articles 33 and 34 of the General Data Protection Regulation, at least the following should be set in the context of regulating the relationship between the controller and the

---

⁹ See Act No. 110/2019 Coll. on the Processing of Personal Data.

processor: the need to inform each other of data breaches, of the Office for Personal Data Protection notification and of measures that should be or have been adopted to minimize the risks to the rights and freedoms of the data subject following a personal data breach.

The controller's (or the processor's) obligation to ensure timely and effective protection of the personal data being processed and the obligation to ensure compliance with the communication and notification duties may also involve setting up an internal whistleblower system.¹⁰

Each personal data breach shall be documented by the controller.

The General Data Protection Regulation only prescribes the general structure of the record. Pursuant to the Article 33(5) of the General Data Protection Regulation, the record should contain:

- ✚ a description of the facts of the personal data breach;
- ✚ a description of the effects of the personal data breach in relation to the rights and freedoms of the data subject;
- ✚ the reason why the personal data breach does not involve a risk to the data subject's rights and freedoms;
- ✚ a description of measures envisaged and taken to eliminate the risk of recurrence;
- ✚ if the personal data breach resulted in interference with the data subject's rights and freedoms, a description of measures eliminating the risk to the data subject's rights and freedoms and, if the risk cannot be eliminated, a description of measures mitigating the risk;
- ✚ if, pursuant to the Article 34(3) of the General Data Protection Regulation or pursuant to the Section 12 of the Data Processing Act, the personal data controller has failed to discharge or postponed the discharge of the duty to communicate the personal data breach to the data subject, the record should also contain the reasons for the controller's conduct;
- ✚ it should also be clear from the documentation why the personal data controller discharged the communication or notification duty in phases or why the duty in question was not fulfilled by the statutory deadline.

---

¹⁰ Concerning whistleblowing see e.g. PICHRT, J. ed. *Whistleblowing*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 260 p. ISBN 978-80-7478-393-7.

Notification of a personal data breach in light of the legal maxim “*nemo tenetur se ipsum accusare*”

The basic idea behind the regulation of communication and notification of personal data breaches is a good one. In essence, the idea grasps that which follows from the general obligation to prevent harm and from the common decency, i.e. that in the event of an incident that may affect the interests, rights and freedoms of another, the person affected should be informed of the incident and should have the time and opportunity to adopt the relevant measures to avert any negative consequences. If the situation is the informer's fault, the informer should participate in averting the negative consequences. It is also reasonable for the obligated party to have an opportunity to contact a competent institution to discuss the matter and to receive advice as to the best solution of the situation.

The stories of legal concepts, however, rarely tend to have happy endings. Legal concepts, especially the new and unrefined ones, are seldom reasonable, well-functioning and without any issues. The notification of a personal data breach is no exception to this rule.

Pursuant to the provision of the Section 62(1)(a) of the Data Processing Act, a controller has committed a non-criminal offense if he/she has infringed, inter alia, Article 33 of the General Data Protection Regulation (failed to duly notify a personal data breach to the Office for Personal Data Protection pursuant to the aforementioned provision).

The problem arises when, based on the notification of a personal data breach, the supervisory authority identifies possible infringement of the General Data Protection Regulation by the controller (scope of data, retention period, security, etc.) and proceeds with sanctions.

The core of the problem is the conflict of two legal principles: the principle of officiality, on the one hand, and the principle *nemo tenetur se ipsum accusare*, on the other hand. The solution is not an easy one. No prosecution means suppression of the effects of personal data protection legislation. Prosecution, on the other hand, means violation of a constitutional principle and one of the underlying principles of a democratic rule of law the path to which was long and painful (and sometimes blood-stained).¹¹

---

¹¹ Cf. particularly HOLLÄNDER, P. *Příběhy právních pojmů*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, p. 164. ISBN 978-80-7380-654-5.

The opinion of the Office for Personal Data Protection is not clear yet, as there were not sufficient grounds for potential sanctioning of personal data controllers in the period of absence of adaptation legislation in the form of the Data Processing Act. The Office for Personal Data Protection's statement¹² saying that some notifications of personal data breaches had been referred for inspection¹³ nevertheless suggests that the Office for Personal Data Protection does not seem reluctant to sanction the controllers.

In this context, let us review the essence of the principle *nemo tenetur se ipsum accusare*.

One of the axioms of a materially perceived democratic rule of law is the right to a fair trial. The right to a fair trial consists of a group of sub-rights (the right to a legal judge, foreseeable decision and convincing justification, etc.). One of the rights that make up the group is a person's right not to testify if the testimony could involve the person or his/her close person in a criminal prosecution or a danger thereof. At the constitutional level, this right is stipulated in the Article 37(1) of the Charter of Fundamental Rights and Freedoms and, specifically in relation to a prosecuted person, in the Article 40(4) of the same Charter. The right not to testify is also guaranteed by the international law, e.g. in the Article 14(3)(g) of the International Covenant on Civil and Political Rights or, in the context of the case law of the European Court of Human Rights, in the Article 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

The right to deny testimony means that a person must not be forced to self-incrimination by the public power. The right not to testify or the privilege against compelled self-incrimination necessitates extensive interpretation, involving not just the testimony *per se*, but active collaboration in general.¹⁴

The right not to testify or the privilege against compelled self-incrimination is widely addressed in the case law of the high courts. The

---

¹² See Tiskové zprávy. In: *Úřad pro ochranu osobních údajů* [online]. 2019 [cit. 2019-07-08]. Available at: <https://www.uoou.cz/tiskove-zpravy/ds-1017/p1=1017>.

¹³ The Office for Personal Data Protection may be deemed to act upon Recitals 87 and 88 of the General Data Protection Regulation.

¹⁴ See e.g. *Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. I. ÚS 402/05* [2005-11-08].

Constitutional Court of the Czech Republic gave detailed comments on the concept and its genesis in the case file no. III. ÚS 528/06.¹⁵

In the context of understanding of the concept as contained in the Czech Constitutional Court case law, two types of acts may be distinguished from the point of view of the principle *nemo tenetur*. One is the act of a person exposing oneself (or a close person) to the risk of a criminal prosecution. The person cannot be compelled to such act. The second group comprises acts of which the person is merely a passive object and which he/she may be compelled by lawful means to sustain.

Despite its key importance for a fair trial, the *nemo tenetur* rule is not unlimited. For example, sustaining the collection of a control sample during an inspection carried out by the Czech Trade Inspection Authority cannot be described as compelling self-incrimination or self-accusation. The person concerned is obliged to tolerate the act and may be compelled, by permissible means, to collaborate.

If, on the other hand, a person is asked to take active steps, e.g. to execute certain deeds (under the threat of an administrative fine for failure to cooperate), etc., the borderline has been crossed between an act where the person is merely a passive object and a situation where the person is forced to an act of self-incrimination (of oneself or a close person). Forcing a person “to speak” under the threat of an administrative fine would violate the privilege against compelled self-incrimination (subjecting him/her or a close person to an incrimination).¹⁶

The person concerned must always be advised of the right not to testify (or to deny active cooperation) well in advance. Insufficient instructions that may (even without the use of a threat or actual coercive instrument, e.g. administrative fine) result in incriminating evidence against the cooperating person who had the right not to testify (or to de-

---

¹⁵ Similarly cf. e.g. *Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. II. ÚS 118/01* [2003-01-28]; *Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. II. ÚS 255/05* [2005-06-23]; and *Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. II. ÚS 552/05* [2006-01-12].

¹⁶ Cf. e.g. *Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. I. ÚS 671/05* [2006-02-22].

ny active cooperation) constitute a serious procedural defect.¹⁷ Forced evidence cannot be used.^{18, 19}

The prohibition against compelling active collaboration pursuant to the principle *nemo tenetur* applies to the public power as a whole. Both the compelling of active collaboration using legal instruments (civil fines, etc.) and the statutory duty to notify the relevant public authority (non-compliance with which constitutes an infringement) where the prescribed content of the notification may result in facts directly leading to sanctions imposed upon the notifier are outside the above-mentioned constitutional limit.

Closing conclusions

As the popular saying goes, even good intentions may lead to unintended consequences. It is too early to jump to any conclusions. The Office for Personal Data Protection's approach and the application practice will be of the key importance. If not correctly grasped, however, the legislation governing the notification of personal data breaches may prove the saying to be true.

Application of the principle of officiality will mean violation of the principle *nemo tenetur* against the personal data controller. Another option in the context of *nemo tenetur* is to exclude from criminal liability the acts that are the subject of notification; this option would rely on the identity (consistency) of an act, with the exclusion of any conduct consistent with the notified conduct or the notified consequences. Such approach could, however, lead to major interference with the public liability for violations of the data protection legislation. Preserving liability for violations of the data protection legislation if there is evidence that the controller notified the relevant conduct in order to eliminate his/her own liability could have a somewhat mitigating effect.

Two more concluding comments:

---

¹⁷ Cf. e.g. *Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. II. ÚS 89/04* [2006-02-02].

¹⁸ Cf. e.g. *Decision of the Supreme Court of the Czechoslovak Republic Ref. No. 7 Tz 85/65* [1966-02-03].

¹⁹ Cf. e.g. F. Púry in ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: Komentář: I. díl*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005, p. 814 and following. ISBN 80-7179-405-8.

Remedial measures imposed upon the notifier by the administrative authority do not contradict the principle *nemo tenetur*, since remedial measures are not a sanction.

The aforementioned conflict with the principle *nemo tenetur* does not arise if the notification implies liability on the part of the processor and the processor is subject to the Office for Personal Data Protection's sanctions. But even in this case, an important question arises, involving major ethical aspect:²⁰ Is legislation stipulating a general obligation to become an informant a sign of a healthy society?

References

Act No. 110/2019 Coll. on the Processing of Personal Data.

Act No. 127/2005 Coll. on Electronic Communications.

Decision of the Supreme Court of the Czechoslovak Republic Ref. No. 7 Tz 85/65 [1966-02-03].

Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data. OJ EC L 281, 1995-11-23, pp. 31-50.

Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. I. ÚS 402/05 [2005-11-08].

Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. I. ÚS 671/05 [2006-02-22].

Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. II. ÚS 89/04 [2006-02-02].

Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. II. ÚS 118/01 [2003-01-28].

Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. II. ÚS 255/05 [2005-06-23].

Finding of the Constitutional Court of the Czech Republic Ref. No. II. ÚS 552/05 [2006-01-12].

---

²⁰ Cf. e.g. MORÁVEK, J. O whistleblowingu, jeho legitimitě a problémech mezinárodních přenosů osobních údajů. In: J. PICHRT, ed. *Whistleblowing*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2013, pp. 187-202. ISBN 978-80-7478-393-7.

- HOLLÄNDER, P. *Příběhy právních pojmů*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 285 p. ISBN 978-80-7380-654-5.
- MORÁVEK, J. O whistleblowingu, jeho legitimitě a problémech mezinárodních přenosů osobních údajů. In: J. PICHR, ed. *Whistleblowing*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2013, pp.187-202. ISBN 978-80-7478-393-7.
- MORÁVEK, J. Obecné nařízení o ochraně osobních údajů nejen z hlediska právní úpravy pracovněprávních vztahů. In: Z. GREGOROVÁ, ed. *Pracovní právo 2017: Ochrana osobních údajů, služební zákon a sociální souvislosti zaměstnávání cizinců* [online]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2018, pp. 13-47 [cit. 2019-04-26]. Acta Universitatis Brunensis, Iuridica, Volume 609. ISBN 978-80-210-8930-3. Available at: <https://www.law.muni.cz/sborniky/pracpravo2017/files/PracovniPravo2017.pdf>.
- PICHR, J. ed. *Whistleblowing*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 260 p. ISBN 978-80-7478-393-7.
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the Protection of Natural Persons with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and Repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)*. OJ EU L 119, 2016-05-04, pp. 1-88.
- ŠÁMAL, P. et al. *Trestní řád: Komentář: I. díl*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005, pp. 1-1432. ISBN 80-7179-405-8.
- Tiskové zprávy. In: *Úřad pro ochranu osobních údajů* [online]. 2019 [cit. 2019-07-08]. Available at: <https://www.uouu.cz/tiskove-zpravy/ds-1017/p1=1017>.
- Úřad pro ochranu osobních údajů* [online]. 2019 [cit. 2019-07-08]. Available at: <https://www.uouu.cz/>.

JUDr. Jakub Morávek, Ph.D.

Faculty of Law
Charles University in Prague
Náměstí Curieových 901/7
116 40 Prague 1
Czech Republic
moravek@prf.cuni.cz

Telepráca ako forma organizácie práce¹

Telework as a Form of Work Organization

Silvia Treľová

Abstract: *The possibility of teleworking is based on a contractual basis. This flexible work model has its advantages and the work done in this form is characterised by efficiency. The trend to work from home is increasing; it concerns different categories of employees and keeps expanding to other professions. The author outlines in her paper the legal aspect of the definition of telework and points out the problems of current application practice.*

Key Words: *Labour Law; Labour Code; Telework; Information and Communication Technologies; Working Time; the Slovak Republic.*

Abstrakt: *Možnosť výkonu telepráce je založená na zmluvnom základe. Tento flexibilný model práce má svoje výhody a práca vykonávaná touto formou sa vyznačuje efektívnosťou. Trend pracovať z domu sa zvyšuje; týka sa rôznych kategórií zamestnancov a stále sa rozširuje na ďalšie profesie. Autorka vo svojom príspevku približuje právny aspekt vymedzenia pojmu telepráca a poukazuje na problémy súčasnej aplikačnej praxe.*

Kľúčové slová: *Pracovné právo; Zákonník práce; telepráca; informačné a komunikačné technológie; pracovný čas; Slovenská republika.*

Úvod

Zamestnávateľ je subjekt, ktorý rozhoduje o tom, akú pracovnú pozíciu bude zamestnanec vykonávať, kde bude miesto jeho výkonu práce, odkedy, v akom rozsahu a v akom pracovnom čase bude prácu vykonávať, za aké finančné ohodnotenie a za akých ďalších pracovných podmienok. Všetky podmienky výkonu závislej práce v pracovnom pomere sú obsahovou stránkou písomnej pracovnej zmluvy, ktorá je v konečnom dôsledku konsenzom zamestnávateľa a zamestnanca. Dokument v podobe pracovnej zmluvy je výlučným spôsobom založenia pracovného pomeru

---

¹ Príspevok bol spracovaný v rámci riešenia projektu Agentúry na podporu výskumu a vývoja č. APVV-15-0066 s názvom „Nové technológie v pracovnom práve a ochrana zamestnanca“, zodpovedný riešiteľ prof. JUDr. Helena Barancová, DrSc.

v zmysle § 42 Zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“).

Zákonník práce v rámci svojich kogentných ustanovení zakotvuje formálne aj obsahové náležitosti pracovnej zmluvy a prostredníctvom dispozitívnych ustanovení umožňuje účastníkom pracovného pomeru prispôbiť obsahovú stránku tohto pracovnoprávneho vzťahu ich vlastným potrebám, ako aj dohodnúť si iné náležitosti, respektíve ďalšie pracovné podmienky, o ktoré majú zmluvné strany záujem. Podmienkou ich platného dohodnutia je skutočnosť, že nesmú byť v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi ani s dobrými mravmi.

V pracovnej zmluve je nevyhnutné niektoré obsahové náležitosti priamo vymedziť a konkretizovať, pri niektorých náležitostiach stačí uviesť odkaz na ustanovenia kolektívnej zmluvy, respektíve pokiaľ kolektívna zmluva neobsahuje tieto náležitosti a zmluvné strany by nemali záujem ich upraviť odlišne od Zákonníka práce, stačí v pracovnej zmluve uviesť odkaz na príslušné ustanovenie Zákonníka práce.

Jednou z podstatných náležitostí pracovnej zmluvy je dohodnutie miesta výkonu práce, ktoré spolu s druhom práce vymedzuje šírku dispozitívneho oprávnenia zamestnávateľa voči zamestnancovi. Nakoľko dohodnutie miesta výkonu práce je založené na zmluvnom základe, „miesto výkonu práce možno vymedziť uvedením presnej adresy, kde sídli zamestnávateľ alebo jeho organizačná časť, alebo uvedením mesta, obce, v ktorej bude zamestnanec vykonávať prácu alebo iným spôsobom (vymedzenie okresu, kraja, regiónu a podobne)“.² Jednou z možností ako špecifikovať miesto výkonu práce je dohodnutie bydliska zamestnanca alebo iného odlišného miesta, odkiaľ bude zamestnanec vykonávať prácu pre zamestnávateľa. Výkon práce bude špecifický, pokiaľ bude potrebné pri ňom použitie informačných technológií. Pre takýto spôsob práce sa v slovenskej právnej terminológii používa pojem „telepráca“.

Napriek niekoľko desaťročnému skúmaniu špecifik telepráce nemôžeme hovoriť o jednotnej terminológii pre prácu „na diaľku“. Zatiaľ čo v anglickom jazyku je v Spojených štátoch amerických viac používaný výraz *telecommuting*, v rámci Európy sa pracuje s pojmom *teleworking*, čo zodpovedá slovenskému prekladu.

---

² Bližšie pozri *Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. 4. 2011, sp. zn. 5 Cdo 81/2010.*

Legislatívna úprava telepráce

Na telepracujúcich zamestnancov sa vzťahuje priama obmedzená pôsobnosť Zákonníka práce, čo znamená, že pracovné pomery týchto zamestnancov sa síce spravujú Zákonníkom práce, ale s odchýlkami ustanovenými v § 52 tohto zákona. Problematike telepráce sa Zákonník práce venuje výlučne len v jednom ustanovení, ktoré vymedzuje teleprácu ako pracovný pomer zamestnanca, ktorý „vykonáva prácu pre zamestnávateľa podľa podmienok dohodnutých v pracovnej zmluve doma alebo na inom dohodnutom mieste s použitím informačných technológií“. V podstate sa jedná o tzv. domácku prácu, ktorú môže zamestnanec vykonávať pre svojho zamestnávateľa buď z domáceho prostredia (t.j. zo svojho bydliska) alebo z iného miesta (napríklad zo zahraničia), ktoré sa nachádza mimo obvyklého miesta výkonu práce zamestnávateľa (pracovisko zamestnanca) a na ktorom sa zamestnávateľ so zamestnancom dohodli. Znaký telepráce budú naplnené vtedy, keď zamestnanec používa pri výkone práce na diaľku informačné technológie. V tejto súvislosti poukazujeme na neúplné pojmové vymedzenie, nakoľko nejde len o tvorbu a spracovávanie informácií, ale aj o ich prenos. Zákonodarca by mal reagovať na moderný technologický pokrok a doplniť informačné technológie o komunikačné technológie, prostredníctvom ktorých zamestnanci prenášajú spracované informácie rôznymi komunikačnými kanálmi. Pri informačno-komunikačných technológiách ide teda o kombináciu informačnej technológie a komunikačnej technológie, ktorá umožňuje nielen elektronicky zaznamenávať, uchovávať, vyhľadávať a spracovávať informácie, ale ich aj prenášať a šíriť, v súčasnosti najmä prostredníctvom mobilných sietí a internetu.

Ako z uvedeného vyplýva, telepráca je užší pojem ako domácka práca, pretože zahŕňa okrem špecifického miesta osobitný prvok spôsobu plnenia pracovných úloh prostredníctvom informačných technológií. Oba spôsoby dištančnej formy práce sú podriadené jednému právnenému režimu.

Okrem pozitívneho vymedzenia telepráce, ako aj domáckej práce, z ktorého môžeme vyvodiť znak pravidelného a opakovaného výkonu práce, Zákonník práce obsahuje tiež ich negatívne vymedzenie. Telepracou a domáckou prácou nie je práca zamestnanca vykonávaná príležitostne alebo za mimoriadnych okolností doma alebo na inom ako zvyčajnom mieste výkonu práce so súhlasom zamestnávateľa alebo po dohode s ním. Zákonník práce príležitostnú prácu ani mimoriadne okolnosti bliž-

šie neupravuje. Takýto výnimočný výkon práce doma alebo na inom mieste je možný len pri niektorých druhoch prác dohodnutých v pracovnej zmluve (napríklad programátor, redaktor, účtovník). Druh práce, ktorý výkon práce doma alebo na inom mieste umožňuje, je zákonným predpokladom takéhoto prechodného výkonu práce.

Osobitné znaky telepráce

Základným znakom telepráce je, že pracujúci zamestnanec sa pri plnení pracovných úloh nachádza doma alebo na inom mieste, ktoré je neobvyklým miestom pre výkon práce u zamestnávateľa. Koordinácia výkonu práce, komunikácia zamestnanca a zamestnávateľa sa uskutočňuje elektronickou formou, na základe čoho sú „zamestnanci viac nezávislí pri riadení svojej vlastnej práce bez priameho dohľadu“.³

Zamestnanec využíva pri práci informačné a komunikačné technológie ako charakteristický prvok telepráce, pričom informačné technológie zabezpečí zamestnancovi samotný zamestnávateľ alebo zamestnanec používa svoje vlastné vybavenie. „Pri telepráci zamestnanci buď využívajú prenosné prístroje informačných technológií zamestnávateľa s mobilným internetovým pripojením, alebo zamestnanci používajú pre plnenie pracovných úloh svoje prístroje informačných technológií, hlavne notebooky, smartfóny, tablety a ďalšie.“⁴

V prvom prípade, ak ide o zariadenie zamestnávateľa, tento nielen zabezpečí a nainštaluje potrebné technické a programové vybavenie, ale je povinný ho i následne pravidelne udržiavať. Zároveň informuje zamestnanca o všetkých obmedzeniach používania technického vybavenia a programového vybavenia, ako aj o prípadných sankciách pri porušení týchto obmedzení. Ďalším vhodným opatrením, ktoré zamestnávateľ prijme v súvislosti s výkonom práce na diaľku, je zabezpečenie ochrany údajov, ktoré sa spracúvajú a používajú pri telepráci, a to najmä pokiaľ ide o softvér. Všetky tieto opatrenia upravuje § 52 ods. 2 písm. a) až c) Zákonníka práce. Neodmysliteľnými predpokladmi telepráce sú pripojenie na internet a prístup do siete organizácie (k dátam, informáciám, ďalším

³ Bližšie pozri BAJZÍKOVÁ, L., H. ŠAJGALÍKOVÁ, E. WOJČÁK a M. POLÁKOVÁ. How Far is Contract and Employee Telework Implemented in SMEs and Large Enterprises? (Case of Slovakia). *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2016, vol. 235, s. 420-426. ISSN 1877-0428.

⁴ Bližšie pozri BARANCOVÁ, H. *Nové technológie v pracovnoprávných vzťahoch*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 40. ISBN 978-80-7502-253-0.

zdrojom, ale i k plánovačom, pošte a podobne), čím zamestnávateľ zabezpečí predpoklad elektronickej komunikácie so zamestnancom.

Alternatívou výkonu telepráce je používanie vlastného technického vybavenia zamestnanca. Pri používaní vlastných zamestnancových informačných technológií je možné pre prípady ich opotrebenia dohodnúť so zamestnávateľom poskytnutie primeranej peňažnej náhrady. V prípade využívania internetu, ktorý si sám zaviedol a financuje zamestnanec, je namieste dohoda zamestnávateľa a zamestnanca o tom, kto a v akom rozsahu bude tieto náklady uhrádzať.

Ustanovený týždenný pracovný čas zamestnanca určuje zamestnávateľ, pričom musí dodržať maximálnu hranicu 40-hodinového týždenného pracovného času. Odlišným znakom zamestnancov vykonávajúcich teleprácu je možnosť vlastného rozvrhnutia pracovného času. Uvedená výhoda zaručujúca flexibilitu týchto zamestnancov vyplýva z § 52 ods. 1 písm. a) Zákonníka práce, ktorý vylučuje aplikáciu ustanovení o rozvrhnutí určeného týždenného pracovného času (§ 86 až § 91 Zákonníka práce). To znamená, že zamestnávateľ nerozvrhuje pracovný čas zamestnanca, neurčuje mu začiatok ani koniec pracovnej zmeny, na základe čoho sa na zamestnanca pracujúceho dištančnou formou nevzťahujú ani ustanovenia o nepretržitom dennom odpočinku (§ 92 Zákonníka práce), o nepretržitom odpočinku v týždni (§ 93 Zákonníka práce) a o prestojoch (§ 142 ods. 1 Zákonníka práce). Určenie pracovnej doby, ako aj doby denného i týždenného odpočinku je síce ľubovoľné a zamestnanec si ho môže individuálne upraviť, ale tento telepracujúci zamestnanec musí dodať určitú prácu v určenom termíne. Vzhľadom na maximálny týždenný pracovný čas zamestnávateľ nemôže pridelať zamestnancovi prácu, ktorá by rozsahovo nezodpovedala tomuto maximu a zamestnanec by nebol schopný takúto prácu vykonať.⁵

Individualizácia zamestnanca je sprievodným znakom telepráce. Vzhľadom k tomu, že zamestnanec pracujúci na diaľku vystupuje z kolektívy zamestnancov, jeho výkon práce sa individualizuje. Zákonník práce ukladá zamestnávateľovi povinnosť prijať také opatrenia, ktoré predchádzajú izolácii tohto zamestnanca. Aby nedošlo k tzv. odstiahnutiu od ostatných zamestnancov, zamestnávateľ má umožniť mu stretávať sa s ostatnými zamestnancami, napríklad formou teambuildingov, interných

---

⁵ Porovnaj ŽULOVÁ, J. Sociálne práva zamestnancov vykonávajúcich teleprácu. In: H. BARRANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Pracovné právo v digitálnej dobe*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 87-102. ISBN 978-80-7502-259-2.

školení. Takáto forma prevencie je spojená aj s ochranou zdravia zamestnanca, ktorému pri nedostatočnom kontakte so spoluzamestnancami hrozí problém určitej fyzickej osamelosti spojený s rizikom vzniku depresívnych a iných psychických porúch.⁶ Nakoľko telepráca vyžaduje „väčšiu mieru samostatnosti, pružnosti, ale aj sebadisciplíny, pohotovosti a schopnosti riešiť pracovné úlohy rýchlo (mnohokrát okamžite) a efektívne“,⁷ vytvára sa u zamestnanca mnoho stresových situácií, čo môže mať tiež negatívny dopad na jeho duševné zdravie.

Nároky telepracujúcich zamestnancov

Na zamestnancov pracujúcich na diaľku sa v podstate vzťahujú rovnaké pravidlá ako na „klasických“ zamestnancov, až na niekoľko výnimiek. Platí, že pracovné podmienky nesmú znevýhodňovať telepracujúceho zamestnanca v porovnaní s porovnateľným zamestnancom pracujúcim na pracovisku zamestnávateľa. Vzhľadom na povinnosť zamestnávateľa dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania, zamestnávateľ musí zabezpečiť rovnakú mzdu, rovnaký prístup ku vzdelávaniu, rovnaký kariérny rast, poskytnúť dovolenku, zabezpečiť stravovanie a iné.

Možnosť zamestnanca flexibilne disponovať s rozvrhnutím svojho pracovného času vylučuje nárok na mzdu a mzdové zvýhodnenie za prácu nadčas (§ 121 Zákonníka práce), ako aj mzdové zvýhodnenie za nočnú prácu (§ 123 Zákonníka práce). Nárokovateľné nie sú ani mzda a mzdové zvýhodnenie za prácu vo sviatok (§ 122 Zákonníka práce), mzdové zvýhodnenie za prácu v sobotu a za prácu v nedeľu (§ 122a, § 122b Zákonníka práce) či mzdová kompenzácia za sťažený výkon práce. Ako ďalej vyplýva z § 52 ods. 1 písm. c) Zákonníka práce, zamestnávateľ môže so zamestnancom tieto peňažné nároky dohodnúť, čo vyplýva zo skutočnosti, že „pracovnoprávna úprava poskytuje relatívne široký právny priestor pre zmluvnú voľnosť medzi zamestnávateľom a domáckym zamestnancom, respektíve zamestnancom vykonávajúcim teleprácu“.⁸

⁶ Bližšie pozri TRELOVÁ, S. Výkon práce pomocou informačno-komunikačných technológií a syndróm vyhorenia. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Pracovné právo v digitálnej dobe*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 169-179. ISBN 978-80-7502-259-2.

⁷ Bližšie pozri DOLOBÁČ, M. Vplyv telepráce na duševné zdravie zamestnanca. In: J. SUCHOŽA, J. HUSÁR a R. HUČKOVÁ, eds. *Právo, obchod, ekonomika VII*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2017, s. 193-200. ISBN 978-80-8152-528-5.

⁸ Bližšie pozri BARANCOVÁ, H. et al. *Zákonník práce: Komentár*. 1. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2017, s. 497. ISBN 978-80-89603-53-4.

Pri telepracujúcich zamestnancoch je ustanovením § 52 ods. 1 písm. c) Zákonníka práce úplne vylúčené poskytovanie náhrady mzdy zamestnancovi, ak u neho nastala niektorá z dôležitých osobných prekážok v práci podľa § 141 Zákonníka práce, vyšetrenie alebo ošetrovanie zamestnanca v zdravotníckom zariadení, sprevádzanie rodinného príslušníka do zdravotníckeho zariadenia na vyšetrenie alebo ošetrovanie, sprevádzanie zdravotne postihnutého dieťaťa do zariadenia sociálnej starostlivosti alebo špeciálnej školy, narodenie dieťaťa zamestnancovi, svadba, znemožnenie cesty do zamestnania z poveternostných dôvodov individuálnym dopravným prostriedkom, ktorý používa zamestnanec so zdravotným postihnutím, nepredvídané prerušenie premávky alebo meškanie pravidelnej verejnej dopravy, presťahovanie zamestnanca, ktorý má vlastné bytové zariadenie, vyhľadanie nového miesta pred skončením pracovného pomeru. Spomedzi dôležitých osobných prekážok jedinou výnimku, kedy zamestnávateľ poskytne náhradu mzdy zamestnancovi, predstavuje úmrtie rodinného príslušníka. Pri výskyte tejto udalosti má zamestnanec nárok na náhradu mzdy za jeden až tri dni, v závislosti od príbuzenského vzťahu k zomrelému (§ 141 ods. 2 písm. d) Zákonníka práce).

Otázka bezpečnosti zamestnanca a jeho kontroly

Otázka riešenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ako aj otázka kontroly telepracujúcich zamestnancov nie je pri telepráci špeciálne zákonom upravená. Zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ako aj kontrola zamestnancov prebieha v rovnakom právnom režime ako pri „klasických“ zamestnancoch.

Pri vytváraní pracovných podmienok je zamestnávateľ povinný sústavne zaisťovať bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a na tento účel vykonávať potrebné opatrenia vrátane zabezpečovania prevencie, potrebných prostriedkov a vhodného systému na riadenie ochrany práce (§ 147 ods. 1 Zákonníka práce). Zodpovednosť zamestnávateľa za bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci sa vzťahuje aj na zamestnancov pracujúcich na diaľku, i keď otázka kontroly bezpečnosti a ochrany zdravia pri výkone telepráce je podstatne limitovaná, dokonca často nemožná. „Keďže hlavne pri výkone telepráce zamestnanec často pracuje so zobrazovacími jednotkami, potenciálne môže dôjsť k porušeniu právnych povinností zamestnávateľa, ako aj ku vzniku zodpovednosti zamestnávateľa

v prípade vzniku pracovného úrazu alebo aj choroby z povolania.⁹⁹ V zmysle Nariadenia vlády Slovenskej republiky o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri práci so zobrazovacími jednotkami (Nariadenie vlády č. 276/2006 Z.z., prebralo Smernicu Rady 90/270/EHS) je zamestnávateľ povinný analyzovať pracovné podmienky a hodnotiť podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci so zobrazovacími jednotkami, osobitne z hľadiska záťaže zraku, podpornej a pohybovej sústavy a psychickej pracovnej záťaže. Zamestnávateľ je povinný zabezpečiť pravidelné prerušovanie práce so zobrazovacou jednotkou najneskôr po štyroch hodinách nepretržitej práce. V tomto ohľade podotýkame, že pri telepráci je dodržiavanie povinností zo strany zamestnávateľa v súvislosti s ochranou života a zdravia zamestnanca prakticky nemožné a nedodržanie uvedených bezpečnostných podmienok môže mať negatívny dopad na zdravie zamestnanca. Bolo by vhodné upraviť pravidlá bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci zmluvne, prípadne vnútropodnikovým predpisom. Keďže monitorovanie zdravia a bezpečnosti zamestnancov vykonávajúcich teleprácu je problematické vzhľadom na výkon práce mimo priestorov zamestnávateľa, opatrenia týkajúce sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci sa v mnohých prípadoch nedodržiavajú.

Kontrola zamestnancov, ktorú majú vykonávať vedúci zamestnanci v zmysle § 82 písm. a) Zákonníka práce, je v aplikačnej praxi pri telepráci problematická. Je otázne, ako majú vedúci zamestnanci kontrolu vykonávať, nakoľko výkon telepráce sa uskutočňuje najčastejšie v bydlisku zamestnanca, čo súvisí s ochranou jeho osobnosti, súkromia, s ochranou vlastníckych práv. Obdobne ako pri kontrole dodržiavania liečebného režimu pri dočasnej pracovnej neschopnosti počas poberania náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca, aj pri výkone telepráce je zamestnávateľ oprávnený vykonať kontrolu zamestnanca v domácom prostredí len s jeho predchádzajúcim súhlasom. Z dôvodu problematickej kontroly a v nadväznosti na možnosť vlastného rozvrhnutia pracovného času je v aplikačnej praxi postačujúca kontrola pracovného výsledku telepracujúceho zamestnanca. Nakoľko ide o elektronickú komunikáciu zamestnávateľa so zamestnancom, podľa Rity Pužmanovej

---

⁹⁹ Bližšie pozri BARANCOVÁ, H. *Nové technológie v pracovnoprávných vzťahoch*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 42. ISBN 978-80-7502-253-0.

by mali mať zamestnanci, ak nie sú priamo on-line, s kolegami a vedením dohodnutú frekvenciu kontroly, a rovnako i časy odozvy.¹⁰

Záver

Informatizácia spoločnosti zaznamenala svoj prínos nielen v oblasti ekonomiky (obchod, služby), ale aj v oblasti pracovnoprávnej, nakoľko informatizáciou spoločnosti sa zaviedli novšie formy výkonu práce, ku ktorým neodmysliteľne patrí i telepráca ako práca na diaľku.

Telepráca je spôsob organizácie práce z hľadiska technických riešení. Je založená na princípe obmedzenia nutnosti dochádzať na pracovisko zamestnávateľa a vykonávať prácu v pevne stanovených hodinách a dňoch v týždni.¹¹ Pri diaľkovom výkone práce sa pracovným miestom stáva najčastejšie domov zamestnanca, a preto práca na diaľku umožňuje optimalizovať individuálne vykonávanie práce podľa vlastných potrieb nielen z hľadiska miesta, ale aj času. Okrem organizačných a osobnostných vlastností (vedieť si zadeliť čas na prácu a pracovné voľno, sebadisciplína), „telepracovník musí disponovať zručnosťami práce s informačnými a komunikačnými technológiami na pokročilej úrovni“.¹² Uvedený štýl práce súvisí tiež so schopnosťou zamestnanca efektívne využívať vhodné programové vybavenie a pracovať produktívne s komunikačnými prostriedkami.

V rámci jednotlivých foriem atypickej zamestnanosti je telepráca najperspektívnejšia. Znamená jednak modernizáciu organizácie práce, jednak možnosť zosúladenia pracovného, rodinného a spoločenského života zamestnanca, a predovšetkým umožňuje autonómiu pri plnení úloh zamestnanca. Vzhľadom na črty telepráce dochádzame k záveru, že zamestnanec je pri výkone práce slobodnejší; naopak, právomoci zamestnávateľa sú obmedzenejšie (kontrola, bezpečnosť) v porovnaní so zamestnávateľom, u ktorého zamestnanci dochádzajú do práce.

¹⁰ Bližšie pozri PUŽMANOVÁ, R. Teleworking = telecommuting. In: *Park.cz* [online]. 2007-01-18 [cit. 2019-05-10]. Dostupné na: <http://park.cz/teleworking-telecommuting>.

¹¹ Bližšie pozri BEŇOVÁ, E. a S. TRELOVÁ. Využitie informačných technológií pri výkone závislej práce. In: *Progresívne prístupy a metódy zvyšovania efektívnosti a výkonnosti organizácií* [CD-ROM]. 1. vyd. Košice: SAPRIA, 2016. 7 s. ISBN 978-80-969519-9-4.

¹² Bližšie pozri OLŠOVSKÁ, A., I. HODÁLOVÁ, M. LACKO, J. VALČUHOVÁ, et al. *Analýza trhu práce SR z hľadiska integrovaného prístupu k stratégii flexiistoty – vybrané aspekty* [online]. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2008, s. 189 [cit. 2019-05-02]. Dostupné na: <https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2008/Repkova/Flexiistota.pdf>.

Flexibilita dáva zamestnancom možnosť vytvoriť si individuálny pracovný plán a zvýšiť efektivitu práce. Implementácia flexibility nemusí vychádzať len z požiadaviek zamestnávateľov. Flexibilita je často iniciovaná samotnými zamestnancami, čo môže prameniť z ich osobných dôvodov,¹³ či už je to zdravotný stav, starostlivosť o rodinu, štúdium a podobne. Vyhľadávanie tohto spôsobu práce zamestnancami aj zamestnávateľmi má viacero príčin. Preferencie spočívajú:¹⁴

- ✚ v časovej flexibilitate zamestnancov;
- ✚ v časovej úspore spojenej s presunom na pracovisko;
- ✚ v úspore výdavkov zamestnanca (doprava, ošatenie);
- ✚ v úspore výdavkov zamestnávateľa (prenájom nehnuteľností, energie);
- ✚ v znížených absenciách, zníženom počte neskorých príchodov, spokojnosti a zvýšenej produktivite zamestnancov.

Slovenská legislatívna úprava telepráce je pomerne všeobecná a stručná. Keďže štýl práce formou telepráce sa týka rôznych kategórií zamestnancov (zamestnanci so zdravotným postihnutím, zamestnanci s telesným postihnutím, zamestnankyne v úlohe matiek) a stále sa rozširuje na ďalšie profesie, pri ktorých zamestnávateľ nemusí striktne trvať na bezprostrednej prítomnosti zamestnanca na pracovisku, v jednotlivých otázkach telepráce by bola potrebná cielenejšia právna úprava. Vhodné by bolo legislatívne upraviť formy telepráce (permanentná, čiastočná, mobilná), výkon telepráce zo zahraničia, delenie teleprácu (miesto výkonu práce sa strieda), kontrolu zamestnanca pri výkone práce, bezpečnosť a ochranu zdravia zamestnanca pri práci doma. Zastávame názor, že špecifickejšia regulácia telepráce by odstránila viacero problémov aplikačnej praxe. Pre úplnosť a špecifický charakter zamestnanca vykonávajúceho teleprácu by sme odporúčali zakotviť pojem „telepracujúci zamestnanec“ priamo do § 40 Zákonníka práce, ktorý v rámci výkladu niektorých pojmov vymedzuje osobitné kategórie zamestnancov, medzi ktoré uvedený typ zamestnanca jednoznačne patrí.

---

¹³ Bližšie pozri WOJČÁK, E. a M. BARÁTH. National Culture and Application of Telework in Europe. *European Journal of Business Science and Technology* [online]. 2017, vol. 3, no. 1, s. 65-74 [cit. 2019-05-02]. ISSN 2336-6494. Dostupné na: <https://journal.ejobsat.cz/index.php/ejobsat/issue/view/5/PDF170301>.

¹⁴ Porovnaj PLEŠKOVÁ, V., M. ČARSKÁ a A. VAJSOVÁ. Home Office v Slovenskej a Českej republike. In: *Epravo.sk* [online]. 2013-04-12 [cit. 2019-04-20]. Dostupné na: <https://www.epravo.sk/top/clanky/home-office-v-slovenskej-a-ceskej-republike-103.html>.

V súvislosti s telepracou sa vynára otázka, či telepracujúcim zamestnancom môže byť aj zamestnanec pracujúci na niektorú z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (ďalej len „dohody“). Vzhľadom k tomu, že výkon telepráce je upravený v druhej časti Zákonníka práce, ktorá sa dotýka pracovného pomeru, ako i vzhľadom na obmedzenosť ustanovení Zákonníka práce vzťahujúcich sa na dohody, teleprácu možno vykonávať podľa platnej právnej úpravy len v rámci pracovného pomeru. Stojí však za úvahu popremýšľať, či by nebolo možné dištančne pracovať aj na základe dohôd. Domnievame sa, že vylúčené to nie je. „Avšak takúto prácu na základe dohôd nebudeme považovať za teleprácu v právnom slova zmysle. To znamená, že zamestnávateľ nebude mať voči zamestnancom pracujúcim na základe dohôd dištančným spôsobom povinnosti stanovené v § 52 Zákonníka práce, napríklad povinnosti sociálnej inklúzie zamestnancov.“¹⁵ Zmluvné pokrytie telepráce niektorou z dohôd nevylučuje ani Jana Žul'ová, podľa ktorej, i keď sa niektoré identifikačné znaky závislej práce neprejavujú v tak intenzívnej miere, Zákonník práce umožňuje teleprácu výnimočne aj v pracovno-právnom vzťahu založenom dohodami.¹⁶

Zoznam bibliografických odkazov

- BAJZÍKOVÁ, L., H. ŠAJGALÍKOVÁ, E. WOJČÁK a M. POLÁKOVÁ. How Far is Contract and Employee Telework Implemented in SMEs and Large Enterprises? (Case of Slovakia). *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2016, vol. 235, s. 420-426. ISSN 1877-0428.
- BARANCOVÁ, H. et al. *Zákonník práce: Komentár*. 1. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2017. 1397 s. ISBN 978-80-89603-53-4.
- BARANCOVÁ, H. *Nové technológie v pracovnoprávných vzťahoch*. 1. vyd. Praha: Leges, 2017. 191 s. ISBN 978-80-7502-253-0.
- BEŇOVÁ, E. a S. TREĽOVÁ. Využitie informačných technológií pri výkone závislej práce. In: *Progresívne prístupy a metódy zvyšovania efektívnosti a výkonnosti organizácií* [CD-ROM]. 1. vyd. Košice: SAPRIA, 2016. 7 s. ISBN 978-80-969519-9-4.

¹⁵ Bližšie pozri DOLOBÁČ, M. Vplyv telepráce na duševné zdravie zamestnanca. In: J. SUCHOŽA, J. HUSÁR a R. HUČKOVÁ, eds. *Právo, obchod, ekonomika VII*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2017, s. 193-200. ISBN 978-80-8152-528-5.

¹⁶ Bližšie pozri ŽUL'OVÁ, J. Implementing Telework Agreement in Slovakia. *European Scientific Journal*. 2017, Special Edition, August, s. 20-30. ISSN 1857-7881.

- DOLOBÁČ, M. Vplyv telepráce na duševné zdravie zamestnanca. In: J. SUCHOŽA, J. HUSÁR a R. HUČKOVÁ, eds. *Právo, obchod, ekonomika VII.* 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2017, s. 193-200. ISBN 978-80-8152-528-5.
- OLŠOVSKÁ, A., I. HODÁLOVÁ, M. LACKO, J. VALČUHOVÁ, et al. *Analýza trhu práce SR z hľadiska integrovaného prístupu k stratégii flexiistoty – vybrané aspekty* [online]. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2008. 253 s. [cit. 2019-05-02]. Dostupné na: <https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2008/Repkova/Flexiistota.pdf>.
- PLEŠKOVÁ, V., M. ČARSKÁ a A. VAJSOVÁ. Home Office v Slovenskej a Českej republike. In: *Epravo.sk* [online]. 2013-04-12 [cit. 2019-04-20]. Dostupné na: <https://www.epravo.sk/top/clanky/home-office-v-slovenskej-a-ceskej-republike-103.html>.
- PUŽMANOVÁ, R. Teleworking = telecommuting. In: *Park.cz* [online]. 2007-01-18 [cit. 2019-05-10]. Dostupné na: <http://park.cz/teleworking-telecommuting>.
- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. 4. 2011, sp. zn. 5 Cdo 81/2010.*
- TRELOVÁ, S. Výkon práce pomocou informačno-komunikačných technológií a syndróm vyhorenia. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Pracovné právo v digitálnej dobe.* 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 169-179. ISBN 978-80-7502-259-2.
- WOJČÁK, E. a M. BARÁTH. National Culture and Application of Telework in Europe. *European Journal of Business Science and Technology* [online]. 2017, vol. 3, no. 1, s. 65-74 [cit. 2019-05-02]. ISSN 2336-6494. Dostupné na: <https://journal.ejobsat.cz/index.php/ejobsat/issue/view/5/PDF170301>.
- ŽULOVÁ, J. Implementing Telework Agreement in Slovakia. *European Scientific Journal.* 2017, Special Edition, August, s. 20-30. ISSN 1857-7881.
- ŽULOVÁ, J. Sociálne práva zamestnancov vykonávajúcich teleprácu. In: H. BARANCOVÁ a A. OLŠOVSKÁ, eds. *Pracovné právo v digitálnej dobe.* 1. vyd. Praha: Leges, 2017, s. 87-102. ISBN 978-80-7502-259-2.

JUDr. PhDr. Silvia Treľová, PhD.

Fakulta managementu
Univerzita Komenského v Bratislave
Odbojárov 10
820 05 Bratislava 25
Slovenská republika
silvia.trelova@gmail.com

Informácie pre autorov

Základné informácie

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa tematicky zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ponúka priestor pre publikáciu príspevkov v podobe:

- ✚ samostatných vedeckých štúdií, ako aj cyklov vedeckých štúdií *minimálny rozsah tvorí 10 normostrán prislúchajúcich na jednu štúdiu, maximálny rozsah je neobmedzený;*
- ✚ esejí zamýšľajúcich sa nad aktuálnou spoločenskou témou či dianím *minimálny rozsah tvorí 5 normostrán prislúchajúcich na jednu esej, maximálny rozsah je neobmedzený;*
- ✚ recenzií publikácií vzťahujúcich sa na hlavné zameranie časopisu *minimálny rozsah tvoria 3 normostrany prislúchajúce na jednu recenziu, maximálny rozsah je neobmedzený; odporúča sa zároveň dodanie obrázku prednej obálky recenzovanej publikácie v dostatočnej veľkosti;*
- ✚ informácií, ako aj správ súvisiacich so základným poslaním časopisu *minimálny rozsah tvoria 2 normostrany prislúchajúce na jednu informáciu alebo správu, maximálny rozsah je neobmedzený; odporúča sa zároveň dodanie fotodokumentačných alebo iných obrázkových podkladov sprievodného charakteru v dostatočnej veľkosti.*

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** vychádza v elektronickej online podobe pravidelne štyrikrát ročne, a to v termínoch:

- ✚ 31. marec – jarná edícia;
- ✚ 30. jún – letná edícia;
- ✚ 30. september – jesenná edícia;
- ✚ 31. december – zimná edícia.

Časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** prijíma a publikuje výhradne iba pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky, ktoré sú vlastným dielom autorov, ktorí ich na uverejnenie v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** predkladajú.

Zodpovednosť za dodržanie všetkých nevyhnutných predpokladov a požiadaviek kladených na príspevky publikované v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** nesú:

- ✚ odborní garanti zodpovedajúci v rámci redakčnej rady časopisu za konkrétne prierezové sekcie vo vzťahu k vedeckej stránke príspevkov;
- ✚ hlavný redaktor vo vzťahu k formálnej stránke príspevkov;
- ✚ výkonný redaktor vo vzťahu k uplatneniu metodologických, analytických a štatistických otázok v príspevkoch.

Recenzné konanie

Posudzovanie zaradenia príspevkov na publikáciu v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa uskutočňuje na základe obojstranne anonymného recenzného konania zaisťovaného členmi redakčnej rady časopisu a v odôvodnených prípadoch tiež uznávanými odborníkmi pôsobiacimi v zodpovedajúcich oblastiach.

Zápis o výsledkoch recenzného konania sa vykonáva a archivuje na štandardizovaných formulároch.

Súhrnnú informáciu o výsledku recenzného konania, spolu s usmerením ohľadom ďalšieho postupu, obdržia predkladatelia príspevkov prostredníctvom e-mailovej odpovede bezodkladne po doručení vyhotovených recenzných posudkov redakcii časopisu a záverečnom posúdení výsledkov recenzného konania redakčnou radou.

Publikácia príspevkov

Publikácia príspevkov v časopise **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** sa uskutočňuje výhradne bez akéhokoľvek nároku prispievateľov na autorský honorár. Predloženie príspevkov na publikáciu posudzuje redakcia časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** ako prejav vôle autorov, ktorým autori vedome a dobrovoľne súčasne:

- ✚ prejavujú svoj súhlas s uverejnením predloženého príspevku v časopise;
- ✚ potvrdzujú, že príspevok je ich pôvodným, doposiaľ nepublikovaným dielom;
- ✚ potvrdzujú svoj súhlas s uvedením ich pracoviska a kontaktnej e-mailovej adresy v rubrike „Kontakty na autorov“.

Texty príspevkov je možné prijímať len zaslané priamo ich autormi/ spoluautormi a s ich priloženým súhlasom na publikáciu príspevku; texty príspevkov zaslané sprostredkovane prostredníctvom osôb, ktoré nie sú autormi, prípadne spoluautormi príspevku doručeného do redakcie časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, nie je možné prijať na následné recenzné konanie z dôvodu absencie súhlasu autora/spoluautorov.

Uprednostňovanie anglického jazyka v príspevkoch je vítané.

Publikovanie textov príspevkov sa uskutočňuje zásadne v dvojjazyčnej slovensko-anglickej štandardizovanej hlavičkovej šablóne časopisu **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, a to súčasne v podobe kompletných verzií jednotlivých čísel, ako aj samostatných autorských separátov uverejnených v zodpovedajúcich rubrikách na oficiálnej internetovej stránke časopisu <http://sei.iuridica.truni.sk>.

Štruktúra príspevku

Názov príspevku v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť názov, prípadne podnázov príspevku v pôvodnom jazyku;

Title of Contribution in English:

- ✚ prosíme uviesť názov, prípadne podnázov príspevku v anglickom jazyku
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Autor príspevku:

- ✚ prosíme uviesť meno, priezvisko a všetky tituly a hodnosti autora;

Abstract in English:

- ✚ prosíme uviesť abstrakt v anglickom jazyku, cca 10 riadkov
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Key Words in English:

- ✚ prosíme uviesť kľúčové slová v anglickom jazyku, cca 10 výrazov
nevyžaduje sa v prípade angličtiny ako pôvodného jazyka;

Abstrakt v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť abstrakt v pôvodnom jazyku, cca 10 riadkov;

Kľúčové slová v pôvodnom jazyku:

- ✚ prosíme uviesť kľúčové slová v pôvodnom jazyku, cca 10 výrazov;

Text príspevku:

- ✚ prosíme uviesť v štruktúre úvod, jadro, záver; v členení na kapitoly, prípadne podkapitoly; príspevok môže obsahovať tabuľky, grafy, schémy, obrázky a podobne, je však nevyhnutné uviesť ich prameň so všetkými povinnými bibliografickými údajmi v plnom rozsahu; poznámky a odkazy na literatúru prosíme uvádzať v poznámke pod čiarou podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690)

Pozn.: je nutné uvádzať všetky povinné bibliografické údaje v plnom rozsahu – rovnako v odkazoch v poznámkach pod čiarou, ako aj v zozname literatúry na konci príspevku; zároveň je nevyhnutné, aby všetka použitá literatúra, na ktorú odkazuje text príspevku v poznámkach pod čiarou, v plnej miere zodpovedala prameňom uvedeným v zozname použitej literatúry umiestnenom na konci príspevku a opačne;

Literatúra:

- ✚ prosíme uviesť zoznam použitej literatúry podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690)

Pozn.: je nutné uvádzať všetky povinné bibliografické údaje v plnom rozsahu – rovnako v odkazoch v poznámkach pod čiarou, ako aj v zozname literatúry na konci príspevku; zároveň je nevyhnutné, aby použitá literatúra, na ktorú odkazuje text príspevku v poznámkach pod čiarou, v plnej miere zodpovedala prameňom uvedeným v zozname použitej literatúry umiestnenom na konci príspevku a opačne;

Kontakt na autora:

- ✚ prosíme dodržať nižšie uvedenú vzorovú štruktúru informácie o kontakte na autora príspevku:

Ing. Jana Koprlová, PhD.
Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
jana.koprlova@gmail.com

Texty príspevkov je možné prijímať výhradne v elektronickej podobe vo formáte dokumentu textového editora MS Word. V textoch príspevkoch odporúčame použiť štandardizované typy a veľkosti písma, riadkovania, ako aj formátovania textu.

Texty príspevkov zasielajte, prosím, na e-mailovú adresu redakcie časopisu sei.journal@gmail.com.

Vaše otázky v prípade nejasností či potreby poskytnutia dodatočných informácií zasielajte, prosím, na e-mailovú adresu redakcie časopisu sei.journal@gmail.com.

Tešíme sa na Váš príspevok!

S úctou,

redakcia **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

Information for Authors

Basic Information

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** thematically focuses mainly on social relevant interdisciplinary relations on the issues of public law and private law at the national, transnational and international levels.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** offers a platform for publication of contributions in the form of:

- ✚ separate papers and scientific studies as well as scientific studies in cycles
the expected minimum extent related to one study covers 10 standard pages, the maximum extent is not limited;
- ✚ essays on current social topics or events
the expected minimum extent related to one essay covers 5 standard pages, the maximum extent is not limited;
- ✚ reviews on publications related to the main orientation of the journal
the expected minimum extent related to one review covers 3 standard pages, the maximum extent is not limited; it is recommendable to deliver also the front cover picture of the reviewed publication in the sufficient largeness;
- ✚ information as well as reports connected with the inherent mission of the journal
the expected minimum extent related to one information or report covers 2 standard pages, the maximum extent is not limited; it is recommendable to deliver also photo documents or other picture material of accompanying character in the sufficient largeness.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is issued in an electronic on-line version four times a year, regularly on:

- ✚ March 31st – spring edition;
- ✚ June 30th – summer edition;
- ✚ September 30th – autumn edition;
- ✚ December 31st – winter edition.

The journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** accepts and publishes exclusively only original, hitherto unpublished contributions written as the own work by authors those are submitting the contributions for publication in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**.

Responsibility for compliance with all prerequisites and requirements laid on contributions published in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** have:

- ✚ special supervisors within the journal's editorial board responsible for specific interdisciplinary sections in relation to the scientific aspects of contributions;
- ✚ editor in chief in relation to the formal aspects of contributions;
- ✚ executive editor in relation to the application of methodological, analytical and statistical questions in contributions.

Review Procedure

Reviewing the contributions for publication in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** follows with a mutually anonymous (double-blind) review procedure realized by members of journal's editorial board and in well-founded cases also by recognized experts working in corresponding areas.

Report on results of the review procedure is made and archived on standardized forms.

Comprehensive information on results of the review procedure, together with guidance on how to proceed with submitted contributions, will contribution's submitters receive through an e-mail answer immediately after receiving the reviewers' written opinions by the journal's editorial office and final judging the results of the review procedure by the editorial board.

Publication of Contributions

Publication of contributions in the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** is realized exclusively without any contributor's claim for author's fee (royalty). Submission of contributions for publication understands the editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** as a manifestation of the will of the authors, through which the authors all at once knowingly and voluntarily:

- ✚ express their own agreement with publication of submitted contribution in the journal;
- ✚ declare that the contribution presents their original, hitherto unpublished work;

- ✚ declare their own agreement with specifying their workplace and contact e-mail address in the section “Authors’ Contact List”.

Accepted can be only texts submitted for publication sent by their authors/co-authors directly and with their written permission for publication; text submissions sent mediated through non-authors or non-co-authors of a submitted text delivered to the editorial office of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** cannot be accepted for the following review procedure due to the absence of the author’s/co-authors’ consent.

Favouring the English language in contributions is welcome.

Publication of the contribution texts will be provided exclusively in the bilingual Slovak-English standardized letterhead template of the journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**, synchronously in the form of complete versions of individual journal numbers as well as in the form of single authors’ contributions. Publication process follows in corresponding sections on the journal’s official website: <http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/>.

Structure of Contribution

Title of Contribution in Original Language:

- ✚ please specify title, eventually subtitle of contribution in original language;

Title of Contribution in English:

- ✚ please specify title, eventually subtitle of contribution in English *not required in the case of English as the language of the original*;

Author of Contribution:

- ✚ please specify author’s given name, surname and all academic degrees;

Abstract in English:

- ✚ please specify abstract in English, circa 10 rows *not required in the case of English as the language of the original*;

Key Words in English:

- ✚ please specify key words in English, circa 10 words *not required in the case of English as the language of the original*;

Abstract in Original Language:

- ✚ please specify abstract in original language, circa 10 rows;

Key Words in Original Language:

- ✚ please specify key words in original language, circa 10 words;

Text of Contribution:

- ✚ please specify in following structure: introduction, main text, conclusions; text broken down into chapters, eventually subchapters; the contribution may include sheets, charts, figures, pictures, etc., but it is necessary to indicate their sources with all obligatory bibliographic details in the full extent; notes and references to literature, please, specify in the footnote according to current bibliographic standards (ISO 690)

Note: all obligatory bibliographic data must be included to the full extent – both in references in the footnote as well as in bibliography list at the end of contribution; it is also essential that all of literature referred in the footnotes of the contribution's text fully corresponds to the sources listed in the bibliography list placed at the end of the contribution and vice versa;

Literature:

- ✚ please specify a complete bibliography of all sources according to current bibliographic standards (ISO 690)

Note: all obligatory bibliographic data must be included to the full extent – both in references in the footnote as well as in bibliography list at the end of contribution; it is also essential that all of literature referred in the footnotes of the contribution's text fully corresponds to the sources listed in the bibliography list placed at the end of the contribution and vice versa;

Author's Contact:

- ✚ please follow the below mentioned model structure of contact information on the author of contribution:

Ing. Jana Koprlová, PhD.
Faculty of Law
Trnava University in Trnava
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovak Republic
jana.koprlova@gmail.com

Contribution manuscripts can be accepted only in electronic version in the format of the text editor MS Word document. Applying the stand-

ardized types and font sizes, line spacing as well as text formatting in the contribution manuscripts is highly recommended.

Your contribution manuscripts send, please, to the e-mail address of the journal's editorial office sei.journal@gmail.com.

In the case of any uncertainty or necessity of providing additional information send your questions, please, to the e-mail address of the journal's editorial office sei.journal@gmail.com.

We are looking forward to your contribution!

Yours faithfully,

Team **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA**

Etický kódex

Článok I. Všeobecné ustanovenia

Medzinárodný internetový vedecký časopis **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** (ďalej len „časopis“) vydáva Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave a tematicky sa zameriava najmä na spoločensky významné prierezové súvislosti otázok verejného práva a súkromného práva na národnej, nadnárodnej, ako aj medzinárodnej úrovni. Redakcia časopisu sídli v priestoroch Právnickej fakulty na Kollárovej ulici č. 10 v Trnave.

Časopis má charakter vedeckého recenzovaného časopisu, ktorý vychádza v on-line elektronickej podobe pravidelne štyrikrát ročne na oficiálnej webovej stránke časopisu <http://sei.iuridica.truni.sk>. Publikovanie textov príspevkov sa uskutočňuje v dvojjazyčnej slovensko-anglickej štandardizovanej hlavičkovej šablóne časopisu, a to súčasne v podobe kompletných verzií jednotlivých čísiel, ako i samostatných autorských separátov uverejnených v zodpovedajúcich rubrikách na webovej stránke časopisu.

Časopis ponúka podnetnú a inšpiratívnu platformu pre komunikáciu na úrovni odbornej aj občianskej verejnosti, a rovnako aj pre vedecké a celospoločensky prínosné riešenia aktuálnych otázok z oblastí najmä verejného práva a súkromného práva.

Webová stránka časopisu ponúka čitateľskej verejnosti informácie v bežnom grafickom rozhraní, a súběžne aj v grafickom rozhraní Blind Friendly pre slabozrakých čitateľov paralelne v slovenskom a anglickom jazyku. V uvedených jazykoch zabezpečuje redakcia časopisu aj spätnú komunikáciu.

Článok II. Zodpovednosť a publikácia príspevkov

Časopis prijíma a publikuje výhradne iba pôvodné, doposiaľ nepublikované príspevky, ktoré sú vlastným dielom autorov, ktorí ich na uverejnenie v časopise predkladajú. Autori príspevkov vedecky či pedagogicky pôsobia v zodpovedajúcich oblastiach zamerania časopisu a majú ukončené zodpovedajúce akademické vzdelanie na úrovni minimálne druhého stupňa vysokoškolského štúdia.

V súlade s vyššie uvedeným ustanovením sa automaticky so zodpovedajúcim odôvodnením zamietajú príspevky už preukázateľne publikované, ako aj príspevky, ktoré naplňajú skutkovú podstatu plagiátu či ne-

oprávneného, respektíve nezákonného zásahu do autorského práva podľa autorského zákona v platnom znení.

Informácie pre autorov zverejnené na webovej stránke časopisu sú záväzné. Uprednostňovanie anglického jazyka v príspevkoch je vítané.

Zodpovednosť za dodržanie všetkých nevyhnutných predpokladov a požiadaviek kladených na príspevky publikované v časopise nesú odborní garanti z radov členov redakčnej rady a redakčného okruhu časopisu zodpovedajúci za konkrétne prierezové sekcie vo vzťahu k vedeckej stránke príspevkov, hlavný redaktor vo vzťahu k formálnej stránke príspevkov a výkonný redaktor vo vzťahu k uplatneniu metodologických, analytických a štatistických otázok v príspevkoch.

Publikácia príspevkov v časopise sa uskutočňuje výhradne bez akéhokoľvek nároku prispievateľov na autorský honorár. Predloženie príspevkov na publikáciu posudzuje redakcia časopisu ako prejav vôle autorov, ktorým autori vedome a dobrovoľne súčasne:

- ✚ prejavujú svoj súhlas s uverejnením predloženého príspevku v časopise;
- ✚ potvrdzujú, že príspevok je ich pôvodným, doposiaľ nepublikovaným dielom;
- ✚ potvrdzujú svoj súhlas s uvedením ich pracoviska a kontaktnej e-mailovej adresy v rubrike „Kontakty na autorov“.

Texty príspevkov je možné prijímať len zaslané priamo ich autormi/ spoluautormi a s ich priloženým súhlasom na publikáciu príspevku; texty príspevkov zaslané sprostredkované prostredníctvom osôb, ktoré nie sú autormi, prípadne spoluautormi príspevku doručeného do redakcie časopisu, nie je možné prijať na následné recenzné konanie z dôvodu absencie súhlasu autora/spoluautorov.

Článok III. Recenzné konanie

Posudzovanie zaradenia príspevkov na publikáciu v časopise sa uskutočňuje nezávisle a nestranne na základe obojstranne anonymného recenzného konania zaist'ovaného členmi redakčnej rady časopisu a v odôvodnených prípadoch tiež uznávanými odborníkmi pôsobiacimi v zodpovedajúcich oblastiach.

Zápis o výsledkoch recenzného konania sa vykonáva a archivuje na štandardizovaných formulároch.

Súhrnnú informáciu o výsledku recenzného konania, spolu s usmerením ohľadom ďalšieho postupu, obdržia predkladatelia príspevkov prostredníctvom e-mailovej odpovede bezodkladne po doručení vyhotovených recenzných posudkov redakcii časopisu a záverečnom posúdení výsledkov recenzného konania redakčnou radou.

Príspevky sa so zodpovedajúcim písomným odôvodnením automaticky zamietajú v prípadoch, pokiaľ:

- ✚ autor príspevku preukázateľne nemá ukončené úplné vysokoškolské vzdelanie, t.j. vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa;
- ✚ príspevok preukázateľne nezodpovedá minimálnym štandardom a štandardným kritériám vedeckej etiky, ktoré sa kladú a sú všeobecne vedeckou verejnosťou a vedeckou obcou uznávané vo vzťahu k príspevkom danej kategórie (štúdie, eseje, recenzie publikácií, informácie alebo správy), či už z hľadiska rozsahu, náplne, metodologických východísk, použitej metodológie, a podobne, ako aj z hľadiska správneho, úplného a vedecky korektného uvádzania všetkých použitých bibliografických odkazov podľa platnej bibliografickej normy (ISO 690).

Článok IV. Vyhlásenie o prístupí ku kódexom a zásadám publikačnej etiky Komisie pre publikačnú etiku

Časopis v plnej miere uplatňuje a dodržiava kódexy a zásady publikačnej etiky Komisie pre publikačnú etiku (Committee on Publication Ethics COPE) zverejnené na webovej stránke Komisie pre publikačnú etiku <https://publicationethics.org/>. Uvedené zásady a pravidlá publikačnej etiky sú záväzné pre autorov príspevkov, redakčnú radu časopisu, redaktorov a redakciu časopisu, recenzentov príspevkov, ako aj vydavateľa časopisu.

Článok V. Nezávislosť a nestrannosť

Časopis je nezávislým a nestranným medzinárodným vedeckým internetovým periodikom.

Článok VI. Rozhodný právny poriadok

Časopis a všetky s ním súvisiace právne skutočnosti a právne úkony sa riadia právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Trnava 31. december 2013

Code of Ethics

Article I. General Provisions

International scientific online journal **SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA** (hereinafter only “journal”) is published by the Faculty of Law at Trnava University in Trnava, and it thematically focuses mainly on social relevant interdisciplinary relations on the issues of public law and private law at the national, transnational and international levels. The journal’s editorial office resides in premises of the Faculty of Law in Kollárova Street No. 10 in Trnava, Slovakia.

The journal has the nature of a scientific peer-reviewed journal, which is issued in an electronic on-line version regularly four times a year on the official website of the journal <http://sei.iuridica.truni.sk/international-scientific-journal/>. Publication of the contribution texts will be provided exclusively in the bilingual Slovak-English standardized letterhead template of the journal, synchronously in the form of complete versions of individual journal numbers as well as in the form of single authors’ contributions. Publication process follows in corresponding sections on the journal’s official website.

The journal provides a stimulating and inspirational platform for communication both on the professional level and the level of the civic society, as well as for scientific and society-wide beneficial solutions to current issues mainly in the areas of public law and private law.

The website of the journal offers the reading public contributions in the common graphical user interface as well as in the blind-friendly interface, both parallel in the Slovak and the English languages. In all those languages the journal’s editorial office provides also feedback communication.

Article II. Responsibility and Publication of Contributions

The journal accepts and publishes exclusively only original, hitherto unpublished contributions written as the own work by authors those are submitting the contributions for publication in the journal. Contributors are scientifically or pedagogically engaged in areas corresponding with the main orientation of the journal and they have completed adequate academic qualification, at least the second degree of academic education.

In accordance with the foregoing provision shall be automatically with the adequate justification rejected contributions those have been provably already published as well as contributions those constitute the merits of plagiarism or of unauthorized, respectively illegal interference with the copyright under the protection of the Copyright Act in force.

Information for authors published on the journal's website is binding. Favouring the English language in contributions is welcome.

Responsibility for compliance with all prerequisites and requirements laid on contributions published in the journal have special supervisors within the journal's editorial board responsible for specific interdisciplinary sections in relation to the scientific aspects of contributions, editor in chief in relation to the formal aspects of contributions and executive editor in relation to the application of methodological, analytical and statistical questions in contributions.

Publication of contributions in the journal is realized exclusively without any contributor's claim for author's fee (royalty). Submission of contributions for publication understands the editorial office of the journal as a manifestation of the will of the authors, through which the authors all at once knowingly and voluntarily:

- ✚ express their own agreement with publication of submitted contribution in the journal;
- ✚ declare that the contribution presents their original, hitherto unpublished work;
- ✚ declare their own agreement with specifying their workplace and contact e-mail address in the section "Authors' Contact List".

Accepted can be only texts submitted for publication sent by their authors/co-authors directly and with their written permission for publication; text submissions sent mediated through non-authors or non-co-authors of a submitted text delivered to the editorial office of the journal cannot be accepted for the following review procedure due to the absence of the author's/co-authors' consent.

Article III. Review Procedure

Reviewing the contributions for publication in the journal follows with a mutually anonymous (double-blind) review procedure realized independently and impartially by members of journal's editorial board and in

well-founded cases also by recognized experts working in corresponding areas.

Report on results of the review procedure is made and archived on standardized forms.

Comprehensive information on results of the review procedure, together with guidance on how to proceed with submitted contributions, will contribution's submitters receive through an e-mail answer immediately after receiving the reviewers' written opinions by the journal's editorial office and final judging the results of the review procedure by the editorial board.

Contributions will be with adequate written justification automatically rejected in cases, if:

- ✚ the contributor hasn't provably completed the entire university education, i.e. the academic qualification of the second degree;
- ✚ contribution provably doesn't comply with the minimum standards and standard criteria of scientific ethics, which are imposed and generally respected by the scientific public and scientific community in relation to contributions of the given category (studies, essays, reviews on publications, information or reports), whether in terms of extent, content, methodological assumptions, applied methodology and similarly, or in terms of a proper, complete and scientifically correct indicating all the bibliographic references according to current bibliographic standards (ISO 690).

Article IV. Declaration of Accession to Codes and Principles of Publication Ethics of the Committee on Publication Ethics

The journal fully exercises and observes codes and principles of publication ethics of the Committee on Publication Ethics COPE published on the website of the Committee on Publication Ethics <https://publicationethics.org/>. Listed principles and guidelines of publication ethics are binding for contributors, journal's editorial board, journal's editors and editorial office, contribution reviewers as well as journal's publisher.

Article V. Independence and Impartiality

The journal is an independent and impartial international scientific online journal.

Article VI. Determining Law

The journal and all the related legal facts and legal actions are governed by the law of the Slovak Republic.

Trnava, Slovakia, December 31st, 2013

SOCIETAS ET IVRISPRUDENTIA

SOCIETAS ET IURISPRUDENTIA

Medzinárodný internetový vedecký časopis zameraný na právne otázky v interdisciplinárnych súvislostiach   **International Scientific Online Journal for the Study of Legal Issues in the Interdisciplinary Context**

Vydáva: Právnická fakulta Trnavská univerzita v Trnave Slovenská republika   Issued by: Faculty of Law Trnava University in Trnava Slovak Republic

Vychádza štvrťročne 2019, ročník VII.   Issued Quarterly 2019, Volume VII.

URL časopisu: <http://sei.iuridica.truni.sk>   Journal's URL: <http://sei.iuridica.truni.sk>

Poštová adresa redakcie: Kollárova 10 917 01 Trnava Slovenská republika   Editorial Office Postal Address: Kollárova 10 917 01 Trnava Slovak Republic

E-mailová adresa redakcie: sei.journal@gmail.com   Editorial Office E-mail Address: sei.journal@gmail.com

Hlavný redaktor: Doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD.   Editor in Chief: Doc. JUDr. Miloš Lacko, PhD.

Výkonný redaktor: Ing. Jana Koprlová, PhD.   Executive Editor: Ing. Jana Koprlová, PhD.

© Právnická fakulta Trnavská univerzita v Trnave Slovenská republika   © Faculty of Law Trnava University in Trnava Slovak Republic

ISSN 1339-5467